

ความรับผิดชอบของผู้กำกับรถหนี่ผู้ล้มละลาย

นางสาวณาดา ศรีนพพงศ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2559

Obligation of Bankrupt debtor's Guarantor

Miss Yada Srinoppong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Laws in Business Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ความรับผิดชอบของผู้กำกับลูกหนี้ผู้ล้มละลาย
ชื่อและนามสกุล	นางสาวณูดา ศรีนพวงศ์
วิชาเอก	กฎหมายธุรกิจ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

..... (รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันลูกหนี้ผู้ล้มละลาย

ผู้ศึกษา นางสาวนุชดา ศรีนพวงศ์ รหัสนักศึกษา 2574000119 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร

ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันลูกหนี้ผู้ล้มละลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้ำประกันและระบบกฎหมายล้มละลาย รวมถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ขึ้นต้นคดีเป็นบุคคลล้มละลายทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์หามาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นคดีเป็นบุคคลล้มละลายที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้ และผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นคดีกลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวต้องเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินด้วยวิธีการตามกฎหมายล้มละลายแล้วก็จะมิผลทำให้บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการชำระหนี้สินของลูกหนี้ขึ้นต้นคดีต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งจากการศึกษากฎหมายดังกล่าวแล้วก็พบว่ามาตรการต่างๆ ในกฎหมายล้มละลายได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย เปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินของตนกลับไปเริ่มต้นใหม่ทางการเงินอีกครั้ง และคุ้มครองสังคมไม่ให้บุคคลล้มละลายนั้นไปก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการก่อหนี้ก่อนสินต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติบางส่วนของกฎหมายดังกล่าวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบและสร้างปัญหาความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่ได้ยินยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ที่ตนเองมิได้มีส่วนได้เสียใดแทนลูกหนี้ผู้ล้มละลายและถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายนั้นอย่างรุนแรง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางกฎหมายและการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะของการวิจัยเอกสาร โดยทำการศึกษาข้อมูลจากตัวบทกฎหมายต่างๆ หนังสือ ตำรา คำอธิบายกฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นคดีเป็นบุคคลล้มละลายในเชิงกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันที่เหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้งานวิจัยเรื่องนี้ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ขึ้นต้นคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นคดีประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ และแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ขึ้นต้นคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นคดีหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย โดยเห็นควรให้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกันและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีล้มละลายทุกฝ่ายมากขึ้น และเพื่อให้กฎหมายเกิดความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันต่อไป

คำสำคัญ ผู้ค้าประกัน ผู้ล้มละลาย

Independent Study title: Obligation of Bankrupt debtor's Guarantor
Author: Miss Yada Srinoppong; **ID:** 2574000119; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Samrieng Mekkriengkrai, Professor;
Academic year: 2016

Abstract

This independent study focuses on the responsibility of the guarantor of bankrupt person. It aims to study history, doctrines, theories, and legal principles related to the law of guarantee and insolvency system, including rights, responsibilities and liabilities of guarantor in case where the debtor is bankrupt in both Thailand and other countries, so as to analyze and find the solutions to appropriately and fairly protect the rights of guarantor and yield to the fair result of all parties. Since after the debtor is filed bankrupt, his property shall be retained in the receiver's custody and will be arranged and disposed by the receiver as prescribed in the Bankruptcy Act B.E. 2483. After rigorous examination of the Bankruptcy Act, the law and the measures under the law tend to be fair in disposing payment to all creditors, giving the chance for debtor to financially start fresh, and protect society for the foreseeable damages that the bankrupt person might cause in the future. However, some part of the Bankruptcy Act has causes problems to the guarantor who is an outsider who binded himself to the debt which is not his own. The guarantor has to pay off debts for debtor and be a direct interested person in bankruptcy case.

This independent study is a qualitative legal research. The study utilizes an in-depth analyses of legal paper, textbooks, journals, legal proceedings, theses, articles, internet sources, and reports relating to the responsible of guarantor to the bankrupt person in both Thai and foreigner aspects, and comparatively analyze all data to reach out the summary and suggestion to protect the rights of the guarantor in the future.

The study suggests the solutions to resolve the problem of the guarantor when the primary debtor is successfully compromise with the creditor in bankruptcy case and the resolution to cure the problem about the guarantor's liability after the debtor is discharged from bankruptcy. This study proposes to amend the Bankruptcy Act B.E. 2483 to create the fair legal measure for the guarantor and other interested persons in bankruptcy cases and modernize the law to compatible with the context of current society.

Keywords: Guarantor, Bankrupt

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและกำลังใจอันมีคุณค่ายิ่งจากท่านผู้มีพระคุณหลายๆ ท่าน ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร เป็นอย่างสูงที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งท่านเป็นผู้ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางการจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยความเมตตา ตลอดจนได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านพิจารณาตรวจสอบงาน รวมทั้งให้ความรู้คำปรึกษา และข้อแนะนำในการปรับแก้ไขรายงานฉบับนี้จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ และท่านอาจารย์ พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล ซึ่งได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำ ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน

นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดมาคือ ความรักจากมารดาและญาติพี่น้องซึ่งได้ให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอด รวมทั้งกำลังใจจากกัลยาณมิตร ทั้งที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นและมิตรที่ได้พบเจอกันในการทำงานที่คอยให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์จนผู้เขียนประสบความสำเร็จและขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่าน และอาจารย์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราชที่ไม่อาจกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด

หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้พอจะมีคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบกตเวทิตาแก่บิดาและมารดา ครูอาจารย์ และบุคคลสำคัญผู้มีพระคุณที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และที่ไม่อาจจะลืมได้คือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชอันเป็นสถาบันการศึกษาที่รักยิ่งของผู้เขียน

สุดท้ายนี้หากการศึกษาค้นคว้าอิสระมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนจะขอน้อมรับผิดไว้แต่เพียงผู้เดียว

ญาดา ศรีนพวงศ์

มีนาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ประเด็นปัญหาการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ระเบียบวิธีการวิจัย	8
บทที่ 2 ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค่าประกันและ กฎหมายล้มละลาย	9
ความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค่าประกัน ..	10
ความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกัน	10
แนวความคิดของกฎหมายค้ำประกัน	13
ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้ำประกัน	13
ความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย ..	19
ความเป็นมาของกฎหมายล้มละลาย	19
แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลาย	21
ลักษณะและวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย	33
หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตาม กฎหมายล้มละลายในต่างประเทศและในประเทศไทย.....	41
สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน เมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตาม กฎหมายล้มละลายในต่างประเทศ	42
สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของ ประเทศอังกฤษ	42
สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา	48
สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน เมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตาม กฎหมายล้มละลายในประเทศไทย	56
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อ ลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ..	70
ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลาย เป็นผลสำเร็จ	71
ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคล ล้มละลาย	77
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	83
บทสรุป.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม	89
ประวัติผู้ศึกษา	94

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเงินถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะในยุคบริโภคนิยมผู้คนมักใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเกินความต้องการที่จำเป็นในชีวิตและเกินกว่ารายได้ของตน เกิดการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นของหนี้ครัวเรือน ซึ่งหมายถึง หนี้ที่สถาบันการเงินให้บุคคลธรรมดากู้ยืมเพื่อนำไปใช้จ่ายใช้สอยหรือประกอบธุรกิจ¹ เมื่อบุคคลตกอยู่ในฐานะลูกหนี้ย่อมเป็นการบ่งบอกว่าเป็นผู้ที่มีสถานะทางการเงินไม่น่าไว้วางใจหรือขาดความน่าเชื่อถือ แม้กฎหมายจะได้บัญญัติรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ให้สามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้โดยสิ้นเชิง หรือรับรองให้ทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ตกเป็นประกันการชำระหนี้ก็ตาม² เจ้าหนี้ก็ยังคงอยู่ในฐานะที่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้คืนอยู่ ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้หรือลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย เจ้าหนี้จึงมักให้ลูกหนี้จัดหาหลักประกันการชำระหนี้ไม่ว่าจะเป็นการนำทรัพย์สินมาจำนอง จำน่า อันเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน หรือการให้ลูกหนี้จัดหาบุคคลภายนอกเข้าผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้แทนหากลูกหนี้ไม่ชำระซึ่งก็คือการประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคล อันเป็นการเพิ่มกองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จากเดิมที่มีเพียงกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพียงกองเดียวก่อให้เกิดความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าจะมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนเพิ่มมากขึ้น³

การประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลหรือการค้ำประกัน คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกเข้าผูกพันตนหรือรับรองต่อเจ้าหนี้ว่าบุคคลภายนอกนั้นจะชำระหนี้ซึ่งโดยปกติลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระคืนให้แก่เจ้าหนี้แทนหากลูกหนี้ไม่ชำระ ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันจึงมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบชำระหนี้เพื่อผู้อื่นและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น กล่าวคือ การทำสัญญาค้ำประกันจะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยกันสามฝ่าย ได้แก่ เจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน แต่การค้ำประกันนั้น

¹ สุกฤดา สงวนพันธุ์ วารสารธนาคารแห่งประเทศไทย *Bankers' talk* กรุงเทพมหานคร 2558 หน้า 1

² เสนีย์ ปราโมช ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 (ภาค 1-2) พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505 กรุงเทพมหานคร อักษรศาสตร์ 2506 หน้า 872

³ สุดา วิสสุตพิชญ์ *หลักกฎหมายค้ำประกัน จำนอง จำน่า* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2555 หน้า 16

กลับมีผลดีหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะแก่ฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้เท่านั้น โดยทำให้เจ้าหนี้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแน่นอนเพราะเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้ก็สามารถบังคับเอากับผู้ค้ำประกันได้ และในส่วนผลดีที่จะเกิดแก่ลูกหนี้เห็นได้ว่าเมื่อมีบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาค้ำประกันย่อมจะทำให้ลูกหนี้มีโอกาสได้รับเงินกู้ หรือมีแหล่งเงินทุน หรือสามารถดำเนินธุรกิจการค้าของตนไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น⁴ แต่ในขณะเดียวกันผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลภายนอกและมิได้มีส่วนได้เสียใดในมูลหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้เลยกลับจะต้องแบกรับภาระความเสี่ยงที่อาจถูกเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้

แต่เดิมเจ้าหนี้ซึ่งโดยมากเป็นสถาบันการเงินที่มีทั้งความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและอำนาจในการต่อรองที่เหนือกว่าลูกหนี้ มักกำหนดให้สัญญาค้ำประกันจะต้องเป็นไปตามสัญญาสำเร็จรูปที่ฝ่ายเจ้าหนี้จัดทำขึ้น โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย กำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญาค้ำประกันอันมีลักษณะยกเว้นจำกัดตัดสิทธิของผู้ค้ำประกันตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ หรือบางกรณีก็กำหนดให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบเหมือนลูกหนี้ชั้นต้นอันเป็นการเอาเปรียบและสร้างภาระให้แก่ผู้ค้ำประกันซึ่งมิได้รับประโยชน์ใดๆ จากมูลหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ชั้นต้นเลยให้มีภาระหนักเกินไปกว่าลูกหนี้ชั้นต้นเสียอีก เข้าทำนองที่ว่าเนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ⁵

จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในบรรพ 3 ลักษณะ 11 เรื่องค้ำประกัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับการกำหนดสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันในทางแพ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2558 เพื่อสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้ค้ำประกันในฐานะลูกหนี้ชั้นที่สองให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่ว่าด้วยการค้ำประกันดังกล่าวมีจำนวน 2 ครั้ง คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558⁶ สาระสำคัญของกฎหมายที่มีการแก้ไขใหม่จะส่งผลให้สัญญาค้ำประกันที่ได้ทำขึ้นภายหลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วเจ้าหนี้จะไม่อาจร่างสัญญาค้ำประกันได้อย่างตามอำเภอใจอีก เช่น หาก

⁴ ชุมพล จันทราทิพย์ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะค้ำประกัน จำนวน จำนวน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 1-2

⁵ วิชามหาคุณ จุฬาลงกรณ์วารสาร “กฎหมายล้มละลายและธุรกิจประกันชีวิต” กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 11-18

⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร Academic Focus กฎหมายค้ำประกันและการจำนองที่แก้ไขเพิ่มเติม : ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ หน้า 4

ในสัญญาค้ำประกันมีการกำหนดให้ผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นก็จะตกเป็นโมฆะ⁷ หรือหากข้อสัญญากำหนดให้ผู้ค้ำประกันยินยอมด้วยการที่ เจ้าหนี้จะผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้เอาไว้ล่วงหน้าข้อตกลงดังกล่าวก็จะตกเป็นโมฆะเช่นกัน⁸ รวมถึงการกำหนดหน้าที่ให้แก่เจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัด โดยเจ้าหนี้จะต้องบอกกล่าวถึงการผิดนัดนั้นเป็นหนังสือไปยังผู้ค้ำประกันภายใน 60 วัน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความ รับผิดชอบในอุปการณแห่งหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังพ้นกำหนด 60 วันไปแล้ว⁹ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะทำให้ผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลที่กฎหมายมุ่งหมายจะคุ้มครองได้รับความ เป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการค้ำประกันนั้นจะมีผลเป็นการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้ค้ำประกันเฉพาะในกรณีที่เจ้าหนี้ ดำเนินการบังคับตามสิทธิเรียกร้องของตนต่อลูกหนี้และผู้ค้ำประกันในทางแพ่งหรือยื่นฟ้องเป็นคดี แพ่งเท่านั้น แต่สำหรับกรณีที่ลูกหนี้ชั้นต้นมีหนี้สินส่วนตัว เป็นหนี้เจ้าหนี้หลายราย และไม่มี ทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ทุกราย เมื่อเจ้าหนี้ทั้งหลายดำเนินการปกป้อง ผลประโยชน์ของตนโดยฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย เพื่อบังคับเอาทรัพย์สินทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ ลูกหนี้มาแบ่งเฉลี่ยแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย¹⁰ ย่อมส่งผลให้สิทธิหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ ของผู้ค้ำประกันซึ่งลูกหนี้ชั้นต้นถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องเป็นคดีล้มละลายนั้น ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่ง พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ด้วย

กฎหมายล้มละลายถูกบัญญัติขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับการ แบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้หลุดพ้นจาก หนี้สิน โดยเร็วสามารถตั้งตัวใหม่ได้อันเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และเพื่อ คุ้มครองสังคมไม่ให้บุคคลล้มละลายไปก่อให้เกิดความเสียหายโดยการก่อหนี้ก่อนสินไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น กฎหมายล้มละลายจึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ เช่น มาตรการการรวบรวมและจัดการ ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีความรัดกุมก่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด มาตรการจำกัดอำนาจลูกหนี้ ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อป้องกันการจำหน่ายจ่าย โอนทรัพย์สินอันจะทำให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้ ลดน้อยถอยลงหรือก่อหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก การวางระบบการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินเพื่อความเป็นธรรม

⁷ มาตรา 681/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁸ มาตรา 700 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹ มาตรา 686 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹⁰ สุธีร์ ศุภนิตย์ *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม* กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

ในการชำระหนี้ การวางมาตรการที่จะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย ตลอดจนการวาง มาตรการควบคุมความประพฤติของบุคคลล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามความ ประสงค์ที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายล้มละลายขึ้น¹¹ นั่นคือมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิ และเอื้อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ ลูกหนี้ รวมถึงป้องกันผลกระทบต่อสังคม โดยอาจไม่ได้ คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการที่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้แทน ลูกหนี้ผู้ล้มละลายนั้น ทั้งนี้ จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับผู้ค้าประกันแล้วพบปัญหาที่เกิดจากกระบวนการตามกฎหมายดังกล่าวที่เห็นควรจะทำการศึกษา ค้นคว้า ดังนี้

1. เมื่อลูกหนี้ยื่นต้นขอทำความตกลงในเรื่องหนี้สิน โดยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียง บางส่วนหรือขอชำระหนี้โดยวิธีอื่นกับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลาย ซึ่งเรียกว่า “การขอ ประenomหนี้” ไม่ว่าจะการขอประenomหนี้นั้นจะได้กระทำขึ้นก่อนหรือภายหลังจากที่ลูกหนี้ถูกศาล พิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้วและที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติพิเศษยอมรับคำขอประenomหนี้ของ ลูกหนี้พร้อมทั้งศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยคำขอประenomหนี้ อันถือว่าการประenomหนี้สำเร็จ จะมีผล เป็นการผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้สินซึ่งอาจขอรับชำระได้ในคดีล้มละลายให้สามารถ เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เฉพาะตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำขอประenomหนี้เท่านั้น แต่ทั้งนี้ ไม่มีผลทำให้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อผู้ค้าประกันเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ เมื่อเจ้าหนี้ ได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ยื่นต้น ในคดีล้มละลายตามข้อตกลงในคำขอ ประenomหนี้ไปแล้วขาดอยู่เท่าใด เจ้าหนี้ก็ยังคงมีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้จากผู้ค้าประกันสำหรับ ส่วนที่ขาดได้จนกว่าจะครบถ้วนเต็มจำนวนตามมูลหนี้เดิม

2. กรณีที่ผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไปแทนลูกหนี้ยื่นต้นภายหลังจากลูกหนี้ ยื่นต้นหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายไม่ว่าจะโดยการประenomหนี้สำเร็จ การปลดจาก ล้มละลาย หรือการยกเลิกจากการล้มละลาย ผู้ค้าประกันอาจไม่สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้ คืนได้อีก เนื่องจากกฎหมายล้มละลายได้บัญญัติให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงสำหรับหนี้ที่ มูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ส่งผลให้ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นแต่เพียง บุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้นได้รับความ เด็ดร้อน

¹¹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 19

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ในกฎหมายล้มละลายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาความเสียหายอันอาจเกิดแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและมุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะชนเท่านั้น โดยได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันซึ่งได้เข้าผูกพันตนเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ขึ้นก่อนที่ลูกหนี้จะเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายอย่างรุนแรง จึงเห็นควรที่จะทำการศึกษามาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้ผู้ค้าประกัน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีล้มละลายต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้ำประกันและระบบกฎหมายล้มละลาย

2.2 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายในต่างประเทศและในประเทศไทย

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

2.4 เพื่อหามาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้และผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายต่อไป

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 11 เรื่องค้ำประกัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับการกำหนดคสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้าประกันในทางแพ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2558 ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้น แต่ทั้งนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ขึ้นต้นถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลาย สิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่ง

กฎหมายดังกล่าวถูกตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและป้องกันการเอาเปรียบกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ และระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน โดยไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการให้คุ้มครองสิทธิและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกันอย่างเพียงพอ ดังนั้นจึงอาจทำให้ผู้ค้าประกันได้รับความเดือดร้อนเสียหายได้

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นกฎหมายที่กำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีการที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ซึ่งไม่สามารถชำระหนี้ได้ให้เป็นบุคคลล้มละลาย รวมถึงวิธีการในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ได้รับความเสียหายจากการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ทำให้กระบวนการต่างๆ ในคดีล้มละลายมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเอื้อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ โดยอาจไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการที่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้แทนลูกหนี้ขึ้นต้นผู้ล้มละลายนั้นด้วย ทั้งนี้ จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าประกันแล้วพบปัญหาที่เกิดจากกระบวนการตามกฎหมายดังกล่าวที่เห็นควรจะทำการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ขึ้นต้นได้ขอประนอมหนี้หรือขอทำความตกลงในเรื่องหนี้สินโดยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือขอชำระหนี้โดยวิธีอื่นกับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายอันที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้ว ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 59 ได้กำหนดให้ผู้ค้าประกันไม่หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย แม้ว่าผลแห่งการประนอมหนี้นั้นจะทำให้ลูกหนี้ได้รับประโยชน์โดยพ้นสภาพจากการล้มละลายและหลุดพ้นจากมูลหนี้เดิมเกิดหน้าที่ผูกพันต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องนี้ซึ่งอาจขอรับชำระตามวิธีการและจำนวนที่ระบุไว้ในคำขอประนอมหนี้เท่านั้น การที่ผู้ค้าประกันของลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากหนี้สินไปด้วยนี้ ทำให้เมื่อเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้จากการประนอมหนี้ของลูกหนี้ไปแล้วขาดอยู่เท่าใดหรือไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ขึ้นต้นเลยเพราะไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายก็ต่างสามารถเรียกร้องเอาจากผู้ค้าประกันได้จนกว่าจะครบถ้วนตามมูลหนี้เดิม¹²

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1808/2512 จำเลยเข้าทำสัญญาค้ำประกันยินยอมเสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปีให้แก่ธนาคาร เมื่อผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามกำหนดก็ต้องเสียดอกเบี้ยตามอัตรานี้ตลอดไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จ ศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ขึ้นต้นโดยโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากลูกหนี้ขึ้นต้นล้มละลาย ศาลก็มีอำนาจที่จะพิจารณาคดีสำหรับจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันต่อไปได้ จำเลยผู้ค้าประกันหาพ้นความรับผิดไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 688 การที่โจทก์ไม่

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้าประกันสำหรับจำนวนเงินที่ผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไปแทนลูกหนี้ชั้นต้นภายหลังจากลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายไม่ว่าจะโดยการประนอมหนี้สำเร็จ หรือการปลดจากล้มละลาย หรือการยกเลิกการล้มละลาย ผู้ค้าประกันจะไม่มีสามารถใช้สิทธิไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้คืนได้อีก เนื่องจากกฎหมายล้มละลายได้บัญญัติให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงสำหรับหนี้ที่มูลแห่งนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ส่งผลให้ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นแต่เพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้นได้รับความเดือดร้อน

5. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงสิทธิ และหน้าที่ ตลอดจนขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหนี้ กรณีลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการบัญญัติแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทย ให้สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันและสร้างความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้ผู้ล้มละลาย และผู้ค้าประกันอย่างเป็นผลบังคับได้จริง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้าประกันและระบบกฎหมายล้มละลาย

6.2 ทำให้ทราบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายในต่างประเทศและในประเทศไทย

ยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อจำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นเป็นเรื่องของโจทก์ เมื่อไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลาย โจทก์ก็หมดสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้รายนี้ได้เท่านั้น ส่วนจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันยังต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในฐานะเป็นผู้ค้าประกันอยู่

6.3 ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหน้าที่เมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย ลูกหนี้และผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายต่อไป

7. ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาข้อมูลจากตัวบทกฎหมายต่างๆ หนังสือ ตำรา คำอธิบายกฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหน้าที่เมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายในเชิงกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการในการให้คุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันและสร้างความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย ลูกหนี้ผู้ล้มละลาย และผู้ค้าประกันต่อไป

บทที่ 2

ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายค้ำประกันและกฎหมายล้มละลาย

โดยทั่วไปแล้วการวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันซึ่งได้ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการชำระหนี้แทนลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ นั้นย่อมเป็นไปตามข้อตกลงแห่งสัญญาค้ำประกัน โดยอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 11 เรื่องค้ำประกัน ซึ่งเป็นกฎหมายสารบัญญัติที่ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันดังกล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม พบว่าหากลูกหนี้ซึ่งตามปกติมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ตนก่อไว้ทั้งหมดในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นนั้นได้ตกเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินและไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ จนกระทั่งถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายเสียแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันลูกหนี้ชั้นต้นนั้นให้มีผลเปลี่ยนแปลงไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายด้วย กล่าวคือ การวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน นอกจากจะต้องพิจารณาจากข้อตกลงแห่งสัญญาค้ำประกันและบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการตามกฎหมายล้มละลายหรือพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ด้วย ซึ่งมาตรการต่างๆ ที่ปรากฏในกฎหมายล้มละลายนั้นเป็นเรื่องของการดำเนินการเพื่อการชำระสะสางหนี้สินระหว่างบรรดาเจ้าหนี้กับลูกหนี้และการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ดังกล่าวก่อหนี้ก่อสินต่อไปอีก ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ที่ไม่อยู่ในสถานะที่จะรับผิดชอบหนี้สินของตนเองได้¹³ ซึ่งในบทนี้จะทำการศึกษาถึงความเป็นมาของกฎหมายค้ำประกันและกฎหมายล้มละลายว่ามีความเป็นมาเช่นไร แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ำประกันและกฎหมายล้มละลาย ตลอดจนศึกษาถึงประโยชน์และผลกระทบของกฎหมายค้ำประกันและกฎหมายล้มละลายนั้นว่าจะก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียประการใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้เข้าใจถึงความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายค้ำประกันและกฎหมายล้มละลายให้ชัดเจนมากขึ้น และเพื่อที่จะหามาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคล

¹³ สุธีร์ ศุภนิธย์ หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 1

ล้มละลาย อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้ และผู้ค้าประกัน ในคดีล้มละลายต่อไป

1. ความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้ำประกัน

1.1 ความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกัน

เมื่อมีหนี้เกิดขึ้นแล้วก็ย่อมจะมีสิทธิและหน้าที่ระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ที่ต้องปฏิบัติต่อกันเกิดขึ้นตามมาด้วย โดยสิทธิและหน้าที่ประการสำคัญที่สุดซึ่งจะต้องมีในมูลหนี้ทุกประเภทควบคู่กันเสมอนั้นก็คือ สิทธิของเจ้าหนี้ในการเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้และหน้าที่ของลูกหนี้ที่จะต้องชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้ โดยในกรณีที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ซึ่งมีหน้าที่ต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ หรือที่เรียกว่า ลูกหนี้ผิดนัด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ในมาตรา 194 ว่า "ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้..." อีกทั้งหากต่อมากลูกหนี้ยังเพิกเฉยหรือละเลยไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้ก็จะมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิงตลอดจนเงินหรือทรัพย์สินอื่นที่บุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย ทั้งนี้เงินกว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วน¹⁴

อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายจะได้บัญญัติรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ให้สามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้โดยสิ้นเชิง หรือรับรองให้ทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ตกเป็นประกันการชำระหนี้ก็ตาม แต่สิทธิในการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น กรณีที่เจ้าหนี้หลายรายมีสิทธิเรียกร้องเหนือลูกหนี้รายเดียวกัน สิทธิเรียกร้องของบรรดาเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินลูกหนี้ นั้นถือเป็นสิทธิพื้นฐานของเจ้าหนี้ทุกราย กล่าวคือ เจ้าหนี้ต่างมีสิทธิโดยเสมอกันที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้¹⁵ และเจ้าหนี้คนใดจะอ้างว่าตนมีสิทธิเหนือทรัพย์สินบางอย่างของลูกหนี้รวมถึงควรได้รับ

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 214

¹⁵ พจน์ ปุษปาคม คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน จำนวน จำนำ สิทธิยึดหน่วง และบูรณสิทธิ กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ 2525 หน้า 11

ชำระหนี้จากทรัพย์สินนั้นหรือเรียกให้บุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ได้¹⁶ ทำให้ฐานะของเจ้าหนี้เกิดความไม่มั่นคงแน่นอนหรือมีความเสี่ยงในการไม่ได้รับชำระหนี้คืนหรือได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนได้ นอกจากนี้การบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้นั้นยังมีสิทธิที่เจ้าหนี้จะสามารถบังคับได้ด้วยตนเองหากแต่ต้องผ่านกระบวนการในการเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้ กล่าวคือ เจ้าหนี้จะต้องเริ่มต้นกระบวนการโดยการฟ้องร้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลพิพากษาให้ฝ่ายตนเป็นฝ่ายชนะคดีและมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอันนำไปสู่สิทธิที่จะบังคับคดีเอากับกองทรัพย์สินของลูกหนี้และหากในท้ายที่สุดศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ก็ต้องดำเนินการขอรับชำระหนี้ตามวิธีการบังคับคดี กล่าวคือ เจ้าหนี้ต้องยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ ปัญหาจึงจะเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้มีเจ้าหนี้หลายรายซึ่งต่างก็ฟ้องลูกหนี้รายเดียวกันเพื่อบังคับชำระหนี้และหากมีเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งชนะคดีและได้ขอบังคับคดีนำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ก่อนแล้วเจ้าหนี้อื่นจะยึดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีกไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290¹⁷ จะทำได้ก็แต่การนำยึดทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้เท่านั้นและหากว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นให้ยึดอีกเจ้าหนี้นั้นต้องอาศัยกระบวนการในการขอเฉลี่ยทรัพย์สิน กล่าวคือ ขอรับชำระหนี้โดยเฉลี่ยจากเงินที่ได้จากการยึดหรือขายทอดตลาดซึ่งจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้มากน้อยตามสัดส่วนของจำนวนหนี้ จึงมีความเป็นไปได้ว่าเจ้าหนี้อาจจะไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนและสำหรับจำนวนหนี้ที่ขาดอยู่นั้นแม้เจ้าหนี้มีสิทธิจะยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะเกิดขึ้นใหม่ก็ตามแต่ก็ต้องตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของเรื่องระยะเวลาของการร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาซึ่งต้องกระทำภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษานั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ด้วย¹⁸ และหากพ้นระยะเวลา 10 ปี ไปแล้วย่อมมีผลทำให้สิทธิในการบังคับคดีของเจ้าหนี้นั้นสิ้นสุดลง¹⁹

¹⁶ พระสุทธธรรณมุนตรี คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2477 หน้า 5

¹⁷ มาตรา 290 บัญญัติว่า เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก แต่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเช่นว่านี้มีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹⁸ มาตรา 271 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

¹⁹ พจน์ ปุษปาคม คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนวน จำนวน สิทธิยึดหน่วง และ บริมสิทธิ หน้า 2

จากข้อจำกัดของการบังคับชำระหนี้คืนดังกล่าวข้างต้นประกอบกับความเสี่ยงที่เจ้าหนี้อาจไม่สามารถติดตามหนี้คืนคืนจากลูกหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระได้ ทั้งนี้ไม่ว่าสาเหตุของการไม่ได้รับชำระหนี้คืนนั้นจะมีที่มาจากลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนได้ หรือเนื่องจากลูกหนี้ได้จำหน่ายเอาทรัพย์สินของตนไปให้พ้นการบังคับคดีของเจ้าหนี้โดยทุจริต หรือลูกหนี้ตกเป็นบุคคลที่ถูกต้องห้ามตามกฎหมายไม่ให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เนื่องจากถูกฟ้องล้มละลายก็ตาม ย่อมนำไปสู่ความไม่มั่นใจในการได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่ยินดีที่จะทำสัญญากับลูกหนี้ กฎหมายจึงคลายข้อจำกัดนี้ด้วยการยอมให้เจ้าหนี้ที่มีสิทธิพิเศษอันเกิดจากข้อสัญญาหรือข้อกำหนดให้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินบางอย่างของลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นหรือสามารถเรียกให้บุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ชำระหนี้ได้หากว่าบุคคลนั้นยอมรับผิดในหนี้คืนด้วย²⁰ เจ้าหนี้ทั้งหลายจึงต้องการเป็นเจ้าหนี้ที่ทรงสิทธิพิเศษดังกล่าว เนื่องจากสิทธิดังกล่าวถือเป็นหลักประกันและช่วยสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ได้ว่าจะได้รับชำระหนี้คืนอย่างแน่นอน

ในระบบกฎหมายได้จำแนกหลักประกันออกเป็นสองประเภทคือ หลักประกันประเภทบุคคลอันได้แก่ การค้ำประกัน และหลักประกันประเภททรัพย์สินอันได้แก่ การจำนำและการจำนอง แม้การประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินจะได้รับการยอมรับว่ามีความเสี่ยงน้อยกว่าการประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลแต่การประกันด้วยบุคคลหรือการค้ำประกันนั้นมีลักษณะเด่น 3 ประการ ดังต่อไปนี้²¹

ประการแรก เจ้าหนี้ในมูลหนี้ที่มีผู้ค้ำประกันจะอยู่ในฐานะผู้ที่มีกองทรัพย์สินอันสามารถบังคับชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีเพียงแต่กองทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น²²

ประการที่สอง สิ่งที่ถูกนำมาเป็นประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้นั้นคือทรัพย์สินทั้งกองของผู้ค้ำประกันมิใช่เพียงทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างดังเช่นการประกันด้วยทรัพย์สิน²³

ประการที่สาม กระบวนการในการก่อนนิติสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีความยุ่งยากเพียงแค่อตกลงทำสัญญาต่อกันสัญญาค้ำประกันนั้นก็เกิดขึ้นแล้ว²⁴

²⁰ พระสุทธธรรมาภิบาล คำนวณชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน หน้า 11

²¹ สรุปใจความโดยย่อจาก ญัฐวดี บุญขึ้น ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบผู้ค้ำประกัน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555 หน้า 9-12

²² สุดา วิศรุตพิชญ์ หลักกฎหมายค้ำประกัน จำนอง จำนำ หน้า 16

²³ สรุปใจความโดยย่อจาก ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ “ข้อสังเกตบางประการในการทำสัญญาประกัน (ศึกษาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา)” ใน นิติสยามปริทัศน์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสยาม 2541 หน้า 11-19

²⁴ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 11-19

1.2 แนวความคิดของกฎหมายค้ำประกัน

จากความเป็นมาของการค้ำประกันตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า แนวความคิดของกฎหมายค้ำประกันเกิดขึ้นจากความบกพร่องและข้อจำกัดทางกฎหมายตาม มาตรา 214 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหนี้ในการได้รับการชำระหนี้คืน กฎหมายจึงคลายข้อจำกัดดังกล่าวลงด้วยการ สร้างระบบการประกันหนี้เพื่อรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ขึ้น เพราะมีฉะนั้นแล้วเจ้าหนี้คงไม่ต้องการ ทำสัญญาหรือให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ ทำให้การลงทุนและการประกอบกิจการไม่อาจดำเนินไปได้ด้วยการ ค้ำประกันจึงเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เจ้าหนี้อยอมเข้าทำสัญญาหรือยอมให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้

1.3 ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายค้ำประกัน

1.3.1 ลักษณะทั่วไปของสัญญาค้ำประกัน

การค้ำประกันเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคล ซึ่งบุคคลภายนอกได้ ผูกพันตนโดยตรงต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ “สัญญาค้ำประกัน” จึงเป็น สัญญาที่ก่อให้เกิดบุคคลสิทธิหรือก่อหนี้ อันมีผลทำให้เจ้าหนี้เกิดสิทธิเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันต้อง ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันให้แก่เจ้าหนี้ทันทีที่ลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัดหรือไม่ชำระหนี้ โดยผู้ค้ำประกันจะตกเป็นลูกหนี้ตามสัญญาค้ำประกันและมีความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียว ส่วนเจ้าหนี้หากมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ตอบแทนแก่ผู้ค้ำประกันตามสัญญาค้ำประกัน ด้วยไม่ หากลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัดไม่ชำระหนี้ยอมก่อให้เกิดสิทธิแก่เจ้าหนี้ในการบังคับให้ ผู้ค้ำประกันชำระหนี้จากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันจนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินซึ่ง บุคคลภายนอกค้างชำระแก่ผู้ค้ำประกันด้วย ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 686 ประกอบมาตรา 214

เนื่องจากสัญญาค้ำประกันจะต้องมีหนี้หรือสัญญาประธานและขึ้นอยู่กับ สัญญาประธานเสมอ ดังนั้น สัญญาค้ำประกันจึงมีลักษณะเป็นสัญญาอุปกรณ์ ความรับผิดชอบ ของผู้ค้ำประกันในหนี้ที่จะต้องชำระจึงเป็นไปตามความรับผิดชอบของหนี้ประธานและไม่เกินกว่า ความรับผิดชอบของลูกหนี้ โดยผู้ค้ำประกันจะมีความรับผิดชอบแต่เพียงชั้นที่สองไม่มีความรับผิดชอบชั้นต้น เหมือนลูกหนี้ ทำให้ผู้ค้ำประกันจึงมีสิทธิที่จะขอให้เจ้าหนี้ไปเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนมาเรียก เอาจากผู้ค้ำประกันได้เว้นแต่ผู้ค้ำประกันจะยอมผูกพันตนรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้ และผู้ค้ำประกันยังมี สิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาแก่ลูกหนี้เพื่อจำนวนเงินที่ตนได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ไปได้ด้วย²⁵

²⁵ สรุปใจความโดยย่อจาก นริกรณ กาลุจน์พฤกษ์ การคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน วิทยานพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550 หน้า 6-11

1.3.2 ประโยชน์ของการค้าประกัน

1) ประโยชน์ของการค้าประกันต่อฝ่ายเจ้าหนี้

การทำนิติกรรมสัญญาหรือการให้สินเชื่อซึ่งเป็นสัญญาประธานแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยไม่มีการทำสัญญาค้ำประกันกำกับประกันหนี้รายนี้ย่อมจะทำให้ฐานะของเจ้าหนี้ขาดความมั่นคงเกิดความเสี่ยงที่อาจจะไม่ได้รับชำระหนี้คืนได้ เพราะในระหว่างเป็นหนี้สินกันอยู่นั้นลูกหนี้อาจจะจำหน่ายโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ไปให้พ้นจากการถูกบังคับชำระหนี้จากเจ้าหนี้ หรือทรัพย์สินของลูกหนี้อาจถูกเจ้าหนี้อื่นที่หนีครบกำหนดชำระก่อนดำเนินการบังคับคดีไปเพื่อชำระหนี้ตามค้ำประกันของศาลจนหมดสิ้น โดยที่เจ้าหนี้อื่นนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระไม่อาจกล่าวหาเอาแต่อย่างใด เหตุนี้กฎหมายจึงได้หาทางออกให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายโดยบัญญัติกฎหมายค้ำประกันขึ้นมาเพื่อรองรับกับเหตุการณ์นี้ โดยใช้บุคคลที่เจ้าหนี้เห็นว่ามีความน่าเชื่อถือในด้านหลักฐานการงานหรือมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้มารับรองหนี้ที่ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระสำหรับกรณีที่หนี้นั้นไม่มีหลักทรัพย์มาเป็นประกัน ทำให้เจ้าหนี้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับชำระหนี้แน่นอน เพราะหากเรียกเอาจากลูกหนี้ไม่ได้ก็อาจจะเรียกเอาจากผู้ค้ำประกันแทน อันเป็นการเพิ่มกองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จากเดิมที่มีเพียงกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพียงกองเดียว ก่อให้เกิดความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าจะมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนมากขึ้น

2) ประโยชน์ของการค้าประกันต่อฝ่ายลูกหนี้

สำหรับฝ่ายลูกหนี้โดยทั่วไปแล้วการที่หนี้ของลูกหนี้มีบุคคลภายนอกยินยอมเข้าประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้หรือทำสัญญาค้ำประกันนั้น ย่อมจะทำให้เจ้าหนี้ตัดสินใจตกลงให้สินเชื่อหรือยินยอมทำสัญญาต่างๆ กับลูกหนี้ได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหนี้ก็มักจะยินยอมเรียกดอกเบี้ยต่ำเนื่องจากเชื่อมั่นว่าหนี้จะต้องได้รับชำระอย่างแน่นอน ทั้งนี้ในทางธุรกิจการค้าแล้วหากการกู้ยืมเพื่อการลงทุนใดๆ สามารถชำระดอกเบี้ยต่ำได้มากเท่าใดย่อมก่อให้เกิดประโยชน์หรือกำไรแก่ผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น²⁶

3) ประโยชน์ของการค้าประกันต่อฝ่ายผู้ค้ำประกัน

ในแง่ของผู้ค้ำประกันการเข้าทำสัญญาค้ำประกันหนี้อันบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ได้นั้นถือว่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ค้ำประกันแต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะของสัญญาค้ำประกันแล้วถือเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกันมีความรับผิดชอบที่อาจถูกเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้ แต่เพียงฝ่ายเดียวเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัดชำระหนี้ โดยผู้ค้ำประกันมิได้มีส่วนได้เสียใดในมูลหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้แต่กลับต้องแบกรับภาระความเสี่ยงที่อาจถูกเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้

²⁶ ใจไล สักคีวรพงศ์ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน จำนวน ๑ ฉบับ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530 หน้า 3-4

แต่ทั้งนี้ผู้ค้าประกันอาจได้รับประโยชน์อยู่บ้างหากเป็นกรณีที่ทำให้การทำสัญญาผู้ค้าประกันนั้น ผู้ค้าประกันได้รับค่าธรรมเนียมตอบแทน

1.3.3 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดของผู้ค้าประกัน

สัญญาผู้ค้าประกันเป็นสัญญาที่เป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ ทำให้เจ้าหนี้มีบุคลิกสิทธิเหนือกองทรัพย์สินของผู้ค้าประกันเมื่อมีเหตุการณ์ตามข้อตกลงที่สัญญาผู้ค้าประกันกำหนดไว้เกิดขึ้น คือ ลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัดชำระหนี้ นอกจากนี้สัญญาผู้ค้าประกันยังถือเป็นเอกเทศสัญญาอันจะต้องตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 2 ว่าด้วยเรื่องสัญญาและบรรพ 3 ลักษณะ 11 ว่าด้วยเรื่องผู้ค้าประกันอีกด้วย

การพิจารณาการเกิดขึ้นของสัญญาผู้ค้าประกันนั้น ต้องพิจารณาจากการแสดงเจตนาของกลุ่มสัญญาคือฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายผู้ค้าประกันเป็นสำคัญ โดยไม่ว่าการแสดงเจตนาอันจะได้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา หากว่าเป็นคำเสนอและคำสนองที่ต้องตรงกันเพื่อจะก่อนิติสัมพันธ์ในลักษณะที่ผู้ค้าประกันจะเข้าประกันการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ในระหว่างกลุ่มสัญญาทั้งสองฝ่าย โดยไม่มีเหตุบกพร่องตามที่กฎหมายกำหนด และแม้ว่าการแสดงเจตนาดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ ก็ย่อมจะทำให้เกิดเป็นสัญญาผู้ค้าประกันที่มีผลผูกพันระหว่างคู่สัญญา คือ เจ้าหนี้และผู้ค้าประกันทันที แต่อย่างไรก็ดีการฟ้องร้องให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบตามสัญญาผู้ค้าประกันนั้นจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดที่ลงลายมือชื่อของผู้ค้าประกันเอาไว้ โดยหลักฐานเช่นนี้อาจจะไม่ได้อยู่ในฉบับเดียวกันหรืออาจอยู่ในเอกสารอื่น เช่น จดหมายที่โต้ตอบกันก็ได้ หากว่าเอกสารดังกล่าวมีข้อความที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการแสดงเจตนาผู้ค้าประกันและมีลายมือชื่อของผู้ค้าประกันแล้วเอกสารนั้นก็ย่อมเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้เช่นกัน

เมื่อสัญญาผู้ค้าประกันเกิดขึ้นแล้วสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นตามมาควบคู่กันเสมอก็คือความรับผิดของผู้ค้าประกันตามสัญญาผู้ค้าประกัน โดยแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดของผู้ค้าประกัน²⁷ มีดังนี้

1) หนี้ประธานที่ผู้ค้าประกันได้ต้องเป็นหนี้ที่สมบูรณ์

การกำหนดความรับผิดของผู้ค้าประกันนั้นต้องพิจารณาว่าผู้ค้าประกันมีความรับผิดตามสัญญาผู้ค้าประกันหรือไม่ก่อน ซึ่งจะต้องเริ่มต้นจากการพิจารณาความสมบูรณ์ของหนี้ประธานเป็นประการแรกเพราะหนี้ประธานที่สมบูรณ์เท่านั้นที่จะมีผลบังคับตามกฎหมายอันจะทำให้เจ้าหนี้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ โดยหนี้ประธานที่สมบูรณ์

²⁷ สรุปใจความโดยย่อจาก ธีรวิทย์ บุญชื่น ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดของผู้ค้าประกัน หน้า 26-35

หมายถึงหนี้ของลูกหนี้ที่ผู้ค้ำประกันเข้าไปรับรองต้องไม่เป็นโมฆะหรือเสียเปล่าเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง และความสมบูรณ์นี้อาจจะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขก็ได้ ในการค้ำประกันหนี้ในอนาคตต้องเป็นหนี้ที่ผู้ค้ำประกันรู้ขอบเขตแห่งมูลหนี้ของลูกหนี้ในอนาคตว่ามีแค่นั้น เพียงใด และไม่รับผิดชอบในหนี้อื่นๆ ทั้งหลายที่ลูกหนี้ก่อ²⁸ ส่วนหนี้มีเงื่อนไขต้องเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนคือต้องเกิดมีหนี้ขึ้นจริงก่อนจึงจะค้ำประกันได้ ฉะนั้น หากว่าในเบื้องต้นหนี้ประธานไม่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว หนี้อุปกรณ์หรือหนี้ค้ำประกันซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อค้ำจุนและรับรองการชำระหนี้ของลูกหนี้ในสัญญาประธานก็ย่อมไม่สมบูรณ์และไม่อาจมีผลบังคับตามกฎหมายไปด้วย

แม้มูลหนี้ในสัญญาประธานกฎหมายมิได้จำกัดประเภทเอาไว้ แต่เนื่องจากสัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบชำระหนี้แทนบุคคลอื่น จึงอาจอนุมานได้ว่าการค้ำประกันมิได้เฉพาะในมูลหนี้ที่หนี้ประธานนั้นอาจให้บุคคลอื่นชำระหนี้แทนได้เท่านั้น ถ้าหนี้ประธานเป็นหนี้ที่ไม่อาจให้บุคคลอื่นชำระหนี้แทนได้ หรือเป็นหนี้ซึ่งโดยสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ ดังนี้ก็ต้องถือว่าไม่อาจทำสัญญาค้ำประกันได้ แต่อาจทำสัญญาค้ำประกันหนี้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ได้

2) หนี้ตามสัญญาค้ำประกันเป็นหนี้อุปกรณ์

หนี้ประธานและหนี้อุปกรณ์ หมายถึง “หนี้หลัก” กับ “หนี้ซึ่งเป็นประกันของหนี้หลัก” โดยพิจารณาถึงลักษณะความรับผิดชอบของลูกหนี้ว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการชำระหนี้ คือ มีหนี้จะต้องชำระสำหรับตนเองหรือว่าเป็นเพียงผู้รับผิดชอบชั้นรองโดยเป็นการรับผิดชอบชำระหนี้เพื่อผู้อื่น ลูกหนี้ประธานในแง่นี้หมายถึงลูกหนี้ชั้นต้น ส่วนลูกหนี้อุปกรณ์หมายถึงลูกหนี้ผู้เป็นประกัน เช่น ผู้ค้ำประกัน ผู้จํานำ ผู้จํานอง โดยหนี้อุปกรณ์จะระงับสิ้นไปพร้อมกับการระงับสิ้นไปแห่งหนี้ประธาน²⁹

หนี้ประธานและหนี้อุปกรณ์เป็นหนี้ที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ไม่สามารถแยกกันได้อย่างเด็ดขาด³⁰ โดยระบบกฎหมายได้กำหนดให้หนี้อุปกรณ์เกิดขึ้นเพื่อค้ำจุนและเป็นประกันให้กับหนี้ประธาน กล่าวคือ หนี้อุปกรณ์ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้โดยที่ไม่มีหนี้ประธาน หากปรากฏเหตุที่ทำให้หนี้ประธานขาดความสมบูรณ์หนี้อุปกรณ์ก็ไม่อาจจะมีผลสมบูรณ์ได้

²⁸ สุดา วิศรุตพิชญ์ *หลักกฎหมายค้ำประกัน* จํานอง จํานำ หน้า 17-18

²⁹ โสภณ รัตนากร *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหนี้* กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2553 หน้า 37

³⁰ พระสุทธธรรณมุนด์ร์ *คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน* หน้า 11

ความรับผิดชอบที่ผู้ประกอบการจะอยู่ภายใต้ขอบเขตของหนี้ประชาชน หากมีพฤติการณ์ใดเกิดขึ้นแก่หนี้ประชาชนในทางที่เป็นคุณแก่ลูกหนี้ย่อมเป็นคุณต่อผู้ค้าประกันด้วย แต่ในทางกลับกันหากว่าพฤติการณ์นั้นก่อโทษแก่ลูกหนี้ก็ย่อมเป็นผลร้ายต่อผู้ค้าประกันด้วย เช่น ในเรื่องอายุความ หากมีเหตุทำให้อายุความของหนี้ประชาชนสะดุดหยุดลงย่อมจะมีผลเป็นโทษแก่หนี้ผู้ประกอบการด้วย และหากมีเหตุอันใดอันหนึ่งที่ทำให้หนี้ประชาชนระงับสิ้นไปหนี้ผู้ประกอบการจะระงับไปด้วย

เมื่อหนี้ตามสัญญาการค้าประกันเป็นหนี้ผู้ประกอบการขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันจึงอยู่ภายในขอบเขตความรับผิดชอบของสัญญาประชาชน และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันก็จะขึ้นอยู่กับความมืออยู่หรือระงับสิ้นไปของหนี้ประชาชนเป็นหลัก กล่าวคือ เมื่อหนี้ตามสัญญาประชาชนได้ระงับสิ้นไปแล้วไม่ว่าจะเพราะเหตุผลใดก็ตาม เช่น การที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปให้กับเจ้าหนี้ การที่เจ้าหนี้ปลดหนี้ให้กับลูกหนี้ไป การหักกลบลบหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ และหนี้เคลื่อนกลิ้งกัน หรืออาจจะเกิดจากเหตุอื่นได้อีก เช่น มีเหตุที่ทำให้หนี้ประชาชนตกเป็นโมฆะ เป็นต้น หนี้ตามสัญญาการค้าประกันอันเป็นหนี้ผู้ประกอบการก็ย่อมที่จะระงับสิ้นไปด้วย ดังนั้น ผู้ค้าประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิดชอบด้วยเมื่อหนี้ของลูกหนี้ได้ระงับ³¹

3) ผู้ค้าประกันมีฐานะเป็นลูกหนี้ลำดับรองและมีความรับผิดชอบชั้นรอง

เนื่องจากผู้ค้าประกันเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่เข้าทำสัญญากับเจ้าหนี้ โดยผูกพันตนว่าจะชำระหนี้แทนลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นั้น มิใช่เจ้าหนี้หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาประชาชนแต่อย่างใด ทำให้กฎหมายได้กำหนดฐานะลักษณะของความรับผิดชอบผู้ค้าประกันเอาไว้ว่าให้มีฐานะเป็นเพียงลูกหนี้ลำดับรองและมีความรับผิดชอบเพียงชั้นที่สองเท่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะความรับผิดชอบที่แตกต่างกันระหว่างลูกหนี้ชั้นต้นที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงชำระหนี้ตามหนี้ที่ตนได้ก่อขึ้นเป็นลำดับแรกโดยไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธหรืออิดเอื้อนหรือขอให้เจ้าหนี้ไปเรียกชำระหนี้เอาจากบุคคลอื่นก่อน และผู้ค้าประกันซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ลำดับรองที่ผูกพันจะต้องชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระ ลักษณะความรับผิดชอบจึงเป็นความรับผิดชอบชำระหนี้เพื่อผู้อื่น โดยมีได้รับประโยชน์หรือค่าตอบแทนใดจากการเข้าทำสัญญาการค้าประกันนั้น อีกทั้งไม่ได้มีส่วนได้เสียอันใดในหนี้ที่ลูกหนี้ก่อขึ้น กฎหมายจึงให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ค้าประกันบางประการ กล่าวคือ สิทธิในการที่จะเรียกร้องให้เจ้าหนี้ไปบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ก่อน สิทธิในการที่จะขอให้เจ้าหนี้ไปบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน และสิทธิในการที่จะขอให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้ได้ยึดถือไว้เป็นประกันก่อน

³¹ เสนีย์ ปราโมช คำอธิบาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยการค้าประกัน จำนวน จำนวน กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2526 หน้า 55-56

สิทธิพิเศษที่กฎหมายกำหนดให้แก่ผู้ค้าประกันนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อจะให้เป็นการประนีประนอมคุ้มครองแก่ผู้ค้าประกัน โดยแท้ อย่างไรก็ตามมิได้ผูกพันผู้ค้าประกันว่าต้องใช้สิทธิที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพราะผู้ค้าประกันจะใช้หรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ค้าประกันทั้งสิ้น แต่หากว่าผู้ค้าประกันเลือกที่จะใช้สิทธิเช่นว่านั้นและสามารถที่จะพิสูจน์เงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิได้โดยสมบูรณ์แล้วเจ้าหนี้จะต้องปฏิบัติตาม หากเจ้าหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามที่ผู้ค้าประกันร้องขอจนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้เต็มจำนวน เจ้าหนี้น้อยมจะต้องได้รับผลร้ายคือจะมาเรียกร้องเอาจากผู้ค้าประกันอีกไม่ได้

4) ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ผิดนัด

เนื่องจากสัญญาผู้ค้าประกันเป็นสัญญาที่มีเงื่อนไขซึ่งผู้ค้าประกันได้ผูกพันตนที่จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระ ดังนั้น หน้าที่ในการที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาผู้ค้าประกันของผู้ค้าประกันจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าลูกหนี้ชำระหนี้หรือไม่เป็นสำคัญและหากว่าหนี้ประธานถึงกำหนดชำระแล้วแต่ลูกหนี้ผิดนัด ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันจะเกิดขึ้นทันทีโดยผลของกฎหมาย ในทางกลับกันหากยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าหนี้ประธานได้ถึงกำหนดชำระและลูกหนี้ได้ผิดนัดลงแล้วนั้น แม้ว่าเจ้าหนี้จะเกิดความไม่ไว้วางใจต่อความสามารถในการชำระหนี้หรือไม่ว่าลูกหนี้จะมีทรัพย์สินลดน้อยถอยลงเพียงใดก็ตามเจ้าหนี้ก็ยังคงไม่มีสิทธิที่จะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้ อีกทั้งในกรณีที่มีข้อเท็จจริงบางอย่างเกิดขึ้นอันก่อให้เกิดสิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ลูกหนี้ได้ก่อนที่หนี้จะถึงกำหนดชำระ เช่น ลูกหนี้ไม่อาจจะถือเอาประโยชน์จากเงื่อนไขเริ่มต้นและสิ้นสุดได้อีกต่อไป สิทธิดังกล่าวก็หาได้กระทบต่อความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันด้วยไม่ เพราะผู้ค้าประกันยังคงมีความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามกำหนดเวลาเดิม หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ค้าประกันยังสามารถที่จะถือเอาประโยชน์แห่งเวลานั้นได้อยู่ ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ผู้ค้าประกันเข้าผู้ค้าประกันหนี้ ในกรณีที่หนี้มีกำหนดเวลานั้นอันผู้ค้าประกันย่อมรับรู้ว่าตนอยู่ในบังคับที่อาจจะถูกเรียกให้ชำระหนี้ได้เมื่อเวลาใด แต่เมื่อมีเหตุที่ทำให้ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลาซึ่งเหตุดังกล่าวก็ล้วนแล้วแต่เกิดจากความผิดลูกหนี้เองทั้งสิ้น การที่จะให้ผู้ค้าประกันต้องถูกเรียกให้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ด้วยในทันทีนั้นย่อมเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้ค้าประกันและอาจสร้างภาระให้กับผู้ค้าประกันได้ ดังนั้น ผู้ค้าประกันจึงยังไม่ควรที่จะต้องมารับผิดก่อนถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาผู้ค้าประกันดังกล่าว

5) ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันอยู่ภายใต้ขอบเขตของหนี้ประธาน

การพิจารณาความรับผิดตามสัญญานั้นจำเป็นต้องพิจารณาจากข้อตกลงที่ผู้ค้าประกันทำไว้กับเจ้าหนี้เป็นสำคัญ ในกรณีที่ผู้ค้าประกันได้แสดงเจตนาจำกัดความรับผิดชอบของตนเอาไว้ซึ่งอาจเป็นการจำกัดจำนวนเงินที่จะรับผิดหรือจำกัดระยะเวลาหรือผู้ค้าประกันได้กำหนด

เงื่อนไขแห่งความรับผิดไว้ ความรับผิดของผู้ค้าประกันก็ย่อมเป็นไปตามที่ผู้ค้าประกันได้แสดงเจตนาของตนเอาไว้ตามสัญญา แต่สำหรับกรณีที่ไม่ได้จำกัดความรับผิดของตนเอาไว้ในขอบเขตความรับผิดของผู้ค้าประกันต้องอยู่ภายใต้หลักการว่าความรับผิดของผู้ค้าประกันจะไม่เกินไปกว่าความรับผิดของลูกหนี้ กล่าวคือ ลูกหนี้มีความรับผิดต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาประธานอยู่เท่าใด ผู้ค้าประกันจะมีความรับผิดไม่เกินไปกว่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะด้วยลักษณะของการค้าประกันนั้น ผู้ค้าประกันเป็นผู้ทำการรับรองการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยหลักผู้ค้าประกันจึงจะไปทำสัญญาที่มีผลให้ตนต้องรับภาระที่หนักเกินไปกว่าหนี้ที่ตนค้าประกันหรือหนี้ที่ลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ไม่ได้³²

2. ความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายนั้นเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาทั้งส่วนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติรวมอยู่ด้วยกัน โดยกฎหมายล้มละลายจะบัญญัติถึงขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการดำเนินการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งมีหนี้สินล้มพันตัว รวมถึงวิธีการในการนำทรัพย์สินนั้นมาจัดสรรเพื่อชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ของลูกหนี้ด้วยความเป็นธรรม

2.1 ความเป็นมาของกฎหมายล้มละลาย

โดยปกติแล้วเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้อาจเกิดสิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลให้มีคำพิพากษาบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งปวงของลูกหนี้แก่ตนได้จนถึงเชิงตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยสิทธิในการบังคับชำระหนี้ นั้นถือเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ทุกรายที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้หากลูกหนี้มีเจ้าหนี้เพียงรายเดียว หรือมีเจ้าหนี้หลายรายแต่ลูกหนี้มีทรัพย์สินเพียงพอกับจำนวนหนี้แล้ว เจ้าหนี้ทุกคนก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนเต็มจำนวนโดยเสมอภาคกัน แต่ในกรณีลูกหนี้มีทรัพย์สินไม่เพียงพอกับจำนวนหนี้สินหรือมีหนี้สินล้มพันตัว (insolvent) ไม่สามารถชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ทุกราย การที่จะปล่อยให้เจ้าหนี้ทั้งหลายต่างฝ่ายต่างฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง

³² พระสุทธธรรมาจารย์ คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน

สามัญอย่างมีใครยิวสาวได้สาวเอาดังหลักที่ว่าใครมาก่อนได้ก่อน (first come first served) ก็ดี³³ หรือการปล่อยให้ลูกหนี้เลือกชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้คนหนึ่งหรือหลายคนตามอำเภอใจก็ดี ย่อมจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน³⁴ นอกจากนี้คู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังอาจต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการฟ้องร้องและบังคับคดีเป็นจำนวนมากอีกด้วย³⁵

ดังนั้น เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในบรรดาหมู่เจ้าหนี้มีให้เจ้าหนี้ต้องแก่งแย่งฟ้องบังคับชำระหนี้กับลูกหนี้จึงได้มีการตรากฎหมายล้มละลายขึ้นเพื่อใช้แก้ไขปัญหาเมื่อลูกหนี้ตกอยู่ในสถานะที่ไม่อาจชำระหนี้ได้ โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายหรือเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ร้องขอให้ศาลตั้งตนเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งจะมีการดำเนินการจัดการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างเป็นระเบียบ มีวิธีการในการจัดสรรชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้รับส่วนแบ่งชำระหนี้ในอัตราที่เสมอหน้ากันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ (The Assets of Insolvents) ระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน³⁶ หรือเป็นไปตามหลัก Pari Pasu เว้นแต่กรณีเจ้าหนี้มีประกันและการหักกลบลบหนี้³⁷ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของหลัก Pari Pasu นอกจากนี้กฎหมายล้มละลายยังสามารถช่วยย่นระยะเวลาพิจารณาคดีให้รวดเร็วขึ้นและเป็นกระบวนการที่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการบังคับคดีในทางแพ่งทำให้เจ้าหนี้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในจำนวนที่สูงเกินไปอีกด้วย

กฎหมายล้มละลายจึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีการต่างๆ ในการจัดการชำระหนี้สินของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยที่การฟ้องคดีล้มละลายเพื่อบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์จะไม่ได้ฟ้องเพื่อประโยชน์แก่ตนเพียงลำพังเท่านั้นแต่เป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทรัพย์สินที่จะมีขึ้นในภายหน้า รวมทั้งติดตามเอาทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้โอนไปยังบุคคลภายนอกโดยไม่สุจริตเข้าร่วมไว้ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งเฉลี่ยชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามสัดส่วนแห่งจำนวนหนี้ (distribution of assets) อันทำให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกันด้วย ซึ่งจากจุดตรงนี้เองที่ทำให้กระบวนการในกฎหมายล้มละลายแตกต่างจากการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ในทางแพ่ง

³³ สุธีร์ ศุภนิธย์ *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม* หน้า 18

³⁴ ปรีชา พานิชวงศ์ *คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย* กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ 2548 หน้า 1

³⁵ เอื้อน ขุนแก้ว *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย พิมพ์ครั้งที่ 13* กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร 2559 หน้า 1

³⁶ สุธีร์ ศุภนิธย์ *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม* หน้า 18

³⁷ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 25

2.2 แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลาย

ในอดีตแนวความคิดพื้นฐานของกฎหมายล้มละลายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องเจ้าหนี้ไว้จากการคดโกงของลูกหนี้ ทำให้กฎหมายล้มละลายในสมัยโบราณมีลักษณะกึ่งกฎหมายอาญาใช้วิธีการทารุณ โหดร้ายต่างๆ เพื่อให้สามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ให้ได้มากที่สุด ต่อมาเมื่อสภาวะทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปก็ได้ทำให้แนวความคิดของกฎหมายล้มละลายดังกล่าวเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยแต่ยังคงพื้นฐานแนวคิดที่มีความมุ่งหมายให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้คืนจากทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างเท่าเทียมกันไว้อยู่เสมอ เช่นเดิมโดยได้มีการพัฒนาวิธีการรวบรวมทรัพย์สินจากการลงโทษลูกหนี้อย่างรุนแรงมาสู่การให้อภัยแทน ซึ่งกฎหมายล้มละลายจะเข้ามามีบทบาทเฉพาะเมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเท่านั้น โดยกฎหมายล้มละลายจะมีการสร้างกระบวนการในการเจรจาประนอมหนี้ให้กับลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้ทุกคนมิให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันในกรณีที่หนี้ของเจ้าหนี้แต่ละคนถึงกำหนดชำระหนี้ที่แตกต่างกันเพื่อลดความขัดแย้งในหมู่บรรดาเจ้าหนี้ทำให้ลูกหนี้สามารถระงับหนี้สินได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากได้รับการลดหย่อนผ่อนปรนจำนวนหนี้ที่ต้องชำระลงให้ไม่ต้องชำระหนี้เต็มตามจำนวนหนี้เดิมได้สำเร็จสามารถกลับมาเริ่มต้นชีวิตทางการเงินใหม่อีกครั้ง และเพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้แก้ไขสถานะทางการเงินไม่ให้ถูกกำจัดออกจากวงการสังคมด้วยผลร้ายของการตกเป็นบุคคลล้มละลายอย่างถาวร³⁸ มีมาตรการในการควบคุมมิให้ลูกหนี้ก่อหนี้ก่อสินขึ้นอีกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม มีการให้บุคคลภายนอกเข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แทนโดยกำหนดวิธีการกำกับดูแลผู้ที่มีอำนาจหน้าที่จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เอาไว้ทำให้เกิดความมั่นใจแก่คู่ความทุกฝ่ายว่าบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำหน้าที่นั้นจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีความเหมาะสมและจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และเป็นอิสระ มีกระบวนการตรวจสอบและสอบสวนลูกหนี้บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องรวมถึงผู้บริหารของบริษัทลูกหนี้เพื่อตรวจสอบว่าการล้มละลายหรือที่มาแห่งการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ นั้นมิได้เกิดจากความจงใจหรือทุจริตฉ้อโกง และเมื่อมั่นใจได้ว่าลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายด้วยความสุจริตแล้วกฎหมายก็มีมาตรการในการกำหนดให้ลูกหนี้ที่สุจริตได้รับโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการหลุดพ้นจากหนี้สินเพื่อตอบแทนการให้ความร่วมมือของลูกหนี้ที่ยอมเปิดเผยข้อมูลยอดสละทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ด้วย

³⁸ ชัยณรงค์ เหลืองวิทย์ มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็กภายใต้กฎหมายล้มละลาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2542 หน้า 8

2.2.1 แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายในยุคโรมัน

กฎหมายล้มละลายปัจจุบันมีจุดเริ่มต้นมาจากกฎหมายโรมันคือ Lex Poetilia Papiria de nexis ซึ่งได้บังคับใช้อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 4 (326 B.C.) ของอาณาจักรโรมัน กฎหมายดังกล่าวมีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่ลูกหนี้จากวิธีการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ในรูปแบบเดิมซึ่งกระทบกระเทือนต่อสิทธิในชีวิตและร่างกายของลูกหนี้อย่างรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยกฎหมายได้ยกเลิกวิธีการที่ลูกหนี้ต้องขุดใช้หนี้สินด้วยชีวิต ร่างกาย หรืออวัยวะของตน และยกเลิกสิทธิที่จะฆ่าหรือขายลูกหนี้ที่ผิคนัดให้ตกเป็นทาส มีบทบัญญัติบังคับให้ใช้วิธีการบังคับชำระหนี้ที่ต้องอยู่บนทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น ไม่ใช่เนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้ โดยให้ยึดได้แต่ทรัพย์สินของลูกหนี้แทนการขายเป็นทาส เมื่อลูกหนี้คนใดไม่สามารถชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้จะมีอำนาจขอให้ถอนอำนาจของลูกหนี้ไม่ให้จัดการทรัพย์สินต่อไป และมอบอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่ผู้อื่นจัดการแทนเจ้าหนี้ทั้งปวง³⁹ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายโรมันเป็นต้นกำเนิดของกฎหมายล้มละลายนั่นเอง

กฎหมายโรมันถือกำเนิดขึ้นในอาณาจักรโรมัน เมื่อ 753 ปีก่อนคริสตกาล และเป็นกฎหมายที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายปัจจุบันของประเทศในภาคพื้นยุโรป อเมริกาใต้ และบางประเทศในภาคพื้นเอเชีย⁴⁰ แต่เดิมสังคมชาวโรมันมีเพียงการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากันภายในชุมชนเท่านั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมาย แต่ต่อมาด้วยการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจพลเมืองมีการติดต่อค้าขายกันทั้งภายในดินแดนโรมันเองและภายนอกจักรวรรดิมากขึ้น จึงเริ่มมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาที่กำหนดให้ลูกหนี้ที่ผิดสัญญาจะต้องรับผิดชอบหนี้ของตนด้วยชีวิตและร่างกาย ซึ่งในทางปฏิบัติที่กระทำนั้นมี 2 วิธีคือ Nexum (โซ่ตรวน) เป็นวิธีการที่ลูกหนี้ยอมอยู่ภายใต้บังคับและดุลพินิจของเจ้าหนี้ และวิธีที่สองคือ Sponsio เป็นวิธีการที่ลูกหนี้ต้องยอมรับด้วยวาจาและสาบานว่าจะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ หากปรากฏว่าลูกหนี้ผิคนัดไม่ชำระหนี้ก็จะถูกประหารชีวิต หรือตกเป็นทาส นอกจากนี้ยังพบว่าในชนบทของกรุงโรมบางส่วนมีรูปแบบการประกันหนี้และการบังคับชำระหนี้ที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้จะก่อหนี้โดยกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้ ลูกหนี้ก็น่าจะเสนอเพื่อนเป็นหลักประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ก็ได้ หากต่อมามีลูกหนี้ผิคนัดไม่ชำระหนี้บุคคลซึ่งเป็นประกันการชำระหนี้ดังกล่าวจะตกเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของเจ้าหนี้ แต่ทั้งนี้ในภายหลังวิธีการในเรื่องการประกันการชำระหนี้ดังกล่าวก็ได้หมดสิ้นไป เนื่องจากไม่

³⁹ มองซิเออร์ เอ.ซี. เดเคเกอร์ *กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย* กรุงเทพมหานคร เฉลิมเมร์ 2549 หน้า 9

⁴⁰ กัธธ กำประเสริฐ และมัลลิกา พิณจันทร์ “บทที่ 2 วิวัฒนาการแห่งกฎหมาย” ค้นคืน 5 ตุลาคม 2559 จาก e-book.ram.edu/e-book/LA102(LW102)54/chapter2.pdf

สามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติ และท้ายที่สุดลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบในหนี้ของตนด้วยชีวิตและร่างกายของลูกหนี้เอง⁴¹

ต่อมาเมื่อเกิดการจลาจลเพราะเหตุที่เจ้าหนี้กดขี่ข่มเหงลูกหนี้ด้วยวิธีการบังคับชำระหนี้ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบหนี้ด้วยชีวิต ร่างกาย หรืออวัยวะของตน ทำให้เกิดความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ขึ้น ดังนั้น ในศตวรรษที่ 4 อาณาจักรโรมันจึงได้บัญญัติกฎหมายอันถือเป็นต้นกำเนิดของกฎหมายล้มละลายในปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้มากขึ้นถึงแม้ว่าการจำคุกเนื่องจากการไม่ชำระหนี้จะยังไม่หมดไปโดยสิ้นเชิงออกใช้บังคับ นั่นคือ Lex Poetilia Papiria กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าหนี้ใช้วิธีการบังคับชำระหนี้ได้เฉพาะจากทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น ยกเลิกวิธีการ Nexum และสิทธิที่จะฆ่าหรือขายลูกหนี้ที่ผิดนัดให้ตกเป็นทาสลง ทั้งนี้กฎหมายได้วางมาตรการคุ้มครองลูกหนี้ที่ไม่อาจจะใช้หนี้ได้ทั้งลูกหนี้ที่เป็นพ่อค้าและลูกหนี้ที่ไม่เป็นพ่อค้าในรูปแบบเดียวกัน คือ กำหนดให้เจ้าหนี้มีอำนาจขอให้ถอนอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และมอบอำนาจดังกล่าวให้ผู้อื่นจัดการแทนเพื่อการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดและนำไปชำระหนี้คืนเจ้าหนี้ทั้งปวง และเพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันในระหว่างบรรดาเจ้าหนี้ จึงมีข้อบังคับว่าการพิจารณาคดีต้องพิจารณาโดยเปิดเผยเพื่อให้เจ้าหนี้ทุกคนมีโอกาสร้องขอพิสูจน์หนี้ และเจ้าหนี้มีอำนาจเลือกคนหนึ่งคนใดในหมู่เจ้าหนี้ของตนขึ้นมาเพื่อจัดการขายทรัพย์สินของลูกหนี้นั้นให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ตามสัดส่วนที่ควรได้ ซึ่งต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขโดยบังคับให้ทำการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ขายเป็นรายๆไป ไม่รวมขายเป็นก้อนเดียวครั้งเดียวเหมือนแต่ก่อน⁴²

ต่อมาในสมัยโรมันยุคคลาสสิก ผู้บัญญัติกฎหมายยังคงมีวัตถุประสงค์ที่จะปกป้องเจ้าหนี้ไว้จากการคดโกงของลูกหนี้อยู่ แต่ได้มีการนำเอารูปแบบการล้มละลายของชนชาติอื่นที่มีการปลดปล่อยลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สินในปีที่มีความสำคัญทางศาสนามาบรรจุเป็นบทบัญญัติไว้ใน The Cessio bonorum อันเป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่สุจริตซึ่งสามารถพิสูจน์ต่อศาลได้ว่าการไม่ชำระหนี้ของตนนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยได้มีเวลาในการหาทรัพย์สินมาชำระหนี้ก่อนที่ทรัพย์สินของตนจะถูกขายทอดตลาด โดยผู้พิพากษาอาจอนุญาตให้มีการผ่อนปรนภายใต้คำร้องขอของลูกหนี้ก่อนที่จะขายทรัพย์สินได้ ซึ่งต่อมาภายหลังยุคคลาสสิกบทบัญญัติในเรื่องนี้ได้ถูกยกเลิกไปโดยมีบทบัญญัติในเรื่องการยืดกำหนดเวลาชำระหนี้ (Dilatio)

⁴¹ พจน วัฒนอนันต์ เหตุอื่นที่ไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544 หน้า 9

⁴² มองซิเออร์ เอ.ซี. เลเดเกอร์ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย หน้า 10

ขึ้นใช้บังคับแทน ซึ่งการยึดกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ที่ลูกหนี้สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องอาศัยเสียงส่วนใหญ่ของเจ้าหนี้แต่ลูกหนี้จะต้องเสนอหลักประกันที่เพียงพอสำหรับการชำระหนี้เต็มจำนวนในเวลาที่ยึดออกไป นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติในเรื่องการประนอมหนี้ (Remissio) อันเป็นการลดจำนวนหนี้โดยเสียงส่วนใหญ่ของเจ้าหนี้ด้วยแต่การประนอมหนี้ในสมัยโรมันนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระบวนการล้มละลายแต่ได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายเพราะมีการลดจำนวนหนี้ให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้เท่านั้น และลูกหนี้อาจไม่ทำการประนอมหนี้เพื่อลดจำนวนหนี้ลงแต่อาจเพียงยืดกำหนดเวลาชำระหนี้ (Dilatio) อย่างเดียวก็ได้⁴³

2.2.2 แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายล้มละลายใช้บังคับเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1542 ในสมัยพระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 มีชื่อเรียกว่ากฎหมายว่าด้วยการกระทำอันเป็นบุคคลล้มละลาย (Act Against Such Persons As Do Make Bankruptcy) โดยบัญญัติถึงลักษณะของบุคคลและลักษณะของการกระทำที่จะถือว่าเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและอาจต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายเนื่องจากการถูกฟ้องล้มละลายได้ ซึ่งแนวคิดของการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ก็เพื่อให้สามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ให้ได้มากที่สุด โดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะปลดเปลื้องหนี้สินให้แก่ลูกหนี้แต่อย่างใด การฟ้องคดีล้มละลายตามกฎหมายดังกล่าวมีเฉพาะรูปแบบการฟ้องคดีโดยไม่สมัครใจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น กล่าวคือ หากลูกหนี้รายใดที่มีพฤติกรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ บรรดาเจ้าหนี้ก็จะมิสิทธิฟ้องคดีต่อ Lord Chancellor เพื่อตั้งคณะกรรมการให้มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ออกจำหน่ายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้คืนแก่บรรดาเจ้าหนี้ตามจำนวนหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ หากเจ้าหนี้รายใดได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนแล้วก็ยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในส่วนที่เหลือได้ตามกฎหมายอื่นที่ก่อบริการให้เจ้าหนี้สามารถทำได้ด้วย

ต่อมาปี ค.ศ. 1570 ในสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 ประเทศอังกฤษได้บัญญัติกฎหมายล้มละลายซึ่งมีลักษณะกึ่งกฎหมายอาญาออกใช้บังคับเป็นฉบับที่สอง ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวยังคงมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการลงโทษลูกหนี้และเพื่อปกป้องเจ้าหนี้ทั้งหลายอยู่เช่นเดิม โดยกำหนดให้เมื่อลูกหนี้รายใดปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเข้าข่ายที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหนี้ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีเพื่อรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ดังกล่าวมาขายเพื่อชำระหนี้คืนบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายต่อไป ทั้งนี้แม้จะมีการจำหน่ายแจกทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายไปจนหมดแล้ว บุคคลล้มละลายนั้นก็ยังไม่พ้นจากความรับผิดชอบหนี้ที่ยังคงเหลืออยู่

⁴³ มานิตย์ สุราพร บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการฟื้นฟูกิจการธุรกิจตามกฎหมายล้มละลาย ราชการวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2540 หน้า 3

จนกระทั่งต่อมาประเทศอังกฤษประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการค้า เพราะสูญเสียทรัพยากรบุคคลจากการลงโทษลูกหนี้ที่มีหนี้สินพันตัวด้วยการบังคับยึดทรัพย์สินทั้งหมดจนไม่มีสินทรัพย์หลงเหลือพอที่จะประกอบอาชีพต่อไปได้และถูกตัดออกจากระบบเศรษฐกิจการค้าอย่างถาวร ดังนั้นในปี ค.ศ. 1705 ช่วงรัชสมัยของพระนาง Anne ประเทศอังกฤษจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายจากการลงโทษลูกหนี้ที่มีหนี้สินพันตัวไปสู่การให้อภัยโดยให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสปลดปล่อยหนี้สินของตน⁴⁴ โดยบัญญัติเรื่องการปลดหนี้ก่อนฟ้องล้มละลาย (Discharge) เพื่อให้โอกาสแก่ลูกหนี้ที่ได้ให้ความร่วมมือในการรวบรวมทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้คืนแก่บรรดาเจ้าหนี้ก่อนถูกฟ้องล้มละลายให้สามารถเริ่มต้นใหม่ในทางการเงินก่อนถูกฟ้องล้มละลายได้ ทั้งนี้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดหนี้ล้มละลายนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการตอบแทนการให้ความร่วมมือของลูกหนี้ที่ยอมเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดยอมสละทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายล้มละลายกำหนด นอกจากนี้ยังสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกหนี้เพิ่มขึ้นด้วยการตอบแทนคืนให้ลูกหนี้ในอัตราร้อยละ 5 ของมูลค่าทรัพย์สินที่ลูกหนี้รวบรวมมาในคดีเพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ด้วย แต่ในทางกลับกันหากลูกหนี้มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตก็ให้อาจถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตได้⁴⁵ นอกจากนี้กฎหมายยังได้บัญญัติพฤติกรรมที่ไม่สมควรของลูกหนี้ที่จะเป็นเหตุให้ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากหนี้ไว้ด้วยโดยบทบัญญัติดังกล่าวยังคงมีปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้ว่าการบัญญัติเรื่องการปลดหนี้ก่อนถูกฟ้องล้มละลายนี้ก็ยังแนวคิดที่มุ่งหวังให้การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดอยู่⁴⁶ นอกจากนี้ต่อมาในปี ค.ศ. 1861 กฎหมายล้มละลายได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมของการปลดหนี้ในกระบวนการล้มละลายนอกจากการปลดหนี้ก่อนถูกฟ้องล้มละลายขึ้น เพื่อเป็นมาตรการในการจูงใจให้บุคคลล้มละลายยอมที่จะเปิดเผยข้อมูลของทรัพย์สินที่มีอยู่ทั้งหมดมากขึ้นเพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามที่กฎหมายล้มละลายกำหนด

⁴⁴ สุกัญญา ประดิษฐ์วิภา ข้อมจำกัดในการดำรงตำแหน่งหรือประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบอาชีพรับราชการ สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549 หน้า 8-9

⁴⁵ เกียรติศักดิ์ ภูมิไตรี มาตรการในการช่วยเหลือไม่ให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องล้มละลาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545 หน้า 12-13

⁴⁶ ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์ รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง บทบาทของกฎหมายล้มละลายและศาลล้มละลายต่อระบบเศรษฐกิจไทย รายงานการวิจัยเสนอศาลล้มละลายกลาง 2545 หน้า 25

จนกระทั่งปี ค.ศ. 1986 ประเทศอังกฤษได้บัญญัติกฎหมายล้มละลายซึ่งมีชื่อ ว่า Insolvency Act 1986 โดยได้รวมกฎหมายในเรื่องการชำระบัญชีของนิติบุคคล และการล้มละลายของบุคคลธรรมดา (Personal Insolvency) เข้าไว้ด้วยกัน บัญญัติแนวทางให้ลูกหนี้สามารถจัดการหนี้สินด้วยความสมัครใจ (voluntary arrangement) เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลซึ่งไม่สามารถชำระหนี้ได้ให้สามารถร้องขอทำความตกลงในเรื่องหนี้สินกับเจ้าหนี้ทั้งหลายได้ก่อนที่จะถูกฟ้องคดีล้มละลาย หากข้อเสนอของลูกหนี้เป็นที่ยอมรับในที่ประชุมเจ้าหนี้ ลูกหนี้ก็ไม่ต้องล้มละลาย⁴⁷ จากหลักเกณฑ์ที่มีขึ้นมาอันนี้จึงเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษที่นำมาบังคับใช้ในปัจจุบันเพื่อเป็นแนวทางที่จะสามารถลดภาระหนี้สินของลูกหนี้ในกระบวนการล้มละลายซึ่งจะมีผลเป็นการให้โอกาสแก่ลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินและคืนสู่สถานะเดิมของคนได้ต่อไป

2.2.3 แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายในประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายล้มละลายฉบับแรกได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินของประเทศ เพราะประชาชนเข้าเฝ้าเจ้าไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มากจนเกินไป โดยรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยินยอมให้รัฐบาลกลางมีอำนาจระเบียบและควบคุมคดีล้มละลายได้ ทั้งนี้ใน ค.ศ. 1800 สภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมายล้มละลายฉบับแรกซึ่งร่างขึ้นตามแบบอย่างกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษซึ่งใช้บังคับโดยจำกัดระยะเวลาในการใช้บังคับไว้จำนวน 5 ปี แต่ต่อมาภายหลังเพียง 3 ปี กฎหมายดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1803⁴⁸ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติในเรื่องการปลดหนี้โดยความยินยอมของเจ้าหนี้จำนวนสองในสาม บัญญัติให้มีการยื่นคำร้องแบบไม่สมัครใจและนำไปใช้กับพ่อค้า นายธนาคาร นายหน้า พนักงานขาย และผู้รับประกันภัย นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดหนี้ที่เข้มงวดมาก กฎหมายล้มละลายฉบับแรกนี้ได้ร่างขึ้นเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ของผู้มีหนี้สินล้มละลายโดยเจ้าหนี้เหล่านี้ควรจะได้รับการชำระหนี้ด้วยความเป็นธรรม

ต่อมาในปี ค.ศ. 1841 รัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายล้มละลายฉบับที่สองขึ้นใช้บังคับ เนื่องจากความตกต่ำในทางเศรษฐกิจเมื่อปี ค.ศ. 1837 เห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้บังคับค่อนข้างช้า เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ช่วยเหลือลูกหนี้ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ล้มละลายในธุรกิจการค้าเท่านั้น แต่อนุญาตให้บุคคลทั่วไป

⁴⁷ วิชามหาคุณ คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2557 หน้า 2

⁴⁸ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 15

สามารถยื่นคำร้องแบบสมัครใจเข้าสู่กระบวนการล้มละลายเพื่อผลของการปลดหนี้ได้โดยความยินยอมของเจ้าหนี้มากกว่ากึ่งหนึ่ง ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้เพียง 18 เดือน และได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1843 ด้วยเหตุผลทางการเมือง

ต่อมาในปี ค.ศ. 1867 รัฐบาลกลางก็ได้ตรากฎหมายล้มละลายฉบับที่สามขึ้นใช้บังคับ โดยกฎหมายฉบับนี้อุญาตให้มีการยื่นคำร้องขอให้ล้มละลายแบบสมัครใจและไม่สมัครใจ บุคคลทั่วไปแม้จะไม่ใช่พ่อค้าอาจถูกฟ้องล้มละลายได้ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติในเรื่องการสิ้นสุดกระบวนการล้มละลายโดยการประนอมหนี้ด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ที่มีมูลค่าของสิทธิเรียกร้องจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนหนี้ทั้งหมด ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับได้เพียง 11 ปี ก็พบว่า เป็นกฎหมายที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการบังคับใช้ เพราะกฎหมายฉบับนี้เปิดช่องให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ง่ายเกินไปประกอบกับลูกหนี้นายกที่จะหลุดพ้นจากหนี้สินอีกด้วย⁴⁹

กฎหมายล้มละลายฉบับต่อมาได้ตราขึ้นใช้บังคับในปี ค.ศ. 1898 และได้จัดให้มีการยื่นคำร้องแบบสมัครใจและไม่สมัครใจ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการแก้ไขครั้งสำคัญในปี ค.ศ. 1933 และปี ค.ศ. 1934 โดยเฉพาะเรื่องการประนอมหนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ และได้บัญญัติเรื่องการประนอมหนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ล้มละลาย และการฟื้นฟูองค์กรทางธุรกิจเป็นต้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 ปรากฏการณ์ในเรื่องความล้มเหลวของธุรกิจเริ่มมีมากขึ้น ทำให้กฎหมายล้มละลายและการประนอมหนี้มีความจำเป็นมากขึ้น จึงต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการปรับปรุง

กฎหมายฉบับนี้ และร่างกฎหมายฉบับใหม่ก็ได้บัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1978 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ตุลาคม 1979 ทั้งนี้กฎหมายล้มละลายฉบับนี้เป็นกฎหมายล้มละลายที่สมบูรณ์ที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ การกำหนดให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมในการจัดสรรแบ่งปันทรัพย์สินของลูกหนี้กับประการที่สองคือการกำหนดกระบวนการปลดหนี้ให้แก่มูลหนี้เพื่อให้มีโอกาสได้เริ่มต้นใหม่⁵⁰

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 2005 รัฐสภาของประเทศไทยก็ได้ลงนามให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายล้มละลายฉบับเดิม เมื่อปี ค.ศ. 1978 ซึ่งใช้มา 25 ปี โดยกฎหมายล้มละลายที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมนี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ. 2005 ทั้งนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อวางมาตรการสำหรับควบคุมการร้องขอให้ตนเองล้มละลายที่มีมากขึ้นมหาศาล

⁴⁹ ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์ รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง บทบาทของกฎหมายล้มละลายและศาลล้มละลายต่อระบบเศรษฐกิจไทย หน้า 21-22

⁵⁰ เกียรติศักดิ์ กมรโมตรี มาตรการในการช่วยเหลือไม่ให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องล้มละลาย หน้า 17

ตลอดจนเพื่อกลั่นกรองเฉพาะลูกหนี้ที่เหมาะสมโดยแท้จริงให้สามารถร้องขอให้ตนเองพ้นจากการล้มละลายและหลุดพ้นจากภาระหนี้ได้⁵¹

2.2.4 แนวความคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายล้มละลายใช้บังคับเป็นครั้งแรก ในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง⁵² พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องล้มละลายนั้น ได้ถูกบัญญัติรวมไว้ในกฎหมายลักษณะกู้หนี้หรือพระไอยการลักษณะกู้หนี้ ในบทที่ 50 บทที่ 51 และบทที่ 52 โดยไม่ได้มีการบัญญัติแยกต่างหากออกมาเป็นกฎหมายพิเศษเหมือนอย่างปัจจุบัน กฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการเร่งรัดหนี้สินจากลูกหนี้มากกว่าเพื่อประโยชน์ทางการค้า⁵³ ทั้งนี้เห็นได้จากวิธีการบังคับชำระหนี้ที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะกู้หนี้อันมีลักษณะกึ่งอาญา โดยกำหนดวิธีการในการเร่งรัดหนี้สินจากลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวด้วยการลงโทษทางอาญาต่างๆ เริ่มตั้งแต่การที่เมื่อบุคคลใดเป็นหนี้เจ้าหนี้หลายรายและไม่สามารถชำระหนี้ของตนได้ แม้จะได้มีการผ่อนผันกำหนดเวลาชำระหนี้ออกไปเป็นเวลารวม 15 วัน ก็ยังไม่ยอมชำระหนี้หรือยอมที่จะชำระหนี้แต่ไม่อาจชำระหนี้ได้จนหมดสิ้น บุคคลนั้นก็จะถูกนำตัวไปมัดใส่ขื่อ แขน้าเป็นเวลา 3 วัน ตากแดดอีก 3 วัน เพื่อบังคับให้ชำระหนี้ หากผู้นั้นยังไม่ยอมชำระหนี้หรือไม่อาจชำระหนี้จนครบถ้วนได้ก็จะถูกยึดทรัพย์สิน ทาส รวมถึงบุตร นำออกมาขายเพื่อนำเงินไปใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ แต่หากเจ้าหนี้ยังไม่ได้รับชำระหนี้จนครบถ้วนอีกลูกหนี้นั้นก็จะถูกนำตัวออกมาขายและนำเงินไปแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายตามสัดส่วนแห่งหนี้ โดยเจ้าหนี้ผู้ฟ้องคนแรกจะได้รับส่วนแบ่งมากกว่าเจ้าหนี้คนอื่นอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้มีการแบ่งทรัพย์สินดังกล่าวแล้วแม้ว่ายังมีหนี้เหลืออยู่เจ้าหนี้ก็จะไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆ ต่อลูกหนี้อีก ทั้งนี้เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ดังกล่าว นั้นจะต้องมีหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าหนี้ไปแสดงต่อเจ้าหนี้ที่ด้วยมิฉะนั้นก็จะไม่ได้รับชำระหนี้เลย⁵⁴ ในกรณีที่ลูกหนี้ซึ่งกู้ยืมเงินเจ้าหนี้ไปและต่อมาได้ตกเป็นทาสภายหลัง เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับ

⁵¹ พงศ์เทพ หาญนาคะเจริญ การล้มละลายโดยสมัครใจของบุคคลธรรมดา วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2548 หน้า 25

⁵² พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิบูล ประวัติกษัตริย์กฎหมายไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2504 หน้า 42

⁵³ วิภา มหาคุณ คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 17

⁵⁴ บทที่ 50 แห่งกฎหมายลักษณะกู้หนี้ บัญญัติว่า ทวยราษฎร์ทั้งหลายมีทุกข์กังวลมีอาธรรพ์ กู้หนี้ท่านเจ้าเงิน ให้เรียกหาออกมาผู้นั้นเป็นหนี้หลายต่อหลายแห่ง สินล้นพ้นตัว หาเงินจะใช้มิได้ พิจารณาเป็นสัจย์ว่ากู้นี้ถือสินท่านจริงให้มัด 3 วัน 5 วัน 7 วัน เป็น 15 วัน ถึงมัดมิได้ ให้จำใส่ขื่อ แขน้า 3 วัน ตากแดด 3 วัน อย่าให้มีที่กำบัง ถ้ามิได้ให้พระสุภาวดีสืบสาวเอาลูกเต้า ขำคน ช้าง ม้า วัว ควาย เข้ายเรือน เรือกสวน ไร่นา ที่ดินให้แก่เจ้าสินโดยควรแก่สินท่าน ถ้ามิได้ท่านให้ยื่นขายขาด คำตัวผู้นั้นนั้นเท่าใดให้เอาแจกเจ้าหนี้ทั้งหลาย ผู้ใดได้เรียกก่อน ได้สองส่วน กว่านั้น ได้คนละส่วน เงินใครมากได้มาก เงินใครน้อย

ชำระหนี้โดยนำตัวลูกหนี้ที่เป็นทาสนั้นออกขายได้ ทั้งนี้เมื่อชำระค่าตัวของลูกหนี้ให้แก่เจ้านายไปแล้วเหลือเงินเท่าใดก็จะแบ่งชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายตามสัดส่วนแห่งหนี้ต่อไป⁵⁵ และสำหรับบุคคลที่เป็นข้าราชการพลเรือนหรือทหาร หากมีหนี้สินล้มพันตัว ไม่มีทรัพย์สินใดที่จะชำระหนี้ได้ก็จะถูกนำตัวออกขาย โดยเงินที่ได้นั้นจะตกเป็นของราชการครั้งหนึ่ง ส่วนอีกครั้งหนึ่งจะถูกแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้โดยเจ้าหนี้ผู้ยื่นฟ้องคนแรกจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้มากกว่าเจ้าหนี้อื่นอยู่จำนวนส่วนหนึ่ง⁵⁶ จากวิธีการบังคับชำระหนี้ดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องล้มละลายในกฎหมายลักษณะกู่หนี่ ซึ่งถือเป็นกฎหมายล้มละลายฉบับแรกของประเทศไทยนั้น มีวิธีการบังคับชำระหนี้ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้มพันตัวค่อนข้างรุนแรงและทารุณ ไม่เหมาะสมสำหรับชาติที่มีอารยธรรม กล่าวคือ มีการทรมานลูกหนี้ด้วยการนำตัวไปแช่น้ำและตากแดดเพื่อบังคับให้ใช้หนี้ มีการยึดทรัพย์สินทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นที่ดิน บ้านเรือน สัตว์พาหนะ สิ่งของ ทาส รวมไปถึงสมาชิกในครอบครัวซึ่งอยู่ร่วมกันกับลูกหนี้ คือภรรยา บุตร และบุคคลอื่นที่อยู่ภายในความควบคุมดูแลของลูกหนี้ ตลอดจนการนำตัวลูกหนี้ไปออกขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินจากการขายนั้นชำระแก่เจ้าหนี้ไปจนเท่าจำนวนหนี้สินนั้น⁵⁷

ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยก็ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะกู่หนี่ยี่มสิน ร.ศ. 110 ขึ้นเพื่อยกเลิกกฎหมายลักษณะกู่หนี่ฉบับเดิมซึ่งได้ให้อำนาจแก่เจ้าหนี้มากจนเกินไปก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ลูกหนี้ผู้ยากไร้อีกทั้งเป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้ลูกหนี้ที่ไม่สุจริตพยายามหาช่องทางในหลีกเลี่ยงให้พ้นจากอำนาจของเจ้าหนี้มากขึ้น และเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายของไทยให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการค้าของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะกู่หนี่ยี่มสิน ร.ศ. 110 มีหลักการที่สำคัญคือการให้สิทธิแก่ลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาให้สามารถร้องขอต่อศาลให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายเพื่อให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานในการตรวจและ

ได้น้อย และซึ่งเจ้าหนี้มิได้อาสากรรมธรรม์ออกมาให้ระลาการเรียกเอาเงินนั้น ท่านมิให้มีส่วนแจกนั้นเลย ถ้าต้นและดอกของเจ้าหนี้ทั้งปวงเหลืออยู่เล็กน้อยเท่าใดซึ่งมีครบมิถวนนั้นก็ปันแก่เจ้าหนี้ทั้งปวงนั้น

⁵⁵ บทที่ 51 แห่งกฎหมายลักษณะกู่หนี่ บัญญัติว่า กู่หนี่ท่านเมื่อเป็นไท แลเจ้านายไป แลลูกหนี้ ยากจนเป็นทาส ท่านให้เอาตัวผู้ถือหนี้ ออกมาตีค่าขาย แจกจ่ายแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งปวงตามกรรมธรรม์ ใครเบีย่มากได้มาก เบี้ยใคร่น้อยได้น้อย

⁵⁶ บทที่ 52 แห่งกฎหมายลักษณะกู่หนี่ บัญญัติว่า ทหาร พลเรือน เป็นไพร่หลวง กู่หนี่ถือสินท่าน สินล้มพันตัว ลงแต่ตัวผู้ถือหนี้ ท่านให้ยื่นขาย ได้เท่าใดยกไว้แก่ราชการครั้งหนึ่งๆนั้น ให้แก่เจ้าหนี้ ผู้ใดได้เรียกก่อน ได้สองส่วน กว่านั้นให้คนละส่วน เงินใครมากก็ได้มาก เงินใครน้อยก็ได้้น้อย แลซึ่งเจ้าหนี้มิได้อาสากรรมธรรม์ออกมายังระลาการ หากว่าเอาเงินนั้น ท่านมิให้มีส่วนแจกนั้นเลย

⁵⁷ ภูมิ ไชกเหมาะ เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายล้มละลายเปรียบเทียบ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 24

จัดการรวบรวมทรัพย์สินและบัญชีหนี้สินของลูกหนี้เสนอต่อศาล ให้ศาลได้แบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินเหล่านั้นแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามสัดส่วนแห่งหนี้อันเป็นวิธีการชำระสะสางหนี้ของลูกหนี้ทดแทนวิธีการขายทอดตลาดตัวลูกหนี้หรือบุคคลในครอบครัวให้ลงเป็นทาสตามกฎหมายฉบับเดิม แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการชำระสะสางหนี้ของบุคคลล้มละลายตามกฎหมายฉบับนั้นนั้นก็ไม่ได้มีผลเป็นการปลดเปลื้องหนี้สินให้แก่บุคคลล้มละลายโดยผลของกฎหมายเสมือนการปลดบุคคลจากการล้มละลายในกฎหมายล้มละลายปัจจุบันแต่อย่างใด กล่าวคือหากต่อมาภายหลังลูกหนี้มีทรัพย์สินใดเพิ่มขึ้นอีกก็ต้องถูกนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จนกว่าจะครบถ้วนต่อไป นอกจากนี้หากลูกหนี้ทำการทุจริตปิดบังทรัพย์สินไว้ หรือลูกหนี้ทำการถือโกงอย่างใดอย่างหนึ่งเจ้าหนี้ก็มีสิทธิที่จะฟ้องร้องให้บังคับชำระหนี้ได้

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ก็ได้เกิดการปฏิรูปกฎหมายล้มละลายของไทยขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากความบกพร่องที่ปรากฏในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะกู้หนี้ยืมสิน ร.ศ. 110 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีนโยบายในการช่วยเหลือลูกหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยการกำหนดให้ลูกหนี้เท่านั้นที่จะขอให้ตนเองล้มละลายได้ ทำให้เกิดช่องทางให้ลูกหนี้สามารถบิดพลิ้วคดโกงเจ้าหนี้ด้วยการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของตนเองได้ตามอำเภอใจก่อนจะขอต่อศาลให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลาย เพื่อหลีกเลี่ยงให้เจ้าหนี้ไม่อาจบังคับชำระหนี้ได้ ทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบและเกิดความไม่เป็นธรรม จนในท้ายที่สุดก็จะไม่มีเจ้าหนี้รายใดยินยอมที่จะให้ลูกหนี้กู้ยืมอีก อันส่งผลกระทบต่อตัวลูกหนี้เองและระบบเศรษฐกิจของประเทศ⁵⁸ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากแบบเดิม เป็นตั้งกระทรวง 12 กระทรวงนี้ ต้องนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเรียกได้อย่างพูดกันตามธรรมดาว่า “พลิกแผ่นดิน” ถ้าใช้คำอังกฤษก็ต้องเรียกว่า “Revolution” ไม่ใช่ “Evolution” การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงดังนี้มีน้อยประเทศนักที่จะสำเร็จไปได้โดยราบคาบปราศจากการจลาจล หรือจะว่าไม่มีเลยก็เกือบจะว่าได้ ประเทศญี่ปุ่นได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่าง “พลิกแผ่นดิน” เหมือนประเทศสยาม แต่หาได้ดำเนินการไปได้โดยสงบราบคาบเหมือนอย่างประเทศสยามไม่ จึงต้องมีการจลาจลในบ้านเมือง เช่นมีขบถสัตsuma “Satsuma Rebellion” เป็นต้น⁵⁹

⁵⁸ ทวี กสิขพงศ์ คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 พร้อมด้วยประมวลระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลาย กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ 2536 หน้า 8

⁵⁹ ประชาธิปก พร. พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชินาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน พิมพ์พระราชทานแจกเนื่องในงานทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ในวันตรงกับเสด็จสวรรคต ที่ 23 ตุลาคม 2470 กรุงเทพมหานคร โสภณพิพรรฒนาการ 2570 หน้า 1

จึงได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าว และประกาศใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 127 ขึ้นทดแทนในปี พ.ศ. 2451 โดยกฎหมายล้มละลายฉบับนี้มีหลักการที่สำคัญคือการกำหนดให้เจ้าหนี้ที่ลูกหนี้เป็นหนี้อยู่ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดและเป็นหนี้ที่แน่นอนแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะสามารถฟ้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ล้มละลายได้เมื่อลูกหนี้งดการชำระหนี้ แต่ทั้งนี้ก็มีการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ยื่นคำให้การและพยานหลักฐานต่อสู้คดีได้ โดยเมื่อศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ลูกหนี้ก็มีหน้าที่ที่จะต้องส่งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนให้แก่เจ้าพนักงานพร้อมทำคำชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนรวมถึงมีหน้าที่ให้อัยคำต่อเจ้าพนักงานที่ได้ส่วนเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของลูกหนี้ด้วย ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้การโอนทรัพย์สินหรือการชำระหนี้ของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดเป็นการกระทำที่เจ้าหนี้ทั้งหลายเสียเปรียบได้ และศาลจะต้องดำเนินการบังคับคดีโดยทันทีเมื่อมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแม้ว่าจะมีการอุทธรณ์อยู่ก็ตาม แต่จะมีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว⁶⁰

ด้วยความรีบเร่งในขั้นตอนการร่างกฎหมายจึงทำให้พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 127 ขาดความสมบูรณ์ในบางประการ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางการค้าพาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2545 พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ รัชกาลที่ 6 จึงยกเลิกพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 127 และประกาศใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 ขึ้นแทน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีหลักการสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 127 เดิม แต่ได้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมบางประการ ได้แก่ การให้โอกาสลูกหนี้ที่สุจริตขอปลดจากการล้มละลายได้ การมีบทบัญญัติเรื่องการประนอมหนี้เพื่อเลิกคดีล้มละลาย การกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ การวางระเบียบวิธีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการขอพิสูจน์หนี้ของเจ้าหนี้ และการกำหนดบทลงโทษลูกหนี้ที่ทุจริต⁶¹ ทั้งนี้กฎหมายล้มละลายฉบับดังกล่าวได้ถูกใช้บังคับเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการแก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 2 ครั้ง ด้วยพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2470 และพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2474

พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 และที่แก้ไขเพิ่มเติมใช้บังคับอยู่เป็นระยะเวลาเกือบ 30 ปี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2483 ประเทศไทยก็ได้ยกเลิกกฎหมายล้มละลายฉบับดังกล่าวไปและประกาศใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ขึ้นแทน โดยกฎหมายล้มละลายที่ได้ใช้บังคับใหม่นี้มีหลักการส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 แต่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ที่สำคัญบางประการ เช่น หลักเกณฑ์ในการยื่นฟ้องคดี

⁶⁰ ปรีชา พานิชวงศ์ คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย หน้า 11-12

⁶¹ วิชามหาคุณ คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 20

ล้มละลายซึ่งจากเดิมที่กำหนดให้เจ้าหนี้สามารถยื่นฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อลูกหนี้งดการชำระหนี้เป็นการกำหนดให้เจ้าหนี้สามารถยื่นฟ้องได้ตั้งแต่ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลที่มีหนี้สินส่วนตัว มีการกำหนดเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์อันเป็นมาตรการในการจำกัดการใช้อำนาจของลูกหนี้เหนือกองทรัพย์สินของตนและมอบอำนาจนั้นให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการแทน เพื่อป้องกันความเสียหายแก่บรรดาเจ้าหนี้อันเกิดจากการกระทำของลูกหนี้และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้ขอลดหย่อนหนี้ของตนด้วยการประนอมหนี้ก่อนตกเป็นบุคคลล้มละลายได้ มีการกำหนดเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเลิกการล้มละลาย และการวางระเบียบต่างๆ ให้การดำเนินคดีล้มละลายเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ตลอดจนการเพิ่มบทลงโทษทางอาญาในความผิดทางอาญาเกี่ยวกับคดีล้มละลาย โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับคดีล้มละลายเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ทั้งนี้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตัวบทกฎหมายอย่างเป็นระบบขึ้นตอนตามยุคสมัยประกอบกับให้มีความเหมาะสมตามสภาพของสังคมเรื่อยมาเป็นลำดับ เช่น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้อาจฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาย การแก้ไขราคาทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นให้ไม่อยู่ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ การแก้ไขปรับปรุงเรื่องการเพิกถอนการโอนให้มีความเหมาะสมขึ้น การแก้ไขจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้ อาจฟ้องให้ล้มละลายได้ การเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางประกันค่าใช้จ่าย และค่าธรรมเนียมในชั้นตอนต่างๆ การแก้ไขราคาของทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องนำมาแบ่งชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ และการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายของลูกหนี้ เป็นต้น⁶² และพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับคดีล้มละลายในประเทศไทยอยู่ จวบจนถึงปัจจุบันนี้ รวมแล้วมีการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งหมด 9 ครั้ง ซึ่งการแก้ไขครั้งล่าสุดได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 โดยเพิ่มกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ซึ่งประกอบธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมให้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินของลูกหนี้ที่ประสบ ปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินอยู่ในสถานะไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้วิธีการชำระหนี้เพื่อให้ลูกหนี้สามารถกลับมาประกอบกิจการได้ ตามปกติโดยไม่ต้องล้มละลาย⁶³

⁶² สรุปใจความโดยย่อจาก พลิชฐ์ อัครวัฒนาพร วารสารกระบวนการยุติธรรม การแก้ไขกฎหมายล้มละลาย โดยปรับปรุงโครงสร้างทั้งฉบับ (ตอนที่1) กรุงเทพมหานคร 2553 หน้า 29-39

⁶³ กรมบังคับคดี ข้อควรรู้เกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ SMEs จาก <http://www.lcd.go.th/smeff/sme005.pdf> คืบ คืบ 25 สิงหาคม 2559

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้สร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในสถานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยเป็นกระบวนการที่ดำเนินการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยเป็นกรรมตามลำดับบุริมสิทธิ และเท่าเทียมกันในบรรดาเจ้าหนี้ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ที่มีกลไกที่จะช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตให้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลายแล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ต่อไป⁶⁴

2.3 ลักษณะและวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

2.3.1 ลักษณะของกฎหมายล้มละลาย

1) ลักษณะของกฎหมายล้มละลายในการคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้

โดยปกติแล้วเจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งหากลูกหนี้มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหมดได้ครบถ้วนย่อมไม่เกิดปัญหาอันใด แต่ในกรณีที่ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวมีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ทุกรายย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกันในการพยายามบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ในลักษณะใครมาก่อนมีสิทธิก่อน (First come, First serve) การเจรจาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้รายอื่น หรือเรียกร้องให้ลูกหนี้หาหลักประกันมาให้ตนในขณะที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว อันส่งผลให้เจ้าหนี้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันในการได้รับชำระหนี้ ก่อให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหนี้ที่ยังไม่อาจเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เพราะสิทธิเรียกร้องของตนยังไม่ถึงกำหนด หรือเจ้าหนี้ที่อยู่ระหว่างกระบวนการบังคับคดีในทางแพ่งบางราย ดังนั้น กฎหมายล้มละลายจึงได้ถูกบัญญัติขึ้นให้มีลักษณะเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งสามัญ

กระบวนการหรือมาตรการของกฎหมายล้มละลายที่ใช้สำหรับคุ้มครองผลประโยชน์และป้องกันความเสียหายแก่บรรดาเจ้าหนี้นั้น ประกอบด้วย

- การระงับหรือจำกัดอำนาจของลูกหนี้เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของตนแล้วมอบอำนาจดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

⁶⁴ เอื้อน ขุนแก้ว คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 1

- การระงับสิทธิในการฟ้องร้องและบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้สามัญหรือเจ้าหนี้ไม่มีประกัน โดยไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า หรือสิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ ด้วยการกำหนดให้เจ้าหนี้เหล่านั้นบังคับตามสิทธิของตนได้เฉพาะการยื่นขอรับชำระหนี้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายล้มละลายเท่านั้น

- การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้และนำมาจัดสรรชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายภายใต้หลักความเสมอภาค (Pari Passu) ตามสัดส่วนแห่งสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ โดย เท่าเทียมกันและเป็นธรรมตามลำดับบุริมสิทธิ

- การกำหนดให้การชำระหนี้ การโอน การให้หลักประกัน หรือกระทำการอื่นใดที่ลูกหนี้ได้ทำขึ้นในขณะที่หนี้สินสิ้นพันธุ์ หรือในช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนดตกเป็นโมฆะ เพื่อป้องกันและขจัดปัญหาของการกระทำอันเป็นการให้เปรียบแก่เจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดของลูกหนี้ โดยให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการกระทำนั้นได้

- การกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายของศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับกระบวนการในคดีล้มละลายที่มีมูลค่าน้อยกว่าคดีแพ่งสามัญ⁶⁵

- การกำหนดหน้าที่และบทลงโทษแก่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ในการระวางผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลาย การช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ และการรับผิดชอบในบรรดาค่าธรรมเนียม ค่าเสียหาย และค่าใช้จ่ายในคดีล้มละลาย⁶⁶

2) ลักษณะของกฎหมายล้มละลายในการคุ้มครองประโยชน์ของลูกหนี้

การที่ลูกหนี้มีหนี้สินสิ้นพันธุ์ไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้อาจไม่ได้เกิดจากความทุจริต หรือความประมาทเลินเล่อเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทั้งนี้การที่ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายอาจมีสาเหตุมาจากความโชคร้ายหรืออุบัติเหตุ หรือความล้มเหลวในการประกอบกิจการการค้าการลงทุนของลูกหนี้ก็ได้ ดังนั้น กฎหมายล้มละลายจึงได้บัญญัติขึ้นเพื่อเข้ามาช่วยคุ้มครองลูกหนี้ที่สุจริตจากการบังคับชำระหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การถูกติดตามทวงหนี้โดยไม่เป็นธรรม การถูกบีบบังคับให้ลูกหนี้ต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ป่าวประกาศทำให้ลูกหนี้อับอายเสียชื่อเสียง การข่มขู่ว่าจะทำร้ายต่อเนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้หรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น อันเป็นวิธีการบังคับชำระหนี้ที่ส่งผลกระทบต่อความ

⁶⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 179

⁶⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 115 และมาตรา 116

เป็นอยู่ของลูกหนี้และครอบครัวเป็นอย่างมาก⁶⁷ และนอกจากการเข้าปกป้องสิทธิของลูกหนี้จากการถูกล่วงละเมิดโดยไม่ชอบดังกล่าวแล้ว กฎหมายล้มละลายยังได้บัญญัติเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่สุจริตแต่โชคร้ายได้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้สินเพื่อไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ เช่น การเจรจาขอประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ ตลอดจนกระบวนการปลดลูกหนี้จากล้มละลายหรือยกเลิกล้มละลาย ทำให้ลูกหนี้สามารถชำระสะสางหนี้ที่มีอยู่ของตนให้เสร็จสิ้นไปแล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ (fresh start) ต่อไปด้วย

กระบวนการหรือมาตรการของกฎหมายล้มละลายที่ใช้สำหรับคุ้มครองผลประโยชน์และป้องกันความเสียหายแก่ลูกหนี้ ประกอบด้วย

- การกำหนดให้เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องของตนจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เฉพาะการยื่นขอรับชำระหนี้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายล้มละลายเท่านั้น
- การบัญญัติกระบวนการให้ลูกหนี้สามารถเข้าเจรจาลดหย่อนจำนวนหนี้ลงและขอปรับเปลี่ยนวิธีการชำระหนี้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายใหม่ให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ ด้วยวิธีการประนอมหนี้ก่อนตกเป็นบุคคลล้มละลายและวิธีการประนอมหนี้ภายหลังตกเป็นบุคคลล้มละลาย
- การบัญญัติกระบวนการให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินที่มีอยู่ทั้งปวงก่อนตกเป็นบุคคลล้มละลาย เว้นแต่มูลหนี้บางประเภทที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ ด้วยการปลดลูกหนี้จากล้มละลายหรือการยกเลิกการล้มละลาย เป็นต้น

3) ลักษณะของกฎหมายล้มละลายในการคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชน

ในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจการค้าลูกหนี้บางรายอาจประกอบกิจการโดยการนำผลผลิตของบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายเพื่อให้ตนได้รับผลประโยชน์โดยไม่ชอบ อีกทั้งโดยปกติแล้วข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของลูกหนี้แต่ละรายย่อมไม่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน ดังนั้น ประชาชนทั่วไปย่อมมีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ดังกล่าว หากปล่อยให้พฤติกรรมดังกล่าวยังคงอยู่ต่อไปก็มีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นและสังคมโดยรวมอย่างไม่สิ้นสุด ประกอบกับเมื่อนำลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายแล้วก็ไม่อาจเยียวยาความเสียหายให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่จะต้องร่วมเฉลี่ยความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตฉ้อโกงของลูกหนี้ได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและ

⁶⁷ นพรัตน์ เนียมกล้าย เจ้าหนี้บุริมสิทธิในกฎหมายล้มละลาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554 หน้า 11-13

ยั้ง มิให้มีพฤติกรรมดังกล่าวในสังคมต่อไป กฎหมายล้มละลายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะโดยการตรวจสอบการกระทำของลูกหนี้ในการประกอบกิจการของตน และบังคับใช้มาตรการในการลงโทษในกรณีที่ลูกหนี้กระทำการฉ้อฉลหรือกระทำการโดยมิชอบประการอื่นๆ⁶⁸

กระบวนการหรือมาตรการของกฎหมายล้มละลายที่ใช้สำหรับคุ้มครองผลประโยชน์และป้องกันความเสียหายแก่สาธารณชนนั้น ประกอบด้วย

- การสืบหาสาเหตุของการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ว่าเกิดจากการกระทำโดยฉ้อฉล หรือกระทำการโดยมิชอบประการอื่นหรือไม่ เช่น การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบหากปรากฏว่าลูกหนี้หรือผู้บริหารของบริษัทลูกหนี้รายใดประกอบกิจการโดยมิชอบ กฎหมายก็วางบทกำหนดโทษสำหรับบุคคลดังกล่าว เพื่อให้เช็ดหลาบและไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป

- การจำกัดสิทธิของบุคคลล้มละลายตั้งแต่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้และให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจดำเนินการจัดการทุกอย่างที่เกี่ยวกับบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมทั้งการดำเนินคดีใดๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้⁶⁹ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้อพยพ หนีหาย หรือจำหน่ายทรัพย์สิน หรือไปก่อหนี้สินเพิ่มเติม

- มาตรการในการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและคำพิพากษาให้ล้มละลายในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ⁷⁰ เพื่อให้สาธารณชนทราบถึงสถานะของลูกหนี้ และเพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการดำเนินธุรกิจหรือการดำเนินธุรกรรมทางการเงินกับลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว

2.3.2 วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

จากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิด วิวัฒนาการ และลักษณะทางกฎหมายทั่วไปของกฎหมายล้มละลายดังกล่าวข้างต้น ทำให้เราสามารถวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายได้ ดังนี้

1) เพื่อให้มีกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะชำระหนี้สิน ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมและคาดหมายได้

2) เพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้เร็วเร็วขึ้น และเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่าคดีแพ่งสามัญ

⁶⁸ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 14

⁶⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22

⁷⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 28 และมาตรา 61

3) เพื่อป้องกันมิให้ลูกหนี้ถูกบีบคั้น เร่งรัดหนี้สินด้วยความไม่เป็นธรรม โดยการกำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย และให้อำนาจศาลที่จะพิพากษายกฟ้องได้เมื่อมีเหตุสมควรเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริต⁷¹

4) ต้องการให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน โดยเร็วและสามารถตั้งตัวใหม่ได้

5) เพื่อการคุ้มครองสังคมมิให้บุคคลล้มละลายก่อให้เกิดความเสียหาย โดยการก่อกั้นไม่เป็นที่สิ้นสุด⁷²

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายล้มละลายนั้นเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคลในหลายๆ สถานะที่อาจเกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบจากผลร้ายของการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นบรรดาเจ้าหนี้ ตัวลูกหนี้เอง รวมไปถึงการคุ้มครองสังคมมิให้ต้องได้รับความเสียหายจากการที่ลูกหนี้จากก่อนนี้ ก่อสินอีกต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นการคุ้มครองให้แต่ละบุคคลได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมายอย่าง ยุติธรรม

2.4 หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย

2.4.1 การขอรับชำระหนี้

การขอรับชำระหนี้ คือ ระบบการบังคับชำระหนี้เอาแก่ลูกหนี้ที่มีหนี้สิน ล้นพ้นตัวตามกฎหมายล้มละลายเพื่อให้กฎหมายล้มละลายได้รับรองและยืนยันถึงความเป็นเจ้าหนี้ ที่แท้จริง และสิทธิในการที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายล้มละลายได้บัญญัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีอยู่ตามกฎหมายขึ้น เป็นพิเศษแตกต่างจากหลักเกณฑ์และวิธีการพิสูจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งโดยทั่วไป เพื่อให้กระบวนการพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลายดังกล่าวสามารถ ค้นคว้าหาความจริงได้อย่างรวดเร็ว และสามารถควบคุมมิให้มีการสร้างหนี้เท็จมาขอรับชำระหนี้ โดยสมยอมกันระหว่างเจ้าหนี้บางรายกับลูกหนี้ อันจะเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ ทั้งหลายให้ได้รับชำระหนี้โดยเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักการขอรับชำระ หนี้ที่ต้องการให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดยเป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่าย น้อยกว่าการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งสามัญ โดยเจ้าหนี้ผู้ผ่านกระบวนการขอรับชำระหนี้จะได้สิทธิ ในการได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น จะได้รับสิทธิในการเข้าร่วม กระบวนการในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วยวิธีการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมเจ้าหนี้

⁷¹ ปรีชา พานิชวงศ์ คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย หน้า 4-5

⁷² สุธีร์ ศุภนิตย์ หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 18-19

ในกิจการที่กฎหมายล้มละลายกำหนด อาทิเช่น สิทธิในการลงมติว่าจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ ก่อนล้มละลายที่ลูกหนี้เสนอหรือจะมีมติขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 สิทธิในการเลือกกรรมการเจ้าหนี้เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แทนเจ้าหนี้ทุกราย ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นต้น

2.4.2 การประนอมหนี้

การประนอมหนี้ คือ กลไกที่กฎหมายล้มละลายสร้างขึ้นเพื่อเป็นช่องทางให้ลูกหนี้มีโอกาสหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายหรือเพื่อให้สามารถหลุดพ้นการเป็นบุคคลล้มละลายได้ ด้วยการกำหนดให้ลูกหนี้สามารถขอทำความตกลงในเรื่องหนี้สินกับเจ้าหนี้ โดยขอชำระหนี้บางส่วนหรือชำระหนี้โดยวิธีอื่นกับบรรดาเจ้าหนี้⁷³ ทั้งนี้ หากเจ้าหนี้พอใจตามข้อตกลงตามคำประนอมหนี้ที่ลูกหนี้เสนอนั้น ผู้มีหนี้สินส่วนตัวที่ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ไว้ดังกล่าวก็จะไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย หรือหลุดพ้นจากสภาวะล้มละลายตามคำพิพากษาสามารถกลับมามีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตนเองได้ดังเดิม

การประนอมหนี้ในคดีล้มละลาย เริ่มจากการที่ลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ โดยแสดงรายละเอียดข้อความแห่งการประนอมหนี้พร้อมบรรยายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการชำระหนี้ รวมไปถึงอาจเสนอผู้ค้ำประกันตามข้อเสนอประนอมหนี้ดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินพอที่จะปฏิบัติตามข้อประนอมหนี้เป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จากนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดให้มีการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ดังกล่าว หากเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมากผู้มีจำนวนหนี้เท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น ได้มีมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือที่เรียกว่า “มติพิเศษ” แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับคำขอประนอมหนี้ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้

ในการพิจารณาคำขอประนอมหนี้โดยศาลนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อตกลงในการประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้ลูกหนี้มีสภาพบังคับได้และเป็นธรรม ดังนั้น กฎหมายจึงได้ให้อำนาจแก่ศาลอย่างกว้างขวางที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมของข้อเสนอประนอมหนี้ รวมถึงตลอดถึงทรัพย์สินของลูกหนี้ และความประพฤติของลูกหนี้เพื่อประเมินว่าลูกหนี้สามารถจะปฏิบัติตามข้อประนอมหนี้ได้หรือไม่ ทั้งนี้ศาลจะไม่สั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ หากพบว่า

⁷³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 45

การประนอมหนี้้นั้นไม่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั่วไป หรือทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน หรือปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งหากว่าลูกหนี้ล้มละลายแล้วไม่มีเหตุที่จะปลดจากล้มละลายได้เลย

ถ้าศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ซึ่งถือได้ว่าการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จ ลูกหนี้ก็จะไม่ถูกพิพากษาให้ล้มละลาย หรือหลุดพ้นจากสภาวะล้มละลายตามคำพิพากษา กลับมามีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตนเองเพื่อปฏิบัติตามข้อประนอมหนี้ต่อไป ทางด้านเจ้าหนี้เมื่อการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จย่อมจะมีผลผูกมัดเจ้าหนี้เกือบทุกประเภท⁷⁴ ในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ทั้งหมดให้สามารถเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เฉพาะตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำขอประนอมหนี้เท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่มีผลทำให้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อผู้ค้ำประกันเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ เมื่อเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ชั้นต้นในคดีล้มละลายตามข้อตกลงในคำขอประนอมหนี้ไปแล้วขาดอยู่เท่าใด เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้จากผู้ค้ำประกันสำหรับส่วนที่ขาดได้จนกว่าจะครบถ้วนเต็มจำนวนตามมูลหนี้เดิม

2.4.3 การหลุดพ้นจากหนี้สิน

การที่บุคคลต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายเป็นเวลานานย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมและระบบเศรษฐกิจของประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากการทำให้ประเทศสูญเสียทรัพยากรบุคคลไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะบุคคลล้มละลายบางคนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินกิจการต่างๆ ได้ แต่อาจมีหนี้สินล้นพ้นตัวเพราะโชคร้ายได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง ดังนั้น นานาประเทศจึงบัญญัติให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน เพื่อให้ลูกหนี้พ้นจากสถานการณ์เป็นบุคคลล้มละลายได้มีโอกาสดำเนินใหม่ทางธุรกิจอีกครั้ง (Fresh Start)⁷⁵ โดยมาตรการที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สินดังกล่าวได้แก่

1) การปลดจากล้มละลาย ซึ่งเป็นมาตรการที่กฎหมายล้มละลายกำหนดขึ้นให้ลูกหนี้ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดสามารถหลุดพ้นจากหนี้สินของตนในคดีล้มละลายได้ เพื่อให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตหลุดพ้นจากการล้มละลายได้รวดเร็ว ทั้งนี้การปลดจากการล้มละลายนั้นมีผลเพียงทำให้บุคคลล้มละลายพ้นจากสถานภาพของการเป็นบุคคลล้มละลายอันเป็นสถานะเฉพาะตัวเท่านั้น แต่ไม่ทำให้กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายสิ้นสุดลงแต่อย่างใด

⁷⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 77

⁷⁵ อมรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์ และคณะ ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย หน้า 201-206 จาก libdoc.dpu.ac.th/mtext/article/487033.pdf ค้นคืน 27 สิงหาคม 2559

การปลดจากการล้มละลาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาลตามคำร้องขอที่ลูกหนี้ได้ยื่นขอให้มีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย เมื่อได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดและไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต⁷⁶ และการปลดจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมาย สำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วยอมปลดจากการล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดตามที่กฎหมายกำหนดไว้นับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลาย⁷⁷

2) การยกเลิกการล้มละลาย เป็นมาตรการที่กฎหมายล้มละลายกำหนดขึ้นให้ลูกหนี้ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหลุดพ้นจากการล้มละลาย กลับเป็นบุคคลธรรมดาสามารถจัดการทรัพย์สินได้ด้วยตัวเอง และทำให้กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งลูกหนี้อาจหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งหมดหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการได้รับการยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้ เช่น หากการร้องขอให้ยกเลิกการล้มละลายมีสาเหตุมาจากลูกหนี้ได้ชำระหนี้ที่มีอยู่จนครบถ้วนแล้วลูกหนี้ก็จะหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวง แต่หากการร้องขอให้ยกเลิกการล้มละลายมีสาเหตุมาจากลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย ลูกหนี้ก็ยังมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดอยู่⁷⁸ เป็นต้น

⁷⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 71

⁷⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 81/1 – มาตรา 81/4

⁷⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 135

บทที่ 3

สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็น บุคคลล้มละลาย ตามกฎหมายล้มละลายในต่างประเทศ และในประเทศไทย

เมื่อผู้ค้าประกันได้เข้าทำสัญญาประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ด้วยกองทรัพย์สินของตนต่อเจ้าหนี้แล้ว การพิจารณาถึงสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันดังกล่าวย่อมต้องพิจารณาให้เป็นไปตามข้อสัญญาที่ถูกจัดทำขึ้นระหว่างเจ้าหนี้และผู้ค้าประกันนั้นประกอบกับบทบัญญัติว่าด้วยการค้าประกันตามกฎหมายแพ่ง แต่ทั้งนี้หากลูกหนี้ชั้นต้นซึ่งผู้ค้าประกันได้เข้าผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้แทนนั้น ได้กลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวจนกระทั่งถูกเจ้าหนี้ออกให้เป็นบุคคลล้มละลายเสียแล้ว ย่อมส่งผลให้สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันซึ่งลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้นเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้ค้าประกันจะตกเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายล้มละลายซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนไปด้วย โดยกฎหมายล้มละลายนั้นเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดพื้นฐานคือการสร้างกระบวนการในการเจรจาประนอมหนี้ให้กับลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้ทุกคนมิให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน ทำให้ลูกหนี้สามารถระงับหนี้สินได้สำเร็จกลับมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อีกครั้ง รวมทั้งเพื่อประโยชน์ของสภาพเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมโดยการป้องกันมิให้ลูกหนี้ก่อนนั้นเพิ่มขึ้นต่อไปอีก

ในการทำการศึกษเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายในประเทศไทยและต่างประเทศให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจนนั้น ผู้เขียนเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงกระบวนการในคดีล้มละลายของแต่ละประเทศนั้นๆ ที่อาจมีลักษณะแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันด้วย ดังนั้น ในบทนี้ ผู้เขียนจึงจะมุ่งนำเสนอถึงกระบวนการในคดีล้มละลายในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงกระบวนการในคดีล้มละลายในประเทศไทย ตลอดจนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายของแต่ละประเทศดังกล่าว อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์หามาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ลูกหนี้ และผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายต่อไป

1. สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน เมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามกฎหมายล้มละลายในต่างประเทศ

1.1 สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยตาม Insolvency Act 1986 ได้บัญญัติแบ่งแยกการล้มละลายของลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลและลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาออกจากกันอย่างชัดเจน โดยกระบวนการล้มละลายของลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลจะบัญญัติไว้ในมาตรา 1 - 251 ส่วนกระบวนการล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดานั้น ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 252 - 385 แห่ง Insolvency Act 1986 แต่อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ในการเข้าสู่กระบวนการล้มละลายระหว่างลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลของประเทศไทยนั้นมิได้มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด⁷⁹ โดยกฎหมายเปิดโอกาสให้สิทธิทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ในการยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายได้เมื่อมีลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายของประเทศไทย สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ กรณีลูกหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลาย กรณีเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย และกรณีบุคคลผู้เข้าควบคุมดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจ (Voluntary Arrangement) ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

1) กรณีเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายโดยเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายในประเทศไทยนั้น กฎหมายกำหนดให้เฉพาะเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ในหนี้หรือความรับผิดที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ก่อนการล้มละลายของลูกหนี้ อันถือเป็นหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย (Bankruptcy Debts)⁸⁰ เท่านั้นที่จะมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายได้ โดยเจ้าหนี้ไม่มีประกันรายเดียวหรือหลายรายที่จะยื่นฟ้องดังกล่าวต้องมีสิทธิเรียกร้องในหนี้ตามกฎหมายล้มละลายที่แน่นอนและถึงกำหนดชำระแล้ว⁸¹ หนี้ลูกหนี้เป็นจำนวน

⁷⁹ สุธีร์ ศุภนิธย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2547 หน้า 100

⁸⁰ Insolvency Act 1986 Section 382, 383

⁸¹ Insolvency Act 1986 Section 267(2)(b)

มากกว่าหรือเท่ากับ 750 ปอนด์⁸² สำหรับเจ้าหนี้มีประกันที่ประสงค์จะยื่นฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย จะต้องสละหลักประกันหรือฟ้องเฉพาะส่วนของหนี้ที่ไม่มีหลักประกันเท่านั้น⁸³

เมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำฟ้องให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ศาลจะพิจารณาว่า ลูกหนี้สามารถตกลงจัดการหนี้สินกับบรรดาเจ้าหนี้ได้หรือไม่ หากปรากฏว่าแต่ละฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้ และลูกหนี้มีพฤติการณ์ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายล้มละลายว่าเป็นบุคคลที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้⁸⁴ ศาลก็จะมีการสั่งให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย เว้นแต่ลูกหนี้จะแสดงให้ศาลเห็นว่า ไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย⁸⁵ อย่างไรก็ตาม ศาลอาจยกคำขอให้ล้มละลายได้หากเห็นว่าการ ดำเนินคดีจะมีแต่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายเนื่องจากปรากฏว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินและไม่มีความหวังว่าจะมีทรัพย์สินในอนาคต⁸⁶

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ละลายแล้วศาลก็จะแต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ เข้าจัดการดูแลทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งปวงต่อไป แต่ทั้งนี้บรรดาเจ้าหนี้ อาจตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ขึ้นมาเพื่อดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ศาลแต่งตั้ง ก็ได้ โดยผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์นี้จะอำนาจเป็นเพียงผู้จัดการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทน ลูกหนี้เท่านั้น สำหรับการดำเนินการอื่นๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ นั้นผู้ดูแลผลประโยชน์ หรือทรัสต์จะมีอำนาจเข้าจัดการดูแลได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้ไม่สามารถกระทำได้เอง หรือมีกฎหมาย หรือสัญญาแต่งตั้ง หรือมีการมอบอำนาจให้สามารถกระทำได้เท่านั้น⁸⁷

2) กรณีลูกหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของอังกฤษได้บัญญัติเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอังกฤษหรือเวลส์ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ยื่นคำขอต่อศาล ให้ตนเองล้มละลายได้⁸⁸ แต่เมื่อลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้วก็จะไม่สามารถถอนคำร้องดังกล่าวได้⁸⁹ โดยในการพิจารณาคำร้องขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายของ ลูกหนี้ นั้น ศาลจะพิจารณาให้ได้ความเห็นว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้จริงหรือไม่เท่านั้น โดยไม่พิจารณาถึงจำนวนหนี้ขั้นต่ำของลูกหนี้เหมือนเช่นกรณีเจ้าหนี้ที่ยื่นขอให้ลูกหนี้ล้มละลายแต่

⁸² Insolvency Act 1986 Section 267(4)

⁸³ Insolvency Act 1986 Section 267(2)(b), 269

⁸⁴ Insolvency Act 1986 Section 268

⁸⁵ Insolvency Act 1986 Section 273(3)

⁸⁶ Insolvency Act 1986 Section 266(3)

⁸⁷ สุธีร์ ศุกนิตย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 107

⁸⁸ Insolvency Act 1986 Section 272(1)

⁸⁹ Insolvency Act 1986 Section 266(2)

ประการใด⁹⁰ แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหาประโยชน์โดยมิชอบของลูกหนี้ที่อาจอาศัยช่องทางของกฎหมายล้มละลายกระทำการทุจริตก่อให้เกิดความเสียหายแก่บรรดาเจ้าหนี้ กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลอาจใช้ดุลพินิจยกคำร้องขอให้ตกเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้ได้ หากมีความปรากฏแก่ศาลว่าลูกหนี้ยังสามารถชำระหนี้ได้แต่ไม่ชำระกลับยื่นคำขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น⁹¹

ในกรณีที่ศาลพิจารณาได้ความจริงว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ศาลก็จะมีการสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ไว้ และในเวลาต่อมาศาลก็จะมีการสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลายซึ่งจะมีผลทำให้ทรัพย์สินต่างๆ ของลูกหนี้ตกอยู่ในความครอบครองดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อทำหน้าที่รวบรวม จำหน่าย และแบ่งสรรเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายผู้สามารถพิสูจน์หนี้ของตนในกระบวนการล้มละลายได้ โดยเมื่อทรัพย์สินได้จำหน่ายจ่ายแจกไปทั้งหมดแล้วหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์ก็จะสิ้นสุดลง⁹²

3) กรณีบุคคลผู้เข้าควบคุมดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจ (Voluntary Arrangement) ยื่นคำขอต่อศาลให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

บุคคลผู้เข้าควบคุมดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจ (Voluntary Arrangement) คือ บุคคลที่ศาลตั้งให้เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงการจัดการหนี้ด้วยความสมัครใจ (Individual Voluntary Arrangement – IVA) ของลูกหนี้ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการที่ลูกหนี้เสนอข้อตกลงจัดการหนี้สินกับเจ้าหนี้ก่อนที่ศาลจะมีการสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติเห็นชอบตกลงตามแผนการชำระหนี้ของลูกหนี้ดังกล่าว โดยศาลก็จะแต่งตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ดี (Trustee) ให้มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว

ในระหว่างการปฏิบัติตามข้อตกลงการจัดการหนี้ กฎหมายได้ห้ามมิให้เจ้าหนี้ออกฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย และห้ามมิให้ลูกหนี้ยื่นคำขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ปฏิบัติตามข้อตกลงการจัดการหนี้ด้วยความตั้งใจจริงทั้งสองฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม หากภายหลังปรากฏเหตุขัดข้องอันเนื่องมาจากการที่ลูกหนี้ไม่อาจปฏิบัติตามข้อตกลงได้อย่างแท้จริงแล้วกฎหมายก็ได้เปิดช่องให้บุคคลผู้เข้าควบคุมดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจสามารถยื่นคำขอให้ลูกหนี้ล้มละลายได้⁹³

⁹⁰ สุธีร์ ศุนิษฐ์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 108

⁹¹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 109

⁹² สุธีรา ศรีละจักร ปัญหาการล้มละลายของบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มขงศ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2556 หน้า 46-47

⁹³ Insolvency Act 1986 Section 262

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ หรือตามคำขอของลูกหนี้ หรือตามคำร้องของบุคคลผู้เข้าควบคุมดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความสมัครใจแล้วแต่กรณีและศาลได้แต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขึ้นเพื่อจัดการบริหารทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีนั้นแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะมีอำนาจในการจัดการกองทรัพย์สินของลูกหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายล้มละลายกำหนด⁹⁴ และมีหน้าที่ในการตรวจสอบพฤติกรรมและการกระทำของลูกหนี้เพื่อหาสาเหตุการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ สืบหาทรัพย์สินและความมีอยู่ของหนี้สินของลูกหนี้เพื่อพิจารณาว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินเพียงพอในระดับที่เหมาะสมที่จะเรียกประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ดี (Trustee) ซึ่งเป็นเอกชนมาดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ดังกล่าวแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือไม่ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นสมควรก็จะเรียกประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแต่งตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ดีและคณะกรรมการเจ้าหนี้ต่อไป โดยผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ดีจะมีบทบาทอย่างมากในการบริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการติดตามทรัพย์สินเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้หรือการดำเนินการขอเพิกถอนนิติกรรมบางอย่างที่ลูกหนี้กระทำขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์⁹⁵

เมื่อลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้ชะลอการพิจารณาคดีหรือการดำเนินกระบวนการทางกฎหมายอื่นๆ ที่มีต่อลูกหนี้หรือทรัพย์สินของลูกหนี้เอาไว้ ทำให้เจ้าหนี้ถูกห้ามมิให้ฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งอันเกี่ยวกับหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้⁹⁶ โดยสิทธิของเจ้าหนี้ในการฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในคดีแพ่งนั้นจะแปรเปลี่ยนเป็นสิทธิในการขอรับชำระหนี้หรือพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย (Personal rights are converted into rights of proof) แทน⁹⁷ ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายล้มละลายได้รับรองสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่ตามกฎหมายและให้ได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วยวิธีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้⁹⁸

เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือทรัสต์ดีได้ดำเนินการรวบรวม จัดการ และจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้จนกระทั่งมีทรัพย์สินพร้อมที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้วก็จะดำเนินการแบ่งทรัพย์สินชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายไปตามลำดับการได้รับชำระหนี้ที่กฎหมาย

⁹⁴ Insolvency Act 1986 Section 267, 370

⁹⁵ สุธีร์ ศุภนิธย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 114

⁹⁶ Insolvency Act 1986 Section 285

⁹⁷ R.M. Goode *Commercial Law R.M. Goode* (Middlesex: Penguin, 1982) p. 899.

⁹⁸ Insolvency Rules 1986 r. 6.96

กำหนดต่อไป ได้แก่ เจ้าหนี้มีประกัน ค่าใช้จ่ายอันเกิดจากคดีล้มละลาย เจ้าหนี้บุริมสิทธิ์ เจ้าหนี้ไม่มีประกัน และเจ้าหนี้ด้อยสิทธิ

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้เปิดช่องให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาที่ตกเป็นบุคคลล้มละลายให้มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจาก กหนี้สินทั้งปวงของตนและเริ่มต้นดำเนินชีวิตหรือเริ่มต้นประกอบธุรกิจใหม่ได้ด้วยการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย⁹⁹ (Discharge) โดยช่องทางในการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ช่องทาง ได้แก่ การปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) และการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)¹⁰⁰

1) ช่องทางการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge)

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาล้มละลายแล้ว หากไม่ปรากฏว่าบุคคลล้มละลายนั้นเคยถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายมาก่อนวันที่ศาลมีคำพิพากษาคดีปัจจุบันภายในระยะเวลา 15 ปี แล้ว บุคคลนั้นจะได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย¹⁰¹ อย่างไรก็ตามในกรณีที่ลูกหนี้มิได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันหรือกระทำผิดหน้าที่ของบุคคลล้มละลาย ศาลอาจมีคำสั่งตามคำร้องของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือทนายให้การนับระยะเวลาของการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายจำนวน 1 ปี ดังกล่าวหยุดลงชั่วคราวจนกว่าลูกหนี้จะทำตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดก็ได้ ทั้งนี้แม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วก็ยังคงมีหน้าที่ต้องให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการชำระหนี้สินให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายต่อไป¹⁰²

2) ช่องทางการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)

ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายที่ขาดคุณสมบัติหรือไม่เข้าเงื่อนไขที่จะได้รับการปลดล้มละลายตามช่องทางการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) ตามปกติ บุคคลล้มละลายนั้นอาจได้รับการปลดจากการล้มละลายได้โดยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการปลดตนเองจากการล้มละลายได้เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 5 ปี

⁹⁹ สุธีร์ ศุภนิธย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 125

¹⁰⁰ ธวัช ชุนเคลือบทอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2544 หน้า 62, 66

¹⁰¹ Insolvency Act 1986 Section 279 and Enterprise Act 2002 Section 256

¹⁰² สุธีร์ ศุภนิธย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 127

นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้บุคคลนั้นล้มละลาย โดยการพิจารณาสั่งคำร้องขอปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้ ศาลจะพิจารณาจากรายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คำให้การของลูกหนี้ และข้อเท็จจริงจากเจ้าหนี้ประกอบกัน ทั้งนี้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคำร้องขอปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้ว่าไม่อนุญาตให้ลูกหนี้ปลดจากการล้มละลาย หรือมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยมีเงื่อนไข หรือมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยไม่มีเงื่อนไขก็ได้¹⁰³

เมื่อลูกหนี้บุคคลธรรมดาได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้วไม่ว่าจะเป็นการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) หรือการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court) จะมีผลทำให้บุคคลล้มละลายนั้นเป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ตกอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลาย¹⁰⁴ เว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบแม้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว¹⁰⁵ เช่น หนี้ที่เกิดขึ้นในคดีล้มละลายอันเกิดจากความผิดของลูกหนี้หรือการกระทำผิดหน้าที่ของทรัสต์โดยฉ้อฉล หนี้ค่าปรับ และหนี้ตามคำพิพากษา เป็นต้น แต่ทั้งนี้การปลดจากการล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือทรัสต์ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะเสร็จสิ้นลง¹⁰⁶ และไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินหลักประกัน¹⁰⁷ โดยการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาจะไม่มีผลทำให้หุ้นส่วน ผู้ดูแลผลประโยชน์หรือทรัสต์ร่วมกับบุคคลล้มละลาย (co-trustee of the bankrupt) ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินไปด้วย และไม่ทำให้ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันหรือบุคคลที่ต้องรับผิดชอบเหมือนผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ ผู้ค้ำประกันยังคงมีหน้าที่ต้องผูกพันรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาค้ำประกันอยู่ต่อไป¹⁰⁸

¹⁰³ Insolvency Act 1986 Section 280(2)

¹⁰⁴ รัชช ชุนเคลือบทอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา หน้า 71

¹⁰⁵ Insolvency Act 1986 Section 281(3)(4)(5)(6)

¹⁰⁶ Insolvency Act 1986 Section 281(1)

¹⁰⁷ Insolvency Act 1986 Section 281(2)

¹⁰⁸ Insolvency Act 1986 Section 281(7)

1.2 สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Bankruptcy Code) ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา บรรพ 11 ว่าด้วยล้มละลาย (United State Code, Title 11 - Bankruptcy) ได้กำหนดกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินไว้หลายช่องทาง ซึ่งแต่ละช่องทางนั้นมีกระบวนการจัดการทรัพย์สินที่แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด กล่าวคือ เมื่อเข้าสู่กระบวนการใดกระบวนการหนึ่งแล้วก็จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อีก เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงช่องทางในการจัดทรัพย์สินดังกล่าวได้¹⁰⁹

อนึ่ง เนื่องจากกระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 แห่ง United States Bankruptcy Code มีลักษณะเป็นกระบวนการรวบรวมทรัพย์สินอันอาจบังคับได้ของลูกหนี้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อนำไปจำหน่ายและนำเงินที่บังคับได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว ไปจัดสรรแบ่งปันชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ อันเป็นกระบวนการจัดการทรัพย์สินที่สามารถเทียบเคียงได้กับกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทย และกระบวนการจัดการทรัพย์สินสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประจำและมีมูลหนี้ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด ตาม Chapter 13 แห่ง United States Bankruptcy Code นั้น ก็มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาเสนอแผนในการชำระหนี้บางส่วนหรือทั้งหมด โดยการแบ่งชำระเป็นงวดๆ ให้แก่เจ้าหนี้ อันเป็นกระบวนการจัดการทรัพย์สินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการขอลดหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น ในการวิจัยนี้ผู้เขียนจึงจะมุ่งเน้นดำเนินการศึกษากฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา เฉพาะส่วนของ Chapter 7 Liquidation และ Chapter 13 Adjustment of debts of an individual with regular income เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ตามประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในคดีล้มละลายในบทที่ 4 ต่อไป

1.2.1 ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 Liquidation แห่ง United States Bankruptcy Code

การดำเนินคดีล้มละลายภายใต้กระบวนการใน Chapter 7 ว่าด้วยการชำระบัญชี (Liquidation) ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น คือกระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้โดยการรวบรวมทรัพย์สินอันอาจบังคับได้ของ

¹⁰⁹ รัญญา นุช ตันติกุล วารสารศาลพาห คดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยสหรัฐอเมริกา กรุงเทพมหานคร 2552 หน้า 87

ลูกหนี้ที่มีอยู่ในขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินทั้งหมดออกจำหน่ายและนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายดังกล่าวไปจัดสรรชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามที่กฎหมายกำหนด หากมีทรัพย์สินเหลืออยู่ภายหลังการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้วลูกหนี้ก็จะได้รับทรัพย์สินดังกล่าวคืนไป แต่หากภายหลังการชำระบัญชีปรากฏว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ จนครบถ้วนลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดเปลื้องหนี้ที่เหลืออยู่ทั้งหมดไป¹¹⁰ โดยกระบวนการชำระบัญชีของลูกหนี้ตาม Chapter 7 นี้ สามารถใช้ได้ทั้งลูกหนี้ที่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและลูกหนี้ที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล¹¹¹

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายตาม Chapter 7 สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีลูกหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลาย (การล้มละลายโดยสมัครใจ) และกรณีเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย (การล้มละลายโดยไม่สมัครใจ)

1) กระบวนการล้มละลายโดยสมัครใจ (Voluntary Bankruptcy)

การเข้าสู่กระบวนการล้มละลายโดยสมัครใจ เริ่มจากลูกหนี้ผู้สุจริตซึ่งได้เข้ารับการปรึกษาทางการเงินจากที่ปรึกษาซึ่งรัฐให้การรับรองเพื่อทราบถึงโอกาสในการใช้ช่องทางอื่นนอกจากการล้มละลายแล้วภายใน 180 วัน ได้ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตั้งอยู่ หรือเป็นภูมิลำเนาของลูกหนี้ หรือเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของลูกหนี้ ขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายพร้อมเอกสารประกอบเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงิน (Financial Situation) รายละเอียดแสดงสถานะทางการเงินที่มีอยู่ (A statement of financial affairs) รายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าหนี้ทั้งหมด และบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวร่วมกันกับลูกหนี้ (Codebtor) ซึ่งไม่ได้ยื่นคำร้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ตลอดจนรายละเอียดสัญญาที่ลูกหนี้เป็นคู่สัญญาและมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน¹¹² ทั้งนี้ นับแต่เวลาที่ลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องดังกล่าวแล้ว กฎหมายก็จะถือว่าศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ (Order of Relief) ทันที โดยศาลไม่จำเป็นต้องนั่งพิจารณาคดีก่อน¹¹³

¹¹⁰ สุรพันธ์ ดันธนาสุวัฒน์ *มาตรการในการช่วยเหลือลูกหนี้ไม่ให้เป็นบุคคลล้มละลาย* งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคล วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2550 หน้า 35

¹¹¹ สุทธิรา ศรีละจักร *ปัญหาการล้มละลายของบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์* หน้า 33

¹¹² Steven D. Strauss *Ask a Lawyer Debt and Bankruptcy* p.72-73

¹¹³ รัญญา นุช ดันติกุล *วารสารศาลพาห คดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาในประเทศสหรัฐอเมริกา* หน้า 88-89

2) กระบวนการล้มละลายโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Bankruptcy)

การเข้าสู่กระบวนการล้มละลายโดยไม่สมัครใจ เริ่มจากเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเรียกร้องในหนี้ไม่มีประกันที่ไม่มีเงื่อนไขและไม่มีข้อต่อสู้ ซึ่งมีจำนวนหนี้รวมกันไม่น้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด¹¹⁴ ยื่นคำฟ้องต่อศาลล้มละลายที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตั้งอยู่ หรือเป็นภูมิลำเนาของลูกหนี้ หรือเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของลูกหนี้ ขอให้มีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยเมื่อศาลได้รับคำฟ้องดังกล่าวแล้วศาลก็จะต้องกำหนดวันนั่งพิจารณาโดยเร็ว หากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ที่ถึงกำหนดต้องชำระได้ หรือเห็นว่าภายใน 120 วันก่อนเจ้าหนี้ยื่นคำฟ้องล้มละลายนั้น ได้มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อบังคับเอาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของลูกหนี้ ศาลก็จะมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ (Order of Relief) ตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ต่อไป¹¹⁵

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้สำหรับกรณีนี้ เจ้าหนี้ยื่นฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายก็ดี หรือเมื่อถือว่าศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้สำหรับกรณีนี้ เจ้าหนี้ยื่นคำขอให้ตนเองล้มละลายก็ดี ย่อมจะมีผลทำให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay) ขึ้นทันที กล่าวคือ เจ้าหนี้จะไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือบังคับคดีใดๆ กับลูกหนี้ได้อีก ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง การบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา การเข้าควบคุมหรือครอบครองทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการใช้สิทธิยึดหน่วงหรือบังคับชำระหนี้จากหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วย ซึ่งสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay) นี้จะยังคงมีผลบังคับอยู่จนกว่าทรัพย์สินนั้นจะไม่ใช่ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป และอาจสิ้นสุดลงเมื่อศาลยกคำร้องขอให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้หรือคดีเสร็จสิ้นแล้ว¹¹⁶ อย่างไรก็ตามเจ้าหนี้บางรายอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนมาตรการหยุดพักชำระหนี้ดังกล่าวได้¹¹⁷ หากเจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้ไว้ก่อนแล้ว หรือเป็นทรัพย์สินที่ไม่ได้รับการยกเว้น เป็นต้น

ทั้งนี้ นับแต่เวลาที่ศาลมีคำสั่งหรือถือว่าศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ (Order of Relief) อันมีผลทำให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay) นั้น ลูกหนี้ก็จะไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ ของตนได้เช่นกัน¹¹⁸ โดยอำนาจ

¹¹⁴ United States Bankruptcy Code Section 303(b)

¹¹⁵ United States Bankruptcy Code Section 303(h)

¹¹⁶ สุธีร์ ศุภนิธย์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 141-142

¹¹⁷ Steven D. Strauss Ask a Lawyer Debt and Bankruptcy p.75

¹¹⁸ United States Bankruptcy Code Section 362

ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ดังกล่าวจะตกอยู่กับทรัสต์ (Trustee) ซึ่งเป็นเอกชนผู้ขึ้นทะเบียนผู้ชำระกิจการและทรัพย์สินไว้และได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (United States Trustee) ให้เป็นผู้มีอำนาจชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีนั้น¹¹⁹

เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้และมีการแต่งตั้งทรัสต์ (Trustee) แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการเรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 วัน แต่ไม่เกิน 40 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือถือว่าศาลมีคำสั่งดังกล่าว เพื่อให้ที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการสอบสวนลูกหนี้เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน¹²⁰ ทั้งนี้ ที่ประชุมอาจพิจารณาอนุมัติเลือกตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่ทรัสต์เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ให้ความเห็นแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทรัสต์ หรือยื่นข้อสอบถามหรือข้อร้องเรียนต่อศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แทนเจ้าหนี้ทั้งหลาย¹²¹ หรือเลือกผู้ชำระกิจการและทรัพย์สินจากเอกชนผู้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นทรัสต์ใหม่แทนรายเดิมก็ได้ โดยเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิออกเสียงในการประชุมเจ้าหนี้คือเจ้าหนี้ผู้ยื่นแสดงสิทธิเรียกร้องพร้อมเอกสารหลักฐานก่อนวันประชุม และเจ้าหนี้แต่ละรายจะมีสิทธิออกเสียงเท่ากับจำนวนหนี้ตามเอกสารหลักฐานที่ได้แสดงไว้ เว้นแต่มีการคัดค้านการออกเสียงของเจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดหรือหลักฐานแสดงสิทธิของเจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดนั้นไม่น่าเชื่อถือเพียงพอซึ่งศาลยังไม่มีคำชี้ขาดเกี่ยวกับเรื่องนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องบันทึกผลการลงมตินั้นไว้พร้อมรายงานให้ศาลทราบเมื่อปรากฏว่าการออกเสียงของเจ้าหนี้รายนั้นมีนัยสำคัญต่อการลงมติ¹²²

เมื่อมีการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกแล้ว บรรดาเจ้าหนี้ทุกประเภทรวมตลอดทั้งหนี้ที่มีเงื่อนไข หนี้ที่ไม่แน่นอน หนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ และหนี้ที่มีข้อต่อสู้¹²³ ซึ่งมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้มีความประสงค์จะได้รับชำระหนี้คืน เจ้าหนี้มีหน้าที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อศาลพร้อมเอกสารหลักฐานประกอบภายใน 90 วัน นับแต่วันกำหนดนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ที่แตกต่างออกไป เช่น หนี้ตามคำพิพากษากฎหมายกำหนดให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายใน 30 วัน นับแต่คำพิพากษาถึงที่สุด เป็นต้น บรรดา

¹¹⁹ ัญญาช ตันติกุล วารสารศาลพาท คดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาในประเทศสหรัฐอเมริกา หน้า 89

¹²⁰ United States Bankruptcy Code Section 343

¹²¹ United States Bankruptcy Code Section 705

¹²² United States Bankruptcy Code Section 341-343

¹²³ United States Bankruptcy Code Section 101(5)

เจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดดังกล่าว กฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้ถือว่าเจ้าหนี้รายนั้นมีสิทธิได้รับชำระหนี้ทันที เว้นแต่เจ้าหนี้ที่มีผู้มีส่วนได้เสียในคดีหรือทรัสต์ได้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ไว้ โดยเจ้าหนี้ผู้ถูกโต้แย้งรายนั้นจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ได้¹²⁴ ทั้งนี้เจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดยังคงอาจมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีได้ หากเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ก่อนที่จะมีการแบ่งทรัพย์สินให้แก่บรรดาเจ้าหนี้เสร็จสิ้นลง แต่เจ้าหนี้รายนั้นจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในลำดับหลังเจ้าหนี้รายอื่นภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด¹²⁵

เมื่อศาลมีคำสั่งหรือถือว่าศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ภายใต้กระบวนการชำระบัญชีตาม Chapter 7 อันถือเสมือนว่าลูกหนี้ได้ตกเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางระบบเปิดช่องให้ลูกหนี้มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายโดยคำสั่งศาล ทั้งนี้ หากภายหลังการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกแล้วไม่ปรากฏว่ามีผู้ยื่นคัดค้านการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายต่อศาลภายใน 60 วัน นับแต่วันประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก ศาลล้มละลายก็จะมีคำสั่งปลดลูกหนี้บุคคลธรรมดาจากการล้มละลายทันที แต่หากปรากฏว่ามีผู้ยื่นคัดค้านการปลดจากล้มละลายของลูกหนี้ด้วยมูลเหตุต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด¹²⁶ เช่น ลูกหนี้ปกปิดชุกซ่อนทรัพย์สินโดยทุจริต หรือปกปิดเอกสารที่แสดงถึงสถานะทางการเงินของตน หรือให้การเท็จหรือยื่นรายงานเท็จ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือเคยได้รับการปลดจากล้มละลายภายใน 8 ปี ก่อนศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินในคดีล้มละลายปัจจุบัน เป็นต้น ศาลก็จะดำเนินการนัดไต่สวนคำคัดค้านดังกล่าวเพื่อตรวจสอบว่ามีลูกหนี้มีพฤติการณ์ตามเหตุที่ถูกคัดค้านจริงหรือไม่และพิจารณาว่าสมควรมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายหรือไม่

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายแล้ว จะมีผลทำให้ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้ที่มีอยู่ก่อนและขณะศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินทั้งหมด¹²⁷ เว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบแม้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว เช่น หนี้ค่าอุปการะเลี้ยงดู หนี้ภาษี หนี้ที่เกิดจากการกระทำอันไม่เหมาะสมของลูกหนี้ เป็นต้น¹²⁸ ที่เจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อไปได้จนกว่าจะได้รับชำระครบถ้วน

¹²⁴ United States Bankruptcy Code Section 502

¹²⁵ United States Bankruptcy Code Section 726

¹²⁶ United States Bankruptcy Code Section 727

¹²⁷ United States Bankruptcy Code Section 524

¹²⁸ United States Bankruptcy Code Section 523

อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหนี้จะไม่สามารถทวงถาม ติดตาม ฟ้องร้อง บังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ หรือใช้วิธีการใดๆ เพื่อบังคับหรือจูงใจให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนได้อีกเพราะเหตุที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วก็ตาม แต่เจ้าหนี้ยังอาจเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนหรือขณะศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินกับลูกหนี้ในฐานะลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้จนกว่าจะครบถ้วนได้ ซึ่งเมื่อผู้ค้ำประกันหรือลูกหนี้ร่วมได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้วก็จะได้เข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในการไล่เบี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนที่จ่ายไปโดยไม่รวมดอกเบี้ยแห่งหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ได้¹²⁹ จึงเห็นได้ว่าแม้ลูกหนี้ชั้นต้นจะได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้ที่มีอยู่ก่อนและขณะศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินทั้งหมดเพราะศาลมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายแล้ว ผู้ค้ำประกันก็ยังคงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาค้ำประกันอยู่ แต่อย่างไรก็ตามผู้ค้ำประกันก็อาจเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้เพื่อไปไล่เบี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้ที่ผู้ค้ำประกันนั้นได้จ่ายแทนไปได้

1.2.2 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประจำและมีมูลหนี้ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด ตาม Chapter 13 Adjustment of debts of an individual with regular income ๒ ๓ United States Bankruptcy Code

การดำเนินคดีล้มละลายภายใต้กระบวนการใน Chapter 13 ว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประจำและมีมูลหนี้ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด (Adjustment of debts of an individual with regular income) ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น คือ การที่ลูกหนี้ซึ่งมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีรายได้ประจำและแน่นอนยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สิน ตาม Chapter 13 ด้วยความสมัครใจ ซึ่งการยื่นคำร้องดังกล่าวลูกหนี้จะต้องเสนอแผนการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนของตนแก่บรรดาเจ้าหนี้เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 3 – 5 ปี อันมีลักษณะเป็นการขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ออกไปจากข้อตกลงหรือข้อสัญญาตามมูลหนี้เดิมเพื่อไม่ให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ในทันที หากลูกหนี้สามารถผ่อนชำระหนี้ตามแผนการชำระหนี้ของตนได้สำเร็จ ลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดเปลื้องหนี้ที่เหลืออยู่ทั้งหมดรวมถึงสามารถรักษาทรัพย์สินของตนไว้ภายหลังการดำเนินการจัดการทรัพย์สินตาม Chapter 13 เสร็จสิ้นลงได้¹³⁰

¹²⁹ United States Bankruptcy Code Section 509

¹³⁰ United States Courts Chapter 13 – Bankruptcy Basics จ ๑ ก <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-13-bankruptcy-basics> ค้นคืน 29 กันยายน 2559

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายตาม Chapter 13 เริ่มจากลูกหนี้บุคคลธรรมดาผู้มีรายได้ประจำและแน่นอนซึ่งเป็นหนี้เจ้าหนี้ไม่มีประกันและเจ้าหนี้มีประกันไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด (ปัจจุบันกฎหมายกำหนดไว้ที่หนี้ไม่มีประกันไม่เกินจำนวน 383,175 เหรียญสหรัฐ และหนี้มีประกันไม่เกินจำนวน 1,149,525.11 เหรียญสหรัฐ)¹³¹ ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายที่มีเขตอำนาจขอเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ตาม Chapter 13 พร้อมนำส่งสำเนาแผนการชำระหนี้ หลักฐานการจ่ายเงินเดือนของนายจ้าง หลักฐานการชำระภาษีย้อนหลัง และเอกสารประกอบอื่น เช่น รายละเอียดทรัพย์สินและหนี้สิน รายละเอียดรายได้และค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน รายงานสถานะทางการเงิน รายละเอียดสัญญาที่ลูกหนี้เป็นคู่สัญญาและมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เป็นต้น¹³²

1) ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องขอเข้าสู่กระบวนการล้มละลายตาม Chapter 13

เมื่อลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องขอเข้าสู่กระบวนการล้มละลายตาม Chapter 13 แล้ว จะมีผลทำให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay)¹³³ ซึ่งมีผลเป็นอย่างเดียวกับสถานะพักการชำระหนี้เมื่อศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 ขึ้นทันที นอกจากนั้นในขณะเดียวกันบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบในหนี้ต่างๆ กับลูกหนี้อย่างลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกันก็จะได้รับประโยชน์จากการยื่นคำร้องขอเข้าสู่กระบวนการตาม Chapter 13 เช่นเดียวกันลูกหนี้ด้วย โดยเจ้าหนี้จะไม่อาจเรียกร้องให้ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันชำระหนี้ในระหว่างที่ลูกหนี้ยังคงปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ได้ (Stay of action against codebtor)¹³⁴ กล่าวคือ ในระหว่างที่ลูกหนี้ยังคงปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้เจ้าหนี้จะไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือบังคับคดีใดๆ กับลูกหนี้ ลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องเป็นคดีแพ่ง การบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา การเข้าควบคุมหรือครอบครองทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกัน รวมถึงการใช้สิทธิยึดหน่วงหรือบังคับชำระหนี้จากหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้ร่วม และผู้ค้ำประกันด้วย

ในการพิจารณาอนุมัติหรือยืนยันแผนการชำระหนี้ (Confirmation of plan) ของลูกหนี้ ศาลจะพิจารณาถึงความเหมาะสมสามารถปฏิบัติให้มีผลเป็นจริงได้ของแผนการชำระหนี้ รวมไปถึงพิจารณาในเนื้อหาของข้อกำหนดการผ่อนชำระหนี้ตามแผนว่ามีรายละเอียด

¹³¹ United States Bankruptcy Code Section 109(e)

¹³² Federal Rules of Bankruptcy Procedures Rule 1007(b)

¹³³ United States Bankruptcy Code Section 362

¹³⁴ United States Bankruptcy Code Section 1301

เป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของกฎหมายล้มละลายแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1324 และมาตรา 1325 หรือไม่ เช่น แผนการชำระหนี้กำหนดให้ชำระเงินแก่เจ้าหนี้มีประกันไม่น้อยไปกว่ามูลค่าทรัพย์สินหลักประกันหรือไม่ และแผนการชำระหนี้กำหนดให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไม่มีประกันเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่เจ้าหนี้นั้นควรจะได้รับหากลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินตาม Chapter 7 หรือไม่¹³⁵ เป็นต้น ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดระยะเวลาที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการตามแผนชำระหนี้ไว้จำนวน 3 ปี แต่ทั้งนี้ศาลอาจขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ตามแผนออกไปได้อีกแต่ไม่เกิน 5 ปี¹³⁶ หากศาลไม่เห็นชอบด้วยแผนการชำระหนี้ของลูกหนี้ ลูกหนี้อาจขอแก้ไขแผนการชำระหนี้หรือขอให้ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของตนตาม Chapter 7 ก็ได้¹³⁷

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนการชำระหนี้แล้วลูกหนี้จะต้องปฏิบัติตามแผนดังกล่าวให้เป็นผลสำเร็จโดยลูกหนี้อาจจ่ายเงินชำระหนี้ตามแผนโดยตรงให้แก่ทรัสต์ หรืออาจให้นายจ้างทำการหักเงินเดือนส่งมอบให้แก่ทรัสต์ เพื่อให้ทรัสต์นำไปชำระหนี้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามข้อกำหนดในแผนการชำระหนี้ที่ศาลมีคำสั่งอนุมัติแล้วก็ได้ ซึ่งในระหว่างปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ นั้นกฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้ลูกหนี้ก่อนนี้เพิ่มเติมอีกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากทรัสต์ เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามแผนการชำระหนี้¹³⁸ หากลูกหนี้ไม่อาจปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ได้ศาลจะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีของลูกหนี้หรือมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม Chapter 7 ต่อไป ทั้งนี้ภายหลังศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนการชำระหนี้ลูกหนี้ ทรัสต์ หรือเจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนการชำระหนี้¹³⁹ ทั้งการเพิ่มหรือลดจำนวนเงินชำระหนี้ตามแผนเดิมซึ่งไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิของเจ้าหนี้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน United States Bankruptcy Code Section 1322 ได้ทุกเมื่อ เว้นแต่จะได้มีการปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ไปแล้วเป็นระยะเวลา 4 ปี

¹³⁵ United States Bankruptcy Code Section 1325(a)(4)

¹³⁶ United States Bankruptcy Code Section 1322(c)

¹³⁷ United States Bankruptcy Code Section 1307(a)

¹³⁸ United States Bankruptcy Code Section 1305(c), 1322(a)(1), 1327

¹³⁹ United States Bankruptcy Code Section 1329

2) ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ของกระบวนการล้มละลายตาม Chapter 13 สำเร็จ

เมื่อลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขแห่งการชำระหนี้ในแผนการชำระหนี้ที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบสำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว ลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินต่างๆ ที่ถูกบรรจุไว้ในแผนการชำระหนี้ทั้งหมด หรือได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ¹⁴⁰ เจ้าหนี้จะหมดสิทธิในการเรียกร้องให้ลูกหนี้และหรือผู้ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันกับลูกหนี้ในฐานะลูกหนี้ร่วมรวมถึงผู้ค้าประกันชำระหนี้ให้แก่ตนต่อไปได้อีก คงเหลือเพียงสิทธิที่จะเรียกร้องให้ชำระหนี้จากกองทรัพย์สินที่ทรัสต์ได้รวบรวมมาระหว่างลูกหนี้ปฏิบัติตามแผนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เพื่อประโยชน์สาธารณะและเป็นการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ผู้ทุจริตแสวงหาผลประโยชน์จากกระบวนการล้มละลาย กฎหมายจึงบัญญัติข้อยกเว้นในการปลดเปลื้องความรับผิดชอบของลูกหนี้ในหนึ่งบางประเภทแม้ลูกหนี้จะปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้เป็นผลสำเร็จ เช่น หนี้ภาษีอากร หนี้ค่าประกันการศึกษา หนี้ที่เกิดจากความทุจริตข้อโกงของลูกหนี้ หนี้ที่ลูกหนี้ไม่ได้เปิดเผยหรือระบุไว้ในบัญชีหนี้สิน หนี้ค่าสินไหมทดแทนทางอาญา เป็นต้น

2. สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน เมื่อลูกหนี้ขั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มิได้บัญญัติแบ่งแยกการล้มละลายของลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลออกจากกันอย่างชัดเจนแต่อย่างใด กล่าวคือ ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งอยู่ในสถานะไม่สามารถชำระหนี้ได้อาจถูกพิพากษาให้ล้มละลายและเอาทรัพย์สินของลูกหนี้นั้นไปแบ่งเฉลี่ยชำระหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ตามกระบวนการในกฎหมายล้มละลายได้ทั้งสิ้น¹⁴¹

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายของประเทศไทย สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 กรณี ได้แก่

¹⁴⁰ United States Bankruptcy Code Section 1328(a)

¹⁴¹ สุธีร์ สุกนิษฐ์ ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย หน้า 4

1) กรณีเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย

การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายโดยเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตกเป็นบุคคลล้มละลายในประเทศไทย เริ่มจากเจ้าหนี้รายเดียวหรือหลายรายผู้มีสิทธิเรียกร้องในหนี้ไม่มีประกันที่สามารถกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตามซึ่งมีจำนวนหนี้รวมกันไม่น้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด¹⁴² ยื่นคำฟ้องต่อศาลล้มละลายขอให้มีการพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย สำหรับเจ้าหนี้มีประกัน¹⁴³ ที่ไม่ได้เป็นผู้ถูกต้องห้ามไม่ให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันซึ่งประสงค์จะยื่นฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายจะต้องสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายเสียก่อนหรือฟ้องเฉพาะส่วนของหนี้ที่ไม่มีหลักประกันเท่านั้น¹⁴⁴ และหากเจ้าหนี้ได้ยื่นฟ้องแล้วก็จะไม่สามารถถอนคำฟ้องได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลก่อน¹⁴⁵

ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าจำเลยเป็นลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ และโจทก์เป็นเจ้าหนี้ที่มีคุณสมบัติในการฟ้องคดีหรือไม่เท่านั้น¹⁴⁶ หากศาลพิจารณาแล้วได้ความจริงว่าลูกหนี้มีพฤติการณ์ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายล้มละลายว่าเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว¹⁴⁷ และลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนรวมกันในหนี้อันอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนไม่น้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับเจ้าหนี้ไม่มีประกันในมาตรา 9 หรือเจ้าหนี้มีประกันในมาตรา 10 แล้ว ศาลก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงดังกล่าวข้างต้นหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ยกฟ้อง¹⁴⁸

2) กรณีผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้สั่งให้นิติบุคคลล้มละลาย

ในการเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งได้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นใดก็ดี จะมีการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้นๆ ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการชำระสะสางกิจการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จสิ้นไป ตลอดจนจัดการใช้หนี้สินและ

¹⁴² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 9

¹⁴³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 6

¹⁴⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 10

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 11

¹⁴⁶ พจนานุกรมนิติศาสตร์ เหตุอื่นที่ไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย หน้า 91

¹⁴⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 8

¹⁴⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14

จำหน่ายแจกจ่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น¹⁴⁹ ซึ่งหากในการทำหน้าที่ดังกล่าวผู้ชำระบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว นิติบุคคลนั้นก็ยังคงมีสินทรัพย์ไม่เพียงพอสำหรับการชำระหนี้สิน ผู้ชำระบัญชีก็จะดำเนินการร้องขอต่อศาลล้มละลายเพื่อให้มีคำสั่งให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นล้มละลายต่อไป¹⁵⁰

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอแล้วศาลก็จะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของนิติบุคคลนั้นเด็ดขาดทันทีโดยไม่ต้องออกนั่งพิจารณาคดีแต่อย่างใด และที่ประชุมเจ้าหนี้จะต้องดำเนินการแต่งตั้งเจ้าหนี้คนหนึ่งให้มีสิทธิและหน้าที่เสมือนเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต่อไป¹⁵¹

3) กรณีร้องขอให้บุคคลธรรมดาผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายตามห้างหุ้นส่วน

เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งได้จดทะเบียน หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอโดยทำเป็นคำร้องให้บุคคลซึ่งนำสืบได้ว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลายได้ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีล้มละลายเรื่องใหม่ขึ้น¹⁵² ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอดังกล่าวศาลมีประเด็นแห่งคดีที่จะต้องพิเคราะห์เพียงว่าจำเลยเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนซึ่งศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไว้หรือไม่เท่านั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนดังกล่าวศาลก็จะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์บุคคลนั้นทันที โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ไม่ว่าจะมาจากกรณียื่นคำฟ้องของเจ้าหนี้หรือจากคำร้องขอของผู้ชำระบัญชี เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ดี จะมีผลทำให้สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินและสิทธิเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก็สิ้นสุดลงทันที¹⁵³ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้าเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการกองทรัพย์สินของลูกหนี้แทนตามวิธีการที่กฎหมายล้มละลายกำหนด¹⁵⁴ เมื่อลูกหนี้ได้ทราบศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตนเองแล้ว ลูกหนี้จะต้องไปพบและสอบถามตัวต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ พร้อมยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามแบบพิมพ์ที่กฎหมาย

¹⁴⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1250

¹⁵⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1266

¹⁵¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 88

¹⁵² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 89

¹⁵³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 23 และมาตรา 24

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22

กำหนด¹⁵⁵ หากลูกหนี้ประสงค์จะทำความตกลงในเรื่องหนี้สิน โดยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือโดยวิธีอื่น ลูกหนี้จะต้องยื่นคำขอประนอมหนี้เป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในระยะเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นหรือภายในเวลาตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้กำหนดให้แต่ไม่ช้ากว่าการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกได้เสร็จสิ้นลง¹⁵⁶

ในด้านของบรรดาเจ้าหนี้ เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ประสงค์จะบังคับหนี้ของตนจากลูกหนี้จะต้องดำเนินการตามวิธีการที่กฎหมายล้มละลายกำหนดเท่านั้น กล่าวคือ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดมีผลทำให้เจ้าหนี้ถูกห้ามมิให้ฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งอันเกี่ยวกับหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ โดยสิทธิของเจ้าหนี้ในการฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในคดีแพ่งนั้นจะแปรเปลี่ยนเป็นสิทธิในการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแทน ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายล้มละลายได้รับรองสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่ตามกฎหมาย และให้ได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วยวิธีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้¹⁵⁷ อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหนี้จะถูกต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ผู้ถูกฟ้องล้มละลายด้วยวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายล้มละลายกำหนดไว้ แต่เจ้าหนี้ก็ยังคงมีสิทธิที่จะดำเนินการฟ้องร้องหรือเรียกร้องให้ลูกหนี้ร่วม ผู้ค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันร่วม หรือบุคคลที่อยู่ในลักษณะเดียวกันนี้ซึ่งไม่ได้ถูกฟ้องล้มละลายให้ชำระหนี้แทนได้หากว่าหนี้นั้นถึงกำหนดชำระแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นมีผลเฉพาะตัวลูกหนี้ผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น

กระบวนการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเริ่มขึ้นทันทีที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด เจ้าหนี้ที่มีสิทธิยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย คือ ผู้มีสิทธิเรียกร้องเหนือลูกหนี้ในหนี้เงินที่อาจฟ้องบังคับได้โดยไม่เป็นหนี้ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือหนี้ที่เจ้าหนี้นยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นเมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และหนี้นั้นจะต้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์เด็ดขาดลูกหนี้เท่านั้นไม่ว่าหนี้นั้นจะกำหนดได้โดยแน่นอนหรือไม่ก็ตาม¹⁵⁸ และแม้ว่าหนี้หรือสิทธิเรียกร้องนั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือเป็นหนี้ในอนาคต¹⁵⁹ หรือเป็นหนี้หรือสิทธิเรียกร้องที่มีเงื่อนไข ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 30

¹⁵⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 มาตรา 45

¹⁵⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 27

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 94

¹⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 747/2504 คดีล้มละลาย ผู้ขอรับชำระหนี้ฐานเป็นเจ้าหนี้นอกรับชำระหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระได้ ฉะนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดเจ้าหนี้นอกรับชำระหนี้ค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งลูกหนี้ยื่นรายการไว้ไม่ครบจะต้องเสียเพิ่มอีก 4 ปี จึงมีสิทธิขอรับชำระหนี้ค่าภาษีนั่นได้

บังคับก่อนหรือเงื่อนไขบังคับหลังด้วย โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่ประสงค์จะรับชำระหนี้ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์หรือไม่ก็ตามมีหน้าที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามแบบพิมพ์ที่กฎหมาย กำหนดไว้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในระยะเวลา 2 เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจขยายกำหนดเวลายื่น คำขอรับชำระหนี้ให้อีกได้แต่ไม่เกิน 2 เดือน¹⁶⁰ อย่างไรก็ตามแม้เจ้าหนี้จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว เจ้าหนี้ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายเพื่อขอรับชำระหนี้ในคดี ล้มละลายนั้น โดยแสดงถึงเหตุสุดวิสัยที่เจ้าหนี้ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ให้ทันภายในกำหนดเวลา ได้อีก แต่เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้นั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว เจ้าหนี้นี้ดังกล่าวจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของ ลูกหนี้เพียงเฉพาะทรัพย์สินที่มีอยู่ภายหลังการแบ่งทรัพย์สินก่อนที่เจ้าหนี้นั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ เท่านั้น¹⁶¹ ทั้งนี้ แม้เจ้าหนี้จะหมดสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เพราะไม่ได้ยื่นขอรับชำระ หนี้ในคดีล้มละลายก็ตามผู้ค้าประกันก็ยังคงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ในฐานะผู้ค้าประกันอยู่ ต่อไป ตามนัยคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 519/2522

2.1 สิทธิการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของผู้ค้าประกัน

นอกจากการบัญญัติรับรองสิทธิการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้โดยให้เจ้าหนี้ สามารถได้รับชำระหนี้คืนด้วยการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามวิธีการที่กำหนดไว้ใน กฎหมายได้แล้ว พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 101 ยังได้บัญญัติให้สิทธิแก่ ลูกหนี้ร่วมของลูกหนี้ที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้ค้าประกันสามารถที่จะยื่นขอรับชำระหนี้สำหรับ จำนวนที่ตนสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยในเวลาภายหลังหน้าได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามลูกหนี้ร่วมหรือ ผู้ค้าประกันอาจไม่สามารถที่จะยื่นขอรับชำระหนี้ได้ หากปรากฏว่าเจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้เต็ม ตามจำนวนไว้แล้ว¹⁶²

การที่กฎหมายล้มละลายได้บัญญัติรับรองให้สิทธิแก่ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้าประกัน ให้มีสิทธิยื่นขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ตนสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยในเวลาภายหลังหน้าได้ถึงแม้ว่า ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้าประกันจะยังไม่ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้นั้น มีสาเหตุมาจากการที่แต่เดิม กฎหมายล้มละลายได้จำกัดระยะเวลาในการยื่นขอรับชำระหนี้ไว้เป็นระยะเวลาสั้นๆ เพียง 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเท่านั้น ดังนั้น หากกฎหมายไม่เปิดช่องให้ ลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้าประกันมีสิทธิยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ก่อนที่ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้าประกันนั้นจะเข้าไปชำระหนี้

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 91

¹⁶¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 มาตรา 91/1

¹⁶² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 101

ให้แก่เจ้าหนี้ก็อาจมีผลทำให้ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันถูกตัดสิทธิห้ามมิให้ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้เพราะไม่สามารถนำเงินไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ทันกำหนดเวลาอื่นขอรับชำระหนี้ นั่นเอง ซึ่งการขอรับชำระหนี้ของลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันก็ถือเสมือนเป็นการใช้สิทธิไต่เบียดหนี้ที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยที่หนี้หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ¹⁶³ อย่างไรก็ตามสิทธิการยื่นขอรับชำระหนี้ของลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันนี้ย่อมจะระงับลงทันทีที่เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนแล้ว¹⁶⁴ ซึ่งในทางปฏิบัติคงเป็นไปได้ยากที่เจ้าหนี้ผู้ยังไม่ได้รับชำระหนี้คืนจะไม่ยื่นขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เว้นเสียแต่เจ้าหนี้จะไม่ทราบถึงการถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้ ทั้งนี้ หากต่อมาภายหลังจากที่เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแล้วผู้ค้ำประกันได้เข้าชำระหนี้แก่เจ้าหนี้หรือเจ้าหนี้ดำเนินการใช้สิทธิบังคับให้รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันและผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปก็จะมีผลทำให้ผู้ค้ำประกันรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายไปแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229¹⁶⁵

อนึ่ง แม้กฎหมายล้มละลายจะได้เปิดช่องให้ผู้ค้ำประกันสามารถยื่นขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ตนสามารถใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาภายหลังได้ดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ตามระเบียบวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในเวลาที่จ่ายเงินส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของ

¹⁶³ สรุปใจความโดยย่อจาก ธเนศ ไชยหามาน การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540 หน้า 86-88

¹⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2844/2549 กรณีของเจ้าหนี้เป็นกรณีที่เจ้าหนี้ขอใช้สิทธิที่ตนจะต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้ของลูกหนี้ในฐานะผู้ค้ำประกันอันเป็นหนี้ที่เจ้าหนี้เองใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาภายหลังตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 101 แม้เจ้าหนี้ถูกฟ้องต่อศาลแพ่งและศาลแพ่งมีคำพิพากษาให้เจ้าหนี้ชำระหนี้แล้ว ผลของคดีแพ่งก็ไม่กระทบถึงสิทธิของบรรดาเจ้าหนี้ในการยื่นคำขอรับชำระหนี้แต่อย่างใดใน เมื่อเจ้าหนี้ของลูกหนี้ได้ใช้สิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เต็มจำนวนที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบแล้ว ดังนั้น หนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้มาจึงมิใช่จำนวนหนี้ที่แท้จริงที่เจ้าหนี้จะต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิที่จะขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้สำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาภายหลังตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 101 วรรคหนึ่งตอนท้ายและวรรคสอง

¹⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10105/2555 เจ้าหนี้เป็นผู้ค้ำประกันลูกหนี้ต่อธนาคาร ก. เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่เจ้าหนี้เองใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาภายหลังตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 101 ปรากฏว่าธนาคาร ก. ได้ใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนแล้ว เจ้าหนี้จึงขอรับชำระหนี้ไม่ได้เพราะต้องด้วยข้อยกเว้นตาม มาตรา 101 วรรคหนึ่งตอนท้าย และวรรคสอง การที่เจ้าหนี้ชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร ก. ตามหนังสือค้ำประกันถึงแม้มีผลให้เจ้าหนี้เข้ารับช่วงสิทธิของธนาคาร ก. บรรดาหนี้เหลือลูกหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 693 แต่เจ้าหนี้ชำระหนี้แทนลูกหนี้หลังพ้นกำหนดเวลาอื่นขอรับชำระหนี้ในคดีนี้แล้ว ดังนี้ ขณะยื่นคำขอรับชำระหนี้เจ้าหนี้จึงยังไม่ได้รับช่วงสิทธิที่จะมาขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้โดยอาศัยคำขอรับชำระหนี้เดิมของเจ้าหนี้ได้ การรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในกรณีนี้เจ้าหนี้ชอบที่จะต้องเข้ารับช่วงสิทธิของธนาคาร ก. ในส่วนที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้แล้ว

ลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น ผู้ค้าประกันจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เสียก่อน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะจ่ายเงินส่วนแบ่งให้¹⁶⁶

ในการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ของผู้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ทั้งบรรดาเจ้าหนี้ ลูกหนี้ร่วมและผู้ค้าประกันนั้น กฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจ ออกหมายเรียกเจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือบุคคลใดมาสอบสวนหรือให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารเพื่อ ตรวจสอบเกี่ยวกับหนี้สินได้¹⁶⁷ และเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ตรวจสอบความจริงเกี่ยวกับ หนี้สินของลูกหนี้ตามที่ให้มีผู้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้เสร็จแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะ มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคำขอรับชำระหนี้ว่าควรจะยอมรับหรือปฏิเสธคำขอรับชำระหนี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนได้หรือไม่ต่อไปด้วย¹⁶⁸ ซึ่งถ้าหากคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น ไม่มี ผู้ใดโต้แย้งหรือคัดค้านก็จะถือว่ากระบวนการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้เป็นอันสิ้นสุดลงในชั้น การพิจารณาของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่หากเจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือผู้ที่มีส่วนได้เสียบุคคลใดไม่ พอใจในคำวินิจฉัยชี้ขาดคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ บุคคลนั้นก็สามารถโต้แย้ง คัดค้านคำวินิจฉัยได้โดยอาจร้องขออุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าวต่อศาลเพื่อให้ศาลได้ทบทวน คำวินิจฉัยของผู้จัดการทรัพย์ได้ภายในกำหนดระยะเวลา 14 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้ทราบ คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ เมื่อเจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับการพิสูจน์หนี้จากเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์หรือศาลตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้นแล้ว เจ้าหนี้นั้นก็จะได้รับการรับรองที่จะ ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ด้วยการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินตามสัดส่วนแห่งมูลหนี้ในคดีล้มละลาย ต่อไป¹⁶⁹ สำหรับการจ่ายเงินส่วนเฉลี่ยให้แก่ลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้าประกันนั้น ทางปฏิบัติแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไม่จ่ายจนกว่าจะปรากฏว่าลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้าประกัน ได้ชำระหนี้ให้แก่ เจ้าหนี้แทนลูกหนี้ผู้ล้มละลายแล้ว¹⁷⁰

ภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดและครบกำหนดระยะเวลาการยื่น คำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการเรียกประชุมเจ้าหนี้ ทั้งหมดอันเรียกว่าการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกเพื่อปรึกษาว่าจะควรยอมรับคำขอประนอมหนี้ของ

¹⁶⁶ หลวงสารกิจปริษา คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายลักษณะล้มละลาย พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2506 หน้า 264

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 มาตรา 105

¹⁶⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 มาตรา 106 วรรค 1 และวรรค 2

¹⁶⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 มาตรา 108

¹⁷⁰ วิชา มหาคุณ คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 249

ลูกหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ได้ยื่นคำขอประนอมหนี้ไว้ หรือควรขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และปรึกษาถึงวิธีที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป¹⁷¹

กรณีที่ลูกหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอประนอมหนี้ การประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกจะเป็นการประชุมเจ้าหนี้เพื่อปรึกษาถึงวิธีที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายเพื่อดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามวิธีการของกฎหมายล้มละลายต่อไป

สำหรับกรณีที่ลูกหนี้ได้ยื่นคำขอประนอมหนี้ไว้ การประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกจะเป็นการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ว่าเจ้าหนี้เห็นว่าควรจะทำ ความตกลงในเรื่องหนี้สินระหว่างบรรดาเจ้าหนี้กับลูกหนี้ด้วยวิธีการชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ที่ลูกหนี้เสนอด้วยการยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือเห็นว่าควรขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายและดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามวิธีการของกฎหมายล้มละลายต่อไป หากที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่มีมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะดำเนินการรายงานต่อศาลล้มละลายเพื่อขอให้มีการพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายต่อไป แต่หากที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ให้ความเห็นชอบกับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ด้วยการลงมติพิเศษอันเป็นมติของเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมาก และมีจำนวนหนี้เท่ากับหรือมากกว่าสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้นแล้ว ข้อตกลงในเรื่องหนี้สินตามคำขอประนอมหนี้ดังกล่าวก็จะยังไม่มีผลผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหลายจนกว่าศาลจะได้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ของลูกหนี้ ทั้งนี้เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้จะมีผลทำให้ลูกหนี้ไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลายและกลับไปมีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนดั้งเดิม และทำให้สิทธิเรียกร้องในเรื่องหนี้สินซึ่งอาจขอรับชำระได้ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายทั้งที่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและไม่ได้อื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายทั้งหมดให้ตกอยู่ภายใต้ข้อตกลงและเงื่อนไขตามคำขอประนอมหนี้ แต่ผลของการประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้วนั้น จะไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ในหนี้ซึ่งตามกฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้น โดยคำสั่งปลดจากล้มละลายได้¹⁷² เว้นแต่เจ้าหนี้ผู้นั้นจะได้ยินยอม

¹⁷¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 31

¹⁷² มาตรา 77 บัญญัติว่า คำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่

(1) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล

ด้วยการประนอมหนี้ดังกล่าว¹⁷³ ซึ่งการประนอมหนี้ของลูกหนี้นั้นจะไม่มีผลทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดชอบกับลูกหนี้ หรือค้ำประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย¹⁷⁴ หากลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามที่ได้ตกลงไว้ในการประนอมหนี้ศาลก็จะมีคำสั่งให้ยกเลิกการประนอมหนี้และพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายทันที¹⁷⁵

2.2 ความรับผิดของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ประนอมหนี้สำเร็จ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 59 ได้กำหนดให้ การประนอมหนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้ หรือรับผิดชอบกับลูกหนี้ หรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย ซึ่งส่งผลให้เมื่อศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ของลูกหนี้อันถือว่าการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จแล้วจะมีผลทำให้ เฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้นที่หลุดพ้นจากหนี้เดิมไปผูกพันรับผิดชอบหนี้ในคำขอประนอมหนี้เท่านั้น¹⁷⁶ กล่าวคือ หากลูกหนี้ขอประนอมหนี้ 70 เปอร์เซ็นต์ เมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้ยอมรับและศาลเห็นชอบ ลูกหนี้ก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ไปผูกพันรับผิดชอบหนี้ที่เกิดขึ้นตามคำขอประนอมหนี้จำนวน 70 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่ทางด้านผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ยังคงต้อง รับผิดชอบ 100 เปอร์เซ็นต์อยู่เช่นเดิม ซึ่งเมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ไปครบ 70 เปอร์เซ็นต์แล้ว ลูกหนี้ก็จะพ้นอันหลุดพ้นความรับผิดจากหนี้สินทั้งหมดแต่ผู้ค้ำประกันยังคงมี หน้าที่จะต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในส่วนที่ขาดอีกจำนวน 30 เปอร์เซ็นต์อยู่ เพราะการประนอม หนี้มีผลเฉพาะตัวลูกหนี้ ส่วนความรับผิดของผู้ค้ำประกันนั้นต้องว่าไปตามบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการประนอมหนี้ไม่ได้ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไป¹⁷⁷ จึงไม่อาจถือเป็น กรณีที่ตกอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 698 ที่จะทำให้ผู้ค้ำประกัน หลุดพ้นจากความรับผิดด้วยได้ ทั้งนี้เป็นไปตามนัยคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 254/2507 และ คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 635/2522 โดยศาลได้พิพากษาว่าการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายไม่ใช่

(2) หนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตชื่อ โกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความ ทุจริตชื่อ โกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมรู้

¹⁷³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 56

¹⁷⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 59

¹⁷⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 60

¹⁷⁶ เอื้อน ขุนแก้ว กฎหมายล้มละลาย *Bankruptcy Law* พิมพ์ครั้งที่ 12 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร บริษัท กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง จำกัด 2558 หน้า 122-130

¹⁷⁷ ชีพ จุลมนต์ คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ บัญญัติยสภา 2556 หน้า 72

การปลดหนี้จึงมีผลเฉพาะเจ้าหนี้และลูกหนี้ในคดีล้มละลายเท่านั้น ไม่มีผลไปถึงลูกหนี้คนอื่นในคดีอื่นที่เป็นลูกหนี้ร่วมกันหรือผู้ค้ำประกันด้วย

2.3 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย

เมื่อลูกหนี้ได้ตกเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว กฎหมายล้มละลายของไทยได้วางระบบเปิดช่องให้ลูกหนี้มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากการล้มละลายไว้ด้วยกัน 4 ช่องทาง ได้แก่ การขอประนอมหนี้ภายหลังการล้มละลาย การปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาล การปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติ และการขอให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ซึ่งไม่ว่าลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยช่องทางใด พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ก็ยังคงกำหนดให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้ หรือค้ำประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วยทั้งสิ้น

2.3.1 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยการประนอมหนี้ภายหลังการล้มละลาย

ลูกหนี้ที่ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายสามารถขอประนอมหนี้ภายหลังการล้มละลายของตน ได้ตลอดระยะเวลาที่ลูกหนี้ผู้นั้นยังอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลาย แต่หากลูกหนี้ได้ยื่นคำขอประนอมหนี้แล้วการประนอมหนี้ครั้งหนึ่งครั้งใดแล้วไม่สำเร็จ ไม่ว่าจะการประนอมหนี้ที่ไม่สำเร็จครั้งนั้นจะเป็นผลมาจากการที่ที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่ลงมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือผลจากการที่ศาลไม่มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ก็ดี กฎหมายล้มละลายจะห้ามไม่ให้ลูกหนี้อื่นขอประนอมหนี้อีกเป็นเวลา 3 เดือนนับแต่วันที่การขอประนอมหนี้ครั้งสุดท้ายไม่ประสบความสำเร็จ¹⁷⁸ ทั้งนี้กระบวนการและการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายนั้นจะมีลักษณะและวิธีการเป็นไปตามรูปแบบเดียวกันกับกรณีที่ลูกหนี้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย และเมื่อการประนอมหนี้หลังล้มละลายเป็นผลสำเร็จจะมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายแต่ยังคงจะต้องปฏิบัติตามภาระหนี้ให้เจ้าหนี้ต่อไปตามข้อประนอมหนี้ ซึ่งเมื่อลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามคำขอประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติยอมรับและศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยครบถ้วนแล้วลูกหนี้ผู้นั้นก็จะได้หลุดพ้นจากหนี้สินของบรรดาเจ้าหนี้เหล่านั้น เว้นแต่มูลหนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ไม่อาจจะหลุดพ้นได้หากเจ้าหนี้ผู้นั้นได้ยินยอมด้วยการประนอมหนี้ ซึ่งการประนอมหนี้ภายหลังการล้มละลายของลูกหนี้ผู้นี้ก็ไม่ได้ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้ หรือค้ำประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกัน

¹⁷⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 63

ของลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วยเหมือนเช่นกรณีที่ลูกหนี้ประนอมหนี้ก่อนล้มละลายสำเร็จอยู่นั้นเอง¹⁷⁹

2.3.2 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาล

นับแต่เวลาที่ลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้บุคคลธรรมดาอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปลดตนเองจากการล้มละลายได้ทุกเมื่อ ซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายก็ต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าในคดีล้มละลายดังกล่าวได้มีการแบ่งทรัพย์สินชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบและลูกหนี้ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ทั้งนี้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยมีเงื่อนไข หรือมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยไม่มีเงื่อนไขก็ได้¹⁸⁰

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ปลดจากการล้มละลายแล้วจะมีผลทำให้ลูกหนี้เป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ตกอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลาย เว้นแต่มูลหนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบแม้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว¹⁸¹ ได้แก่ หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล และหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตหรือโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตหรือโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร แต่ทั้งนี้การปลดจากการล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะเสร็จสิ้นลง¹⁸² และไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินหลักประกัน นอกจากนี้การปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดานี้จะไม่มีผลทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลล้มละลาย หรือรับผิดชอบร่วมกับบุคคลล้มละลายได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินไปด้วย และไม่ทำให้ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันหรือบุคคลที่อยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ล้มละลายนั้นเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด¹⁸³ เนื่องจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายมีผลทำให้เพียงเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้นที่ได้หลุดพ้นจาก

¹⁷⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 59

¹⁸⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 71

¹⁸¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 77

¹⁸² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 79

¹⁸³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 78

หนี้สินค้างที่บัญชีไว้ ในมาตรา 77 แต่ไม่มีผลทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไปด้วย ดังนั้น เจ้าหนี้จึงยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ส่วนที่เหลือต่อไปได้¹⁸⁴

2.3.3 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยผลของกฎหมาย

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาล้มละลายแล้ว หากไม่ปรากฏว่า มูลหนี้ที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้นำไปฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายเป็นมูลหนี้ที่มีลักษณะเป็นการทุจริตของลูกหนี้แล้ว บุคคลนั้นจะได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ทันทีภายในระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่¹⁸⁵

(1) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลัง กฎหมายจะขยายระยะเวลาการปลดจากการล้มละลายออกไปเป็นระยะเวลา 5 ปี

(2) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่ใช่การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายจะขยายระยะเวลาการปลดจากการล้มละลายออกไปเป็นระยะเวลา 10 ปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนด 10 ปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้

(3) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายจะขยายระยะเวลาการปลดจากการล้มละลายออกไปเป็นระยะเวลา 10 ปี

อย่างไรก็ตาม หากปรากฏว่าในระหว่างระยะเวลาที่ลูกหนี้ยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันหรือกระทำผิดหน้าที่ของบุคคลล้มละลาย ศาลอาจมีคำสั่งตามคำร้องของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือทนายให้การนับระยะเวลาของการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายจำนวน 3 ปี ดังกล่าวหยุดลงชั่วคราวจนกว่าลูกหนี้จะทำตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปีก็ได้¹⁸⁶

เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมายแล้วจะมีผลในลักษณะเดียวกันกับกรณีที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามคำสั่งศาล กล่าวคือ มีผลทำ

¹⁸⁴ ชีพ จุลมนต์ คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า 100

¹⁸⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 81/1

¹⁸⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 81/3

ให้ลูกหนี้เป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ตกอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลาย เว้นแต่มูลหนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบอยู่แม้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว¹⁸⁷ ได้แก่หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล และหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้น โดยความทุจริตมือ โกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตมือ โกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมรู้ โดยการปลดจากการล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะเสร็จสิ้นลง¹⁸⁸ และไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์หลักประกัน รวมถึงไม่มีผลทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลล้มละลาย หรือรับผิดชอบร่วมกับบุคคลล้มละลายได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินไปด้วย และไม่ทำให้ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันหรือบุคคลที่อยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ล้มละลายนั้นเปลี่ยนแปลงไป¹⁸⁹

2.3.4 ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายด้วยการขอให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายได้กำหนดหลักเกณฑ์การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายไว้ 4 กรณี ได้แก่¹⁹⁰

กรณีที่ 1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจดำเนินการให้ได้ผลเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย เพราะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่ช่วยหรือยอมเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายหรือวางเงินประกันตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกร้อง และไม่มีเจ้าหนี้อื่นสามารถและเต็มใจกระทำการดังกล่าวแล้ว ภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้ขจัดขึ้นหรือละเลยนั้น

กรณีที่ 2 ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย เช่น กรณีที่ไม่มีเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นเลย หรือเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วแต่ต่อมาได้ขอถอนคำขอรับชำระหนี้เสียทั้งหมด

กรณีที่ 3 เมื่อหนี้สินของบุคคลล้มละลายได้ชำระเต็มตามจำนวนแล้ว

กรณีที่ 4 เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์ครั้งสุดท้าย หรือ ไม่มีทรัพย์สินจะแบ่งให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ต่อแต่นั้นมาภายในกำหนดเวลา 10 ปี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

¹⁸⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 77 และมาตรา 81/1 วรรคท้าย

¹⁸⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 79

¹⁸⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 78 และมาตรา 81/1 วรรคท้าย

¹⁹⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 135

ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้อีกและไม่มีเจ้าหนี้มาขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินจัดการรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้แล้ว จะมีผลทำให้ลูกหนี้สามารถจัดการทรัพย์สินของตนเองได้โดยทันที เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินไม่มีอำนาจรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินอันจะตกได้แก่ลูกหนี้อีก สำหรับลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายอันเนื่องมาจากหนี้สินของบุคคลล้มละลายได้ชำระเต็มตามจำนวนหรือเนื่องมาจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้อีกภายในกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่ศาลมีคำสั่งให้ปิดคดี การยกเลิกการล้มละลายจะมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทุกประเภทที่อาจขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ รวมถึงหลุดพ้นจากหนี้สินประเภทที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นเมื่อได้รับการปลดจากล้มละลายด้วย¹⁹¹ แต่หากลูกหนี้ได้รับการยกเลิกการล้มละลายเนื่องจากกรณีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินไม่อาจดำเนินการให้ได้ผลเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย และกรณีลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลายจะไม่มีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินแต่อย่างใด¹⁹² และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดก็ตามการที่ศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายลูกหนี้ก็ไม่ได้มีผลทำให้ความรับผิดของผู้ค้ำประกันต่อเจ้าหนี้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

¹⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 136/2540

¹⁹² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 136

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของ ผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงแนวความคิดและบทบัญญัติของกฎหมายค้ำประกัน และกฎหมายล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ของประเทศไทยแล้ว ผู้เขียนได้พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีปัญหาที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขอยู่จำนวน 2 ประการด้วยกัน คือ

ประการที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ

ประการที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้นำสภาพปัญหาทั้งสองประการดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะและสาเหตุของปัญหาโดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย และประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบในการร่างกฎหมายล้มละลายและกฎหมายฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ของประเทศไทย ทั้งในส่วนของการกระบวนการในคดีล้มละลายของแต่ละประเทศและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันตามสภาพปัญหาที่ผู้เขียนมุ่งหมายจะทำการวิเคราะห์ประกอบกัน ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นบุคคลล้มละลายที่สมบูรณ์เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายในประเทศไทยที่ต้องการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในคดีล้มละลายทุกฝ่ายต่อไป โดยผู้เขียนจะขอแยกพิจารณาสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้กำกับเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ

การประนอมหนี้ในคดีล้มละลาย คือ กลไกที่กฎหมายล้มละลายสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นช่องทางให้ลูกหนี้สามารถเข้าเจรจาขอลดหย่อนจำนวนหนี้ลงและขอปรับเปลี่ยนวิธีการชำระหนี้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายใหม่ให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ด้วยการเสนอขอชำระหนี้บางส่วนหรือชำระหนี้โดยวิธีอื่นกับบรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายดังกล่าว ซึ่งหากบรรดาเจ้าหนี้พอใจตามข้อตกลงในคำประนอมหนี้ที่ลูกหนี้เสนอนั้นแล้วลูกหนี้ก็จะมีโอกาสหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายอันเรียกว่าการประนอมหนี้ก่อนตกเป็นบุคคลล้มละลาย หรือทำให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นการเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งเรียกว่าการประนอมหนี้ภายหลังตกเป็นบุคคลล้มละลายได้

กระบวนการขอประนอมหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เริ่มขึ้นเมื่อลูกหนี้ได้เสนอคำขอประนอมหนี้ไม่ว่าจะเป็นการขอประนอมหนี้ก่อนหรือภายหลังถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จากนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดให้มีการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ดังกล่าวซึ่งในการประชุมพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทุกรายต่างจะมีสิทธิเข้าร่วมประชุมเพื่อเข้าปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของตนมิให้ได้รับผลกระทบหรือเกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกันอันเป็นผลเนื่องมาจากการลดลงแห่งสิทธิเรียกร้องหรือจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระคืนในกรณีที่การประนอมหนี้ของลูกหนี้ดังกล่าวเป็นผลสำเร็จได้ ทั้งนี้หากในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ปรากฏว่าเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมากผู้มีจำนวนหนี้มากกว่าหรือเท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น ได้มีมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือที่เรียกว่า “มติพิเศษ” แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคำขอประนอมหนี้ที่ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้โดยศาลเพื่อให้ศาลพิเคราะห์ว่าข้อตกลงในการประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้นั้นมีสภาพบังคับได้และเป็นธรรมหรือไม่ต่อไป และหากต่อมาศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้อันถือได้ว่าการประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จแล้วก็จะมิผลทำให้ลูกหนี้ผู้มีหนี้สินสิ้นพันตัวนั้นไม่ถูกพิพากษาให้ล้มละลายหรือทำให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายหลุดพ้นจากสถานะล้มละลายตามคำพิพากษากลับมามีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตนเองเพื่อปฏิบัติตามข้อประนอมหนี้

ต่อไป¹⁹³ ส่วนทางด้านเจ้าหนี้เมื่อการประนอมหนี้เป็นผลสำเร็จย่อมจะมีผลผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหลาย เว้นแต่เจ้าหนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้ในเรื่องนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ทั้งหมดไม่ว่า เจ้าหนี้จะเป็นเจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้แล้วหรือเจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายให้สามารถเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เพียงเฉพาะจำนวนหนี้และวิธีการชำระหนี้ก็ขึ้นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำขอประนอมหนี้เท่านั้น¹⁹⁴ แต่ทั้งนี้ผลแห่งการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อผู้ค้ำประกันแต่อย่างใด ทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จที่ได้วางหลักไว้ว่า

“มาตรา 59 การประนอมหนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดร่วมกับลูกหนี้ หรือค้ำประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย”

เมื่อผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันต่อเจ้าหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จจากคำพิพากษาของศาลฎีกาแล้วก็ได้พบว่าศาลฎีกาได้พิพากษาคัดสินคดีโดยใช้หลักการแบ่งแยกความรับผิดชอบของลูกหนี้ขึ้นต้นผู้มีหนี้สินส่วนตัวหรือผู้ล้มละลายซึ่งได้ประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จกับบุคคลซึ่งได้เข้าทำสัญญาประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ขึ้นต่อเจ้าหนี้ในฐานะผู้ค้ำประกันออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เทียบเคียงได้จากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 254/2507 ซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษาว่าการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายของลูกหนี้ขึ้นต้นซึ่งมีผลทำให้หนี้เดิมของบุคคลผู้ล้มละลายระงับไปนั้น มิใช่กรณีที่จะนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 698 มาใช้บังคับได้ ดังนั้นการประนอมหนี้จึงไม่ได้มีผลทำให้ผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ล้มละลายนั้นหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบุคคลผู้ล้มละลายด้วย ทั้งนี้ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าโดยพื้นฐานแล้วหลักกฎหมายค้ำประกันนั้นมีแนวคิดว่าเป็นไปตามสัญญาค้ำประกันเป็นหนี้อุปกรณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อค้ำจนและเป็นประกันให้กับหนี้ประธาน โดยผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่มิได้มีส่วนได้เสียใดในมูลหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้จะมีความผูกพันต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้อย่างลูกหนี้ลำดับรองผู้มีความรับผิดชอบเพียงชั้นที่สองรองจากลูกหนี้ขึ้นต้นเท่านั้น และความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้หรือไม่เกินไปกว่าขอบเขตความรับผิดชอบของลูกหนี้ขึ้นต้นด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากได้พิจารณาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และ

¹⁹³ เอื้อน ขุนแก้ว กฎหมายล้มละลาย *Bankruptcy Law* พิมพ์ครั้งที่ 12 แก้ไขเพิ่มเติม หน้า 122-130

¹⁹⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 56

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ประกอบกันแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากลูกหนี้ขึ้นต้นผู้ล้มละลายได้ทำการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จซึ่งมีผลทำให้หนี้เดิมของลูกหนี้ระงับลงแล้วผู้ค้าประกันย่อมต้องหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในสัญญาการค้าประกันไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 698 ที่ได้บัญญัติให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในขณะเมื่อหนี้ของลูกหนี้ระงับสิ้นไปไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ ด้วย แต่ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายล้มละลายได้บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีดังกล่าวไว้เป็นพิเศษว่าการประนอมหนี้ไม่ทำให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย ดังนั้น ผู้ค้าประกันจึงยังคงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายดังกล่าวโดยความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันก็จะอยู่ภายใต้ขอบเขตหรือไม่เกินไปกว่าความรับผิดชอบของลูกหนี้ขึ้นต้นที่ได้ประนอมหนี้สำเร็จนั้น กล่าวคือ ผู้ค้าประกันมีความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้เพียงเฉพาะหนี้ที่เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้แล้วตามจำนวนที่กำหนดไว้และยังค้างชำระอยู่ตามข้อตกลงในคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ขึ้นต้นเท่านั้นมิใช่ผูกพันรับผิดชอบเต็มจำนวนตามมูลหนี้เดิมของสัญญาการค้าประกันแต่อย่างใด

นอกจากนี้การที่กฎหมายล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ในมูลหนี้เงินทั้งหลายที่มีอยู่ก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ทุกประเภทไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่หรือมีเงื่อนไขก็ตามต้องเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายโดยการยื่นขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้หนี้สินทั้งปวงของลูกหนี้ที่มีอยู่แล้วก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้รับการชำระสะสางไปภายในกรอบของกฎหมายล้มละลายในคราวเดียวกันนั้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ค้าประกันในการไต่เบี่ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนเงินที่ผู้ค้าประกันได้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ไปภายหลังการประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จนั้นด้วย กล่าวคือ หากในคดีล้มละลายลูกหนี้ได้ยื่นขอประนอมหนี้และที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ลงมติยอมรับจนกระทั่งศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยคำขอประนอมหนี้ก็จะมีผลทำให้ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินอื่นๆ ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลายทั้งหมดมีหน้าที่ผูกพันต้องรับผิดชอบเฉพาะหนี้ที่เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้วตามจำนวนที่กำหนดไว้และยังค้างชำระอยู่ในการประนอมหนี้เท่านั้น ดังนั้น หากภายหลังลูกหนี้ปฏิบัติการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามข้อกำหนดในคำขอประนอมหนี้เสร็จสิ้นครบถ้วนแล้ว ต่อมาเจ้าหนี้ได้ไปดำเนินการเรียกร้องให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ในส่วนที่ขาดนอกเหนือไปจากข้อตกลงตามคำขอประนอมหนี้ในคดีล้มละลายและค้าประกันได้ชำระให้ไปตามที่เจ้าหนี้เรียกร้องดังกล่าวผู้ค้าประกันก็จะไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ขึ้นต้นรับผิดชอบโดยใช้สิทธิไต่เบี่ยในฐานะผู้ค้าประกันตาม

จำนวนเงินที่ผู้ค้าประกันได้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ไปภายหลังลูกหนี้ได้ประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จนั้นแล้วได้ เนื่องจากลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินดังกล่าวไปโดยผลของกฎหมายล้มละลายแล้ว อีกทั้งผู้ค้าประกันก็จะไม่สามารถเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้สำหรับจำนวนเงินที่ตนชำระไปโดยการเข้าสวมสิทธิแทนเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้คดีล้มละลายได้เช่นกัน เนื่องจากการปฏิบัติการชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ชั้นต้นในคดีล้มละลายได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว (เทียบเคียงจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7219/2554)

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับกรณีที่ลูกหนี้ชั้นต้นไม่ได้ถูกเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลายแล้ว การประนอมหนี้ในคดีล้มละลายก็เปรียบเสมือนการที่ลูกหนี้ได้เข้าปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้นั่นเอง จะแตกต่างกันก็เพียงตรงที่การประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นการเข้าเจรจาขอลดหย่อนจำนวนหนี้ลงและขอปรับเปลี่ยนวิธีการชำระหนี้ของลูกหนี้กับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหมด แต่การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ชั้นต้นจะเป็นการตกลงขยายกำหนดระยะเวลาชำระหนี้หรือเจรจาลดจำนวนหนี้ลงระหว่างเฉพาะลูกหนี้ชั้นต้นกับเจ้าหนี้เพียงรายเดียวเท่านั้น โดยในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ชั้นต้นและเจ้าหนี้ชั้นต้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนที่ได้แก้ไขใหม่ในบรรพ 3 ลักษณะ 11 เรื่องค้ำประกัน มาตรา 691 ได้กำหนดให้ผู้ค้าประกันมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ชั้นต้นตกลงทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ให้แก่ลูกหนี้ด้วย โดยกำหนดให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดตามสัญญาค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นหรือผู้ค้าประกันได้เข้าชำระหนี้ตามข้อตกลงของสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ชั้นต้นแก่เจ้าหนี้จนครบถ้วนแล้ว และกฎหมายดังกล่าวก็ยังได้กำหนดให้ข้อตกลงใดๆ ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้อันมีลักษณะเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ค้าประกันนั้นตกเป็นโมฆะอีกด้วย ทั้งนี้หากผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้แก่เจ้าหนี้ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าวไป ผู้ค้าประกันก็มีสิทธิที่จะฟ้องไล่เบี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ชำระแทนไปนั้นแก่ตนจนครบถ้วนได้ด้วย ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้เจรจาทกลงลดหย่อนผ่อนปรนหนี้ให้แก่กันระหว่างกรณีลูกหนี้ชั้นต้นเข้าสู่กระบวนการล้มละลายและไม่ได้เข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายมีความลักลั่นกันอยู่ เพราะหากลูกหนี้ได้ขอประนอมหนี้ภายหลังถูกฟ้องให้ตกเป็นบุคคลล้มละลายได้เป็นผลสำเร็จแล้วผู้ค้าประกันก็จะยังคงมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในทางแพ่งจนกว่าจะครบถ้วนโดยไม่สามารถเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระคืนแก่ตนได้แต่อย่างใด แต่หากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ได้เจรจาทกลงขยายกำหนดระยะเวลาชำระหนี้หรือขอลดจำนวนหนี้ลงโดยลูกหนี้ไม่ได้ตกเป็นบุคคลที่ถูกฟ้องล้มละลายแล้วผู้ค้าประกันก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นไปด้วย

ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษมิได้มีบทบัญญัติเปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถขอประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองตกเป็นบุคคลล้มละลายหรือทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเหมือนเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงมิได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในกรณีที่ลูกหนี้ยื่นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จตามกฎหมายของประเทศอังกฤษกับกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยไว้ในที่นี้ด้วย

อนึ่ง จากการศึกษากฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของกระบวนการจัดการทรัพย์สินสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประจำและมีมูลหนี้ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด ตาม Chapter 13 แห่ง United States Bankruptcy Code ที่มีลักษณะเป็นการที่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาเสนอแผนในการชำระหนี้บางส่วนหรือทั้งหมดโดยการแบ่งชำระเป็นงวดๆ ให้แก่เจ้าหนี้ อันเป็นกระบวนการจัดการทรัพย์สินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการขอประนอมหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้ว ทำให้พบว่ากฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้เมื่อลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องขอเข้าสู่กระบวนการล้มละลายตาม Chapter 13 แล้ว ก็จะมีผลทำให้เกิดสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay) ขึ้นทันที¹⁹⁵ โดยเจ้าหนี้จะไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือบังคับคดีใดๆ กับลูกหนี้ได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง การบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา การเข้าควบคุมหรือครอบครองทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการใช้สิทธิยึดหน่วงหรือบังคับชำระหนี้จากหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วย และในขณะเดียวกันนั้นผู้ค้าประกันก็จะได้รับประโยชน์จากความคุ้มครองตามกฎหมายล้มละลายเช่นเดียวกันกับลูกหนี้ด้วย กล่าวคือ เจ้าหนี้จะไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ในระหว่างที่ลูกหนี้ยังคงปฏิบัติตามแผนการชำระหนี้ดังกล่าวได้นั่นเอง (Stay of action against codebtor)¹⁹⁶ นอกจากนี้หากลูกหนี้ได้รับการปลดปล่อยจากหนี้สินต่างๆ ที่ถูกบรรจุไว้ในแผนการชำระหนี้ทั้งหมดหรือได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติเพราะลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขแห่งการชำระหนี้ในแผนการชำระหนี้ที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบสำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมีผลทำให้เจ้าหนี้สิ้นสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ในส่วนที่ขาดนอกเหนือไปจากแผนการชำระหนี้ของลูกหนี้ นั่นคืออีกต่อไปด้วย โดยเจ้าหนี้จะคงเหลือเฉพาะสิทธิที่จะเรียกร้องให้ชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ทรัพย์สินสามารถรวบรวมมาได้ในระหว่างลูกหนี้ปฏิบัติตามแผนการชำระ

¹⁹⁵ United States Bankruptcy Code Section 362

¹⁹⁶ United States Bankruptcy Code Section 1301

หนี้เท่านั้น¹⁹⁷ ซึ่งเห็นได้ว่ามาตรการในการป้องกันและคุ้มครองความเสียหายที่ผู้ค้าประกันอาจได้รับเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นได้ประนอมหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติรับรองคุ้มครองผลกระทบจากการเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ขึ้นต้นตาม Chapter 13 (Adjustment of debts of an individual with regular income) ซึ่งอาจเปรียบเทียบกับได้กับการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยไว้อย่างครบถ้วนและรัดกุม

ฉะนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าเมื่อเจ้าหนี้ทุกรายต่างได้มีส่วนในการพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้และได้มีสิทธิที่จะลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ได้เสียของตนอันอาจเกิดจากข้อกำหนดตามคำขอประนอมหนี้ในชั้นของการพิจารณาคำขอประนอม โดยที่ประชุมเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายแล้ว อีกทั้งก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยคำขอประนอมหนี้ อันถือว่าการประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จนั้นศาลก็ต้องพิจารณาให้ได้ว่าความว่าข้อตกลงในการประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้ลูกหนี้ นั้นสามารถบังคับได้และเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทุกรายด้วย กล่าวคือ การประนอมหนี้มีการระบุเงื่อนไขให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ก่อนและหลังตามลำดับที่กฎหมายว่าด้วยการแบ่งทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้กำหนดไว้ และการประนอมหนี้ นั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้โดยทั่วไปหรือไม่ทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบกันอันถือเป็นกรณีที่ถูกกฎหมายล้มละลายกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองเจ้าหนี้เมื่อลูกหนี้จะทำการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายอย่างเหมาะสมเพียงพอแล้ว ดังนั้น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและเป็นการป้องกันผลกระทบที่ผู้ค้าประกันอาจได้รับเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้น ได้ยื่นขอประนอมหนี้ในคดีล้มละลาย จึงควรที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ ตามมาตรา 59 เสียใหม่ โดยกำหนดให้ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นเพียงลูกหนี้แห่งสัญญาค้ำประกันอันเป็นหนี้ลำดับรองหลุดพ้นความรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามข้อกำหนดในคำขอประนอมหนี้ซึ่งถือเสมือนการเจรจาตกลงลดหย่อนผ่อนหนี้ประธานในคดีล้มละลายลงเสร็จสิ้นครบถ้วนแล้วได้ ทั้งนี้เพื่อมิให้ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้เจรจาตกลงลดหย่อนผ่อนปรนหนี้ให้แก่กันระหว่างกรณีลูกหนี้ขึ้นต้นเข้าสู่กระบวนการล้มละลายและไม่ได้เข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายเกิดความแตกต่างลักลั่นกัน และเพื่อให้กฎหมายเกิดความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ผู้ค้าประกันมักจะเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือสนิทสนมกับลูกหนี้

¹⁹⁷ United States Bankruptcy Code Section 1328(a)

ซึ่งเข้าทำสัญญาผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ด้วยความไว้นื้อเชื่อใจหรือเกรงใจลูกหนี้โดยไม่เข้าใจถึงผลแห่งการเข้าทำสัญญายินยอมรับผิดชอบในหนี้หนี้ หากกฎหมายยังคงกำหนดให้ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยผู้ค้าประกันไม่อาจเรียกให้ลูกหนี้ชดเชยเงินที่ได้ใช้แทนนั้นคืนแก่ตนได้เนื่องจากลูกหนี้ไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใดๆ ในหนี้ดังกล่าวตามผลแห่งกฎหมายล้มละลายแล้ว ย่อมจะเกิดความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกันในการที่จะต้องรับผิดชอบชำระหนี้ที่ตนเองมิได้รับประโยชน์ตอบแทนนั้น จนกระทั่งส่งผลทำให้ความไว้นื้อเชื่อใจของบุคคลในสังคมลดลงและไม่มีความยินยอมที่จะเข้าทำสัญญาค้ำประกันหนี้ของผู้อื่นอีก โดยปัญหาที่จะสืบเนื่องตามมาอีกคือผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเพราะผู้ประกอบการจะไม่มีเงินทุนไปทำกิจการอันใดและสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้จะไม่อาจได้รับผลประโยชน์จากการให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ได้ดังเดิมอันจะทำให้การพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจของประเทศเกิดความชะงักงัน

2. ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายได้เปิดช่องแก่ลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่ถูกศาลพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลายให้มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงของตนและเริ่มต้นดำเนินชีวิตหรือได้มีโอกาสเริ่มต้นประกอบธุรกิจใหม่อีกครั้งเมื่อลูกหนี้มีลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีแนวคิดว่าการปล่อยให้ผู้ค้าตกเป็นบุคคลล้มละลายและถูกจำกัดอำนาจในการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนอย่างถาวรหรือเป็นเวลานานนั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมและระบบเศรษฐกิจของประเทศแต่อย่างใด¹⁹⁸ นอกจากนี้จะเป็นการทำให้ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะบุคคลล้มละลายบางคนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินกิจการต่างๆ ได้แล้ว ในบางกรณีการที่ลูกหนี้ต้องตกเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นอาจมีสาเหตุมาจากความโชคร้ายเพราะได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำลงหรืออุบัติเหตุหรือความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจการค้าการลงทุนของลูกหนี้ด้วยเหตุสุดวิสัยโดยที่ลูกหนี้ไม่ได้มีเจตนาก่อนนี้ก่อนสิ้นขึ้นด้วยความทุจริตหรือดำเนินการจัดการทรัพย์สินของตนด้วยความประมาทเลินเล่อแต่อย่างใดก็ได้

¹⁹⁸ อมรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์ ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2553 หน้า 1

ซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ได้บัญญัติมาตรการช่วยเหลือให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากสถานการณ์การตกเป็นบุคคลล้มละลายให้ได้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ทางการเงินอีกครั้งเอาไว้ 2 กรณี ได้แก่ บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายและการยกเลิกการล้มละลาย ตามมาตรา 71 มาตรา 81/1 และมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยมาตรการทั้งสองช่องทางดังกล่าวต่างเป็นมาตรการที่กฎหมายล้มละลายกำหนดขึ้นเพื่อให้ลูกหนี้ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้ หลุดพ้นจากการล้มละลายกลับไปเป็นบุคคลผู้มีความสามารถจัดการทรัพย์สินได้ด้วยตัวเองทั้งสิ้น จะแตกต่างกันเฉพาะที่การปลดจากล้มละลายจะมีผลเพียงทำให้บุคคลล้มละลายพ้นจากสภาพของการเป็นบุคคลล้มละลายอันเป็นสถานะเฉพาะตัว โดยไม่ทำให้กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายสิ้นสุดลงตามไปด้วย แต่การยกเลิกการล้มละลายจะมีผลทำให้กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายดังกล่าวสิ้นสุดลงด้วยเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การหลุดพ้นจากหนี้สินของลูกหนี้ด้วยการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกการล้มละลายดังกล่าวเป็นเรื่องที่กฎหมายประสงค์จะให้ประโยชน์หรือความคุ้มครองเฉพาะแก่ลูกหนี้ผู้ล้มละลายเท่านั้น กล่าวคือ การที่ลูกหนี้ได้รับโอกาสให้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงโดยผลของกฎหมายล้มละลายดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อผู้ค้ำประกันตามข้อสัญญาค้ำประกันไปด้วยแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย ที่ได้วางหลักไว้ว่า

“มาตรา 78 การที่ศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายนั้นไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลล้มละลาย หรือรับผิดชอบร่วมกับบุคคลล้มละลาย หรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ล้มละลายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย”

จากบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลายที่ได้บัญญัติให้ลูกหนี้ขึ้นต้นผู้เป็นคู่สัญญาก่อนนี้ ประชานกับเจ้าหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินนั้นด้วยการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกการล้มละลาย ภายหลังกู้หนี้ได้ผ่านกระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลาย โดยกำหนดยกเว้นห้ามมิให้บุคคลซึ่งได้เข้าทำสัญญาประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้ในฐานะผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย ย่อมจะส่งผลทำให้ภายหลังจากที่ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายแล้วเจ้าหนี้ก็ยังคงสามารถฟ้องร้องบังคับให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ในส่วนที่เจ้าหนี้ไม่สามารถเรียกร้องจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายต่อไปจนกว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนตามมูลหนี้เดิมครบเท่าที่จำนวนเงินที่ได้เรียกร้องนั้นยังไม่เกินความรับผิดชอบที่ผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ขณะทำสัญญาค้ำประกันอยู่ได้

ทั้งนี้แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะได้กำหนดให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดเมื่อหนี้ประธานได้ระงับสิ้นไป ก็มิได้กระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ในการเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิ้นแต่อย่างใด เนื่องจากการหลุดพ้นจากหนี้สิ้นของลูกหนี้ด้วยมาตรการที่กฎหมายล้มละลายบัญญัติขึ้นนั้น ไม่ได้มีผลทำให้หนี้ประธานระงับสิ้นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยความระงับแห่งหนี้ในบรรพ 2 ลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป หมวดที่ 5 ว่าด้วยความระงับหนี้ที่กำหนดให้หนี้ระงับเมื่อได้มีการชำระหนี้ การปลดหนี้ การหักกลบลบหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ หรือหนี้เคลื่อนกลืนกันแต่อย่างใด โดยมาตรการดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นพิเศษอันเป็นการทำให้หนี้ของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินสิ้นพันตัวได้ชำระสะสางไปในคราวเดียวกันและให้โอกาสลูกหนี้ตั้งต้นชีวิตใหม่ทางการเงินเท่านั้น

นอกจากนี้เมื่อผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงขอบเขตการใช้สิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้าประกันต่อลูกหนี้ในกรณีที่ผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปตามที่เจ้าหนี้เรียกร้องภายหลังจากที่ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ก็ได้พบว่าศาลฎีกาเคยวินิจฉัยตัดสินคดีในประเด็นดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5369/2549 ว่าการที่ผู้ค้าประกันชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปภายหลังลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดย่อมมีผลให้ผู้ค้าประกันเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้รายดังกล่าวไปใช้สิทธิเรียกร้องบังคับเอาแก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้โดยการเข้าสวมสิทธิแทนเจ้าหนี้นั้นในการรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229 ได้ แต่ผู้ค้าประกันจะนำหนี้ที่มูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดนั้นไปฟ้องให้ลูกหนี้ดังกล่าวล้มละลายซ้ำอีกคดีหนึ่งไม่ได้ จึงเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้สิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้าประกันสำหรับชำระหนี้ที่ชำระให้แก่เจ้าหนี้ไปแทนลูกหนี้ภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายไว้ว่าหากผู้ค้าประกันได้เข้าปฏิบัติการชำระหนี้แทนลูกหนี้ขั้นต้นไปภายหลังลูกหนี้นั้นได้รับการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกการล้มละลายอันมีผลให้ลูกหนี้นั้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ผู้ค้าประกันจะมีเพียงสิทธิในการเข้าสวมสิทธิรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจากทรัพย์สินเพียงเท่าที่คงเหลืออยู่ภายหลังการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินก่อนที่ผู้ค้าประกันจะได้ยื่นขอสวมสิทธิแทนเจ้าหนี้เท่านั้น โดยผู้ค้าประกันจะไม่อาจใช้สิทธิไต่เบี่ยให้ลูกหนี้ชดใช้เงินจำนวนดังกล่าวคืนแก่ตนโดยการฟ้องบังคับชำระหนี้เป็นคดีแพ่งหรือคดีล้มละลายเรื่องใหม่ได้อีก เนื่องจากลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้สินนั้นไปตามผลของกฎหมายล้มละลายแล้ว ทั้งนี้ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่าในเมื่อการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อันมีผลทำให้เกิดสิทธิแก่ผู้ค้าประกันในการที่จะไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้เพื่อคืนเงินกับดอกเบี้ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือ

เสียหายไปอย่างไรๆ เพราะการค้ำประกันดังกล่าวตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 นั้น ได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากการล้มละลายแล้ว กล่าวคือ สิทธิเรียกร้องของผู้ค้ำประกันต่อลูกหนี้ในหนี้เงินดังกล่าวได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย ซึ่งมีใช้สิทธิเรียกร้องที่มีอยู่ก่อนการล้มละลายของลูกหนี้อันจะมีผลทำให้ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องความรับผิดชอบในหนี้สินนั้นไปตามผลของกฎหมายล้มละลายได้ ดังนั้น ผู้ค้ำประกันจึงควรที่จะมีสิทธิฟ้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนเงินที่ผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปแทนลูกหนี้นั้นได้ต่อไป

อนึ่ง เมื่อได้เปรียบเทียบมาตรการในช่วยเหลือลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลายและการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันภายหลังจากที่ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายดังกล่าวตามกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษแล้ว พบว่า ประเทศอังกฤษมีมาตรการในการช่วยเหลือให้ลูกหนี้มีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงของตนและเริ่มต้นดำเนินชีวิตหรือเริ่มต้นประกอบธุรกิจใหม่ได้เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยกฎหมายล้มละลายอังกฤษได้กำหนดให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินได้โดยการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย (Discharge) ด้วยวิธีการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือด้วยวิธีการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยคำสั่งศาลอันเกิดจากการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งปลดตนเองจากการล้มละลายของบุคคลล้มละลายที่ไม่อาจได้รับการปลดจากล้มละลายโดยช่องทางการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้บุคคลนั้นล้มละลายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่กรณี โดยเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้วก็จะมิผลทำให้บุคคลล้มละลายนั้นเป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดไว้ในระหว่างที่ตกอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลาย เว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ แม้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว นอกจากนี้ประเทศอังกฤษยังได้กำหนดให้การปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้ดังกล่าวไม่มีผลทำให้ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันหรือบุคคลที่ต้องรับผิดชอบเหมือนผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายนั้นเปลี่ยนแปลงไป¹⁹⁹ ดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยอีกด้วย

¹⁹⁹ Insolvency Act 1986 Section 281(7)

ในส่วนของกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เช่นกัน เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบมาตรการในช่วยเหลือลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลายและการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันภายหลังลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายดังกล่าวตามกระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 Liquidation แห่ง United States Bankruptcy Code อันเป็นกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยกับกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยแล้ว ก็พบว่า กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายผู้เข้าสู่กระบวนการชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตาม Chapter 7 ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาลอย่างรวดเร็วที่สุดทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 60 วัน หรือประมาณ 2 เดือน นับแต่วันที่ได้ประชุมเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายเป็นครั้งแรก และเมื่อศาลมีคำสั่งให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายแล้วจะมีผลทำให้ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้ที่มีอยู่ก่อนและขณะศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินทั้งหมด²⁰⁰ เว้นแต่หนี้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบแม้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ทั้งนี้กฎหมายก็ยังคงกำหนดให้ภายหลังที่ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงด้วยการปลดจากล้มละลายตามคำสั่งศาลแล้วเจ้าหนี้ก็ยังคงสามารถเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้แก่เจ้าหนี้จนกว่าจะครบถ้วนเหมือนบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้อยู่เช่นกัน แต่ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเพิ่มเติมให้ความคุ้มครองแก่ผู้ค้าประกันผู้ซึ่งได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปนั้น โดยกำหนดให้ผู้ค้าประกันมีสิทธิเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในการไต่เบี่ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนที่ชำระแทนไป โดยไม่รวมดอกเบี้ยแห่งหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ด้วย²⁰¹

เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายอันเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันต่อเจ้าหนี้ภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงด้วยผลของกฎหมายล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย กฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ และกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ต่างกำหนดให้ผู้ค้าประกันยังคงมีหน้าที่ผูกพันรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามข้อตกลงในสัญญาประกันตั้งแต่เมื่อครั้งได้เข้าทำสัญญาผูกพันตนต่อเจ้าหนี้แล้ว ทำให้ผู้เขียนเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายที่มุ่งหมายจะให้ความคุ้มครองความมั่นคงแน่นอนแห่งหลักประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลของเจ้าหนี้ ทั้งนี้เนื่องจากการค้าประกันเป็นสิทธิพิเศษของเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นจากข้อกฎหมายและข้อตกลงตามสัญญาที่ผู้ค้าประกันยินยอมเข้าผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ ทำให้เจ้าหนี้เกิดความเชื่อมั่นว่ามีโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้คืนอย่างแน่นอน ดังนั้น หากกฎหมาย

²⁰⁰ United States Bankruptcy Code Section 524

²⁰¹ United States Bankruptcy Code Section 509

ล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ไม่อาจเรียกร้องหนี้สินเอาจากผู้ค้ำประกันซึ่งถือหลักประกันการชำระหนี้ของตนได้หรือให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้สินไปพร้อมกับลูกหนี้ชั้นต้น ผู้ได้รับการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกการล้มละลายแล้ว ย่อมทำให้ความน่าเชื่อถือในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ที่ตนปล่อยลงไปจนกระทั่งไม่มีผู้ใดยินยอมให้ผู้อื่นกู้หนี้สินอีก เนื่องจากความกังวลในความเสียหายที่อาจจะไม่ได้รับชำระหนี้คืนนั้นมีเพิ่มสูงขึ้น แต่ทั้งนี้การปล่อยให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบใช้หนี้ที่ผู้อื่นก่อให้เกิดขึ้นเพียงลำพังโดยที่ผู้ค้ำประกันนั้นไม่อาจเรียกร้องให้ผู้มาก่อนหน้าที่แท้จริงชดเชยความเสียหายใดๆ แก่ตนได้นั้น ย่อมถือเป็นความไม่ยุติธรรมต่อบุคคลภายนอกที่ได้ยินยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ที่ตนเองมิได้มีส่วนได้เสียใดแทนลูกหนี้ อย่างผู้ค้ำประกันอย่างยิ่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองความเสียหายให้แก่ผู้ค้ำประกันภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายโดยมิให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิเรียกร้องเหนือหลักประกันการชำระหนี้ของเจ้าหนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย โดยยังคงกำหนดให้การหลุดพ้นจากการล้มละลายของลูกหนี้ไม่ทำให้ผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ล้มละลายนั้นหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วยอยู่เช่นเดิม แต่เพิ่มเติมบทบัญญัติรับรองสิทธิให้ผู้ค้ำประกันสามารถเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในการไต่เบี่ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนเงินที่ผู้ค้ำประกันชำระให้แก่เจ้าหนี้แทนไปภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายโดยไม่รวมดอกเบี้ยแห่งหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้สร้างความคุ้มครองที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมีหนี้สินส่วนตัวของลูกหนี้ในคดีล้มละลายทุกฝ่ายต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

กฎหมายค่าประกันได้ถือกำเนิดเกิดขึ้นมาจากการที่กฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะบัญญัติรับรองเปิดช่องให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ในการที่จะมี “หลักประกันการชำระหนี้” สำหรับประกันความไม่แน่นอนของการได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ด้วยการกำหนดให้เจ้าหนี้สามารถเรียกให้บุคคลอื่นนอกเหนือไปจากลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ตนแทนได้โดยที่บุคคลภายนอกอันได้ชื่อว่า “ผู้ค้ำประกัน” นั้นจะต้องยินยอมรับผิดชอบในหนี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การค้ำประกันดังกล่าวช่วยผ่อนคลายความกังวลของเจ้าหนี้จากปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการบังคับชำระหนี้คืน²⁰² ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของช่องทางการใช้สิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ที่มีอยู่เพียงช่องทางเดียวคือ การใช้สิทธิฟ้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ผ่านกระบวนการทางศาลและเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น ซึ่งการฟ้องร้องและบังคับคดีดังกล่าวนี้เป็นช่องทางการบังคับชำระหนี้ที่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนและต้องอาศัยระยะเวลาดำเนินการอันยาวนานรวมถึงมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งแม้ว่าศาลจะได้ออกคำพิพากษาให้เจ้าหนี้ชนะคดีจนกระทั่งเจ้าหนี้ได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดอายัดทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่ตนจนครบกำหนดระยะเวลาการบังคับคดีตามกฎหมายแล้วก็มีได้เป็นการรับรองว่าเจ้าหนี้จะสามารถได้รับชำระหนี้คืนอย่างครบถ้วนเต็มจำนวนแต่อย่างใด ประกอบกับกฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะให้การคุ้มครองความเสี่ยงแก่เจ้าหนี้ที่อาจไม่สามารถติดตามหนี้คืนจากลูกหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดได้เพราะเหตุที่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้ได้ หรือเนื่องจากลูกหนี้ได้จำหน่ายโอนทรัพย์สินของตนไปให้พ้นจากการบังคับคดีของเจ้าหนี้โดยทุจริต หรือลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งถูกต้องห้ามมิให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามกฎหมายล้มละลายได้อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการค้ำประกันเป็นสิทธิพิเศษของเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงตามสัญญาระหว่างบุคคลและข้อตกลงหมายเพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหนี้ว่ามีโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้คืนอย่าง

²⁰² ญัฐวดี บุญชื่น ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน หน้า 11

แน่นอน²⁰³ เพราะหากเจ้าหนี้ไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืนแล้วเจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันชำระแทน โดยบังคับเอาจากกองทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ค้ำประกันจนกว่าจะครบจำนวนหนี้ได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายค้ำประกันเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้ทำให้เจ้าหนี้มีความมั่นใจที่จะตกลงเข้าทำนิติกรรมสัญญาที่เจ้าหนี้พึงได้รับผลประโยชน์ในรูปของตัวเงินดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อื่นใดตอบแทนจากลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้กู้ยืมเงินหรือปล่อยสินเชื่อในรูปแบบต่างๆ การตกลงเข้าทำธุรกิจหรือทำการค้า หรือการยอมรับบุคคลเข้าทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อการจะเข้าทำนิติกรรมสัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้ของลูกหนี้นั้นมีบุคคลภายนอกยินยอมที่จะเข้าค้ำประกันการชำระหนี้แล้ว ย่อมทำให้เกิดผลดีต่อลูกหนี้ในการที่จะมีโอกาสสามารถตกลงเจรจาจากก่อนนี้ผูกพันเพื่อให้ได้รับมาซึ่งเงินสำหรับการอุปโภคบริโภค การซื้อทรัพย์สิน หรือประกอบธุรกิจการค้าได้เป็นผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้นและมีโอกาสได้รับการพิจารณาเรียกดอกเบี้ยในอัตราต่ำเนื่องจากมีความน่าเชื่อถือในสถานะของการชำระหนี้คืนอีกด้วย แต่สำหรับทางด้านตัวผู้ค้ำประกันเองแล้วการยินยอมเข้าทำสัญญาผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าจะเข้าชำระหนี้แทนเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดกับตนเองแล้วยังถือเป็นการเพิ่มภาระและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ค้ำประกันเป็นอย่างมากด้วย เนื่องจากสัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นเพียงบุคคลภายนอกผู้ไม่มีส่วนได้เสียในมูลหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้และไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ จากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั้นเลยจะต้องตกเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบใช้หนี้แทนลูกหนี้ที่ตนได้เข้าค้ำประกันต่อเจ้าหนี้อยู่เพียงฝ่ายเดียวเสมือนว่าผู้ค้ำประกันนั้นเป็นลูกหนี้เสียเองและมีภาระที่ต้องถูกผูกพันรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นเรื่อยไปจนกว่าหนี้ที่ได้เข้าค้ำประกันจะระงับสิ้นไป ซึ่งในการนี้ผู้ค้ำประกันอาจต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการค้ำประกันเป็นจำนวนมากโดยที่อาจไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระคืนได้แต่อย่างใดด้วย²⁰⁴

นอกจากนี้ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปของสังคมไทยแล้วพบว่าผู้ค้ำประกันส่วนใหญ่ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา มักจะยินยอมทำสัญญาเป็นผู้ค้ำประกันให้กับบุคคลใกล้ชิดหรือสนิทสนมด้วยความไว้เนื้อเชื่อใจหรือเกรงใจ โดยไม่ได้ตระหนักและไม่เข้าใจในผลของการเข้าทำสัญญายินยอมรับผิดชอบในหนี้สินหรือรับทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะผู้ค้ำประกันที่จะตามมาภายหลังที่ได้เข้าทำสัญญาผูกพันตนนั้นแต่อย่างใด ประกอบกับเจ้าหนี้ซึ่งโดยมากเป็นสถาบันการเงินผู้มีทั้งความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและอำนาจในการต่อรองที่เหนือกว่าลูกหนี้และ

²⁰³ พระสุทธธรรณมุนี คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน หน้า 11

²⁰⁴ นริภรณ์ กาญจนพฤกษ์ การคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550 หน้า 1

ผู้ค้าประกันก็มักกำหนดให้สัญญาค่าประกันจะต้องเป็นไปตามสัญญาสำเร็จรูปที่ฝ่ายเจ้าหนี้จัดทำขึ้น โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายกำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญาค่าประกันอันมีลักษณะเป็นการยกเว้นจำกัดตัดสิทธิของผู้ค้าประกันผู้เป็นลูกหนี้ชั้นที่สองตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้²⁰⁵ ทำให้ถึงขนาดที่ในบางกรณีผู้ค้าประกันต้องตกเป็นผู้รับผิดชอบใช้หนี้สินแทนลูกหนี้ที่ตนได้เข้าค่าประกันให้แก่เจ้าหนี้ที่อยู่เพียงลำพังเท่านั้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ต่อมาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยได้พยายามผ่อนคลายความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันลงเพื่อลดภาระและสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้ค้าประกันในฐานะลูกหนี้ชั้นที่สองให้ดียิ่งขึ้น โดยทำการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายค่าประกันให้ทันสมัยและเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้สถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่ากำหนดข้อตกลงในสัญญาค่าประกันอันเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้ค้าประกันจนเกินสมควรต่อไป ส่งผลให้สัญญาค่าประกันที่ได้ทำขึ้นภายหลังจากกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้วเจ้าหนี้จะไม่อาจร่างสัญญาค่าประกันได้อย่างตามอำเภอใจอีก

แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายค่าประกันดังกล่าวข้างต้นจะมีผลเป็นการเพิ่มความคุ้มครองสิทธิและรักษาประโยชน์ของผู้ค้าประกันเฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิเรียกร้องในหนี้สินต่อลูกหนี้ชั้นต้นและผู้ค้าประกันด้วยวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กำหนดขั้นตอนกระบวนการในการฟ้องบังคับชำระหนี้ในทางแพ่งเท่านั้น ทั้งนี้หากเจ้าหนี้ได้ดำเนินการใช้สิทธิฟ้องหรือร้องขอต่อศาลให้มีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ชั้นต้นเพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามวิธีการที่กฎหมายล้มละลายกำหนดไว้แล้ว การเข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายของลูกหนี้ชั้นต้นดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันให้เปลี่ยนแปลงไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นทั้งกฎหมายสารบัญญัติโดยมีบัญญัติกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีล้มละลายขึ้นเป็นพิเศษและเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินคดีล้มละลายของประเทศไทยเอาไว้ด้วย

ทั้งนี้ กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นมาจากแนวความคิดและวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้คดีล้มละลายเป็นคดีที่ฟ้องเพื่อการชำระหนี้สินของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกัน ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนด้วยความเสมอภาค

²⁰⁵ วิชา มหาคุณ จุฬาลงกรณ์วารสาร “กฎหมายล้มละลายและธุรกิจประกันชีวิต” หน้า 11-18

เป็นธรรม รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย รวมถึงป้องกันผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจจากความเสียหายที่บุคคลล้มละลายนั้นก่อนนี้ก่อนสิ้นต่อไปไม่เป็นที่สิ้นสุด²⁰⁶ ดังนั้น บทบัญญัติต่างๆ ในกฎหมายล้มละลายจึงมีลักษณะเป็นการมุ่งให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ผู้ล้มละลายให้สามารถหลุดพ้นจากสภาวะการมีหนี้สินล้นพ้นตัวได้รับ โอกาสเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน โดยเร็ว มุ่งคุ้มครองประโยชน์ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายมิให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันในการได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ และปกป้องสังคมจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้ดังกล่าวทั้งสิ้น

จากการศึกษาค้นคว้าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ขึ้นต้นเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายทั้งหมดแล้ว ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลายดังกล่าวล้วนแล้วแต่จะก่อให้เกิดผลกระทบและสร้างปัญหาความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ค้าประกัน ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่ได้ยินยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ที่ตนเองมิได้มีส่วนได้เสียใดแทนลูกหนี้ผู้ล้มละลายนั้นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันภายหลังลูกหนี้ขึ้นต้นหลุดพ้นความรับผิดในมูลหนี้เดิมมีหน้าที่ผูกพันรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้เฉพาะตามเงื่อนไขแห่งคำขอประนอมหนี้ในคดีล้มละลายซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติยอมรับและศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแล้ว ซึ่งกฎหมายได้กำหนดยกเว้นห้ามมิให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้ผู้ค้าประกันอันเป็นหนี้อุปกรณไปตามลูกหนี้ขึ้นต้นที่ได้ก่อให้เกิดหนี้ประณอนั้นด้วย ทำให้ผู้ค้าประกันยังคงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ส่วนที่เหลือนอกเหนือไปจากข้อตกลงตามคำขอประนอมหนี้ที่เป็นผลสำเร็จในคดีล้มละลายให้แก่เจ้าหนี้ต่อไป โดยที่ผู้ค้าประกันนั้นจะไม่สามารถใช้สิทธิไต่เบียดหรือเข้ารับช่วงสิทธิจากเจ้าหนี้สำหรับจำนวนเงินที่ตนชำระไปโดยการเข้าสวมสิทธิแทนเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้คดีล้มละลายภายหลังลูกหนี้ได้ประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จนั้นแล้วได้แต่อย่างใด เนื่องจากลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินดังกล่าวไปโดยผลของกฎหมายล้มละลายแล้ว อีกทั้งยังพบปัญหาว่าหากผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้ของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปภายหลังจากที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายหรือยกเลิกล้มละลายแล้ว ผู้ค้าประกันนั้นก็จะไม่อาจเรียกร้องเงินจำนวนดังกล่าวจากลูกหนี้ได้แต่ประการใดอีกด้วย

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันภายหลังลูกหนี้ขึ้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จและบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจาก

²⁰⁶ หลวงสารนิยประศาสน์ หลักปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายที่เกี่ยวข้องกับศาล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์น้ำเซียงการพิมพ์ หน้า 1-2

การตกเป็นบุคคลล้มละลาย โดยผลของกฎหมายนั้นยังไม่สามารถที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายของลูกหนี้ชั้นต้นโดยตรงอย่างเหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนากฎหมายล้มละลายในส่วนที่กล่าวมาข้างต้นดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกัน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีล้มละลายทุกฝ่ายมากขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหากับความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ

ควรที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นประนอมหนี้ในคดีล้มละลายเป็นผลสำเร็จ ตามมาตรา 59 ซึ่งปัจจุบันได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 59 การประนอมหนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดร่วมกับลูกหนี้ หรือผู้ค้าประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้าประกันของลูกหนี้ หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย”

โดยการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวเฉพาะส่วนที่กำหนดให้การประนอมหนี้ไม่ทำให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วยเสีย ทั้งนี้เพื่อมิให้ความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้เจรจาทกลงลดหย่อนผ่อนปรนหนี้ให้แก่กันระหว่างกรณีลูกหนี้ชั้นต้นเข้าสู่กระบวนการล้มละลายและไม่ได้เข้าสู่กระบวนการในคดีล้มละลายเกิดความแตกต่างลักลั่นกัน และเพื่อให้กฎหมายเกิดความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันต่อไป ดังนี้

“มาตรา 59 การประนอมหนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดร่วมกับลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย”

2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหากับความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย

ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ค้าประกันเมื่อลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นจากการตกเป็นบุคคลล้มละลาย ตามมาตรา 78 ซึ่งปัจจุบันได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 78 การที่ศาลได้มีคำสั่งปลดจากลี้มละลายนั้นไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลลี้มละลาย หรือรับผิดร่วมกับบุคคลลี้มละลาย หรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ลี้มละลายหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย”

โดยยังคงกำหนดให้การหลุดพ้นจากการลี้มละลายของลูกหนี้ไม่ทำให้ผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ลี้มละลายนั้นหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วยอยู่เช่นเดิม แต่เพิ่มเติมบทบัญญัติรับรองสิทธิให้ผู้ค้ำประกันสามารถเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในการไล่เบี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนที่ผู้ค้ำประกันชำระให้แก่เจ้าหนี้แทนไปภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการลี้มละลายโดยไม่รวมดอกเบี้ยแห่งหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองความเสียหายให้แก่ผู้ค้ำประกันภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการลี้มละลายควบคู่ไปกับการป้องกันผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในสิทธิเรียกร้องเหนือหลักประกันชำระหนี้ของเจ้าหนี้พร้อมกัน ดังนี้

“มาตรา 78 การที่ศาลได้มีคำสั่งปลดจากลี้มละลายนั้นไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลลี้มละลาย หรือรับผิดร่วมกับบุคคลลี้มละลาย หรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ลี้มละลายหลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย

บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลลี้มละลาย หรือรับผิดร่วมกับบุคคลลี้มละลาย หรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลผู้ลี้มละลายอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนสำหรับจำนวนที่ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนไปภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการลี้มละลายโดยไม่รวมดอกเบี้ยแห่งหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ได้”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมบังคับคดี. (2559,25 สิงหาคม). ข้อควรรู้เกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการ SMEs. น. 1. สืบค้นจาก <http://www.led.go.th/smeff/sme005.pdf>
- กระทรวงยุติธรรม. (2570). พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พระราชทานแจกเนื่องในงานทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ในวันตรงกับเสด็จสวรรคต ที่ 23 ตุลาคม 2470 กรุงเทพมหานคร โสภณพิพิธมณฑล 2570 หน้า 1 พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน พิมพ์พระราชทานแจกเนื่องในงานทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ในวันตรงกับเสด็จสวรรคต ที่ 23 ตุลาคม 2470.
- เกียรติศักดิ์ ภูมิไฉน. (2545). มาตรการในการช่วยเหลือไม่ให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลายต้องล้มละลาย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ชัยณรงค์ เหลืองวิไล. (2542). มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็กภายใต้กฎหมายล้มละลาย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ณัชพล ตรงกิจ. (2555). ปัญหาทางกฎหมายในการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐวดี บุญชื่น. (2555). ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ทวี กสิยพงศ์. (2536). คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 พร้อมด้วยประมวลระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลาย. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- ธเนศ ไชยमान. (2541). การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- ชวีช ชุนเคลือบทอง. (2544). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ชัยญานุช ตันติกุล. (2552). คดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาในประเทศสหรัฐอเมริกา. *คฤพาท*, 56(1), 87-105.
- นพรัตน์ เนียมคล้าย. (2554). *เจ้าหนี้บุริมสิทธิในกฎหมายล้มละลาย* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ปรีชา พาณิชวงศ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- พงศ์เทพ หาญนาคะเจริญ. (2545). *การล้มละลายโดยสมัครใจของบุคคลธรรมดา* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พจน์ คมอนันต์. (2544). *เหตุอื่นที่ไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พระวรภักดิ์พิบูล. (2504). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย
- พระสุทธิอรธณฤมณตรี. (2477). *คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- พลิชฐ์ อัสวีวัฒนาพร. (2553). การแก้ไขกฎหมายล้มละลายโดยปรับปรุงโครงสร้างทั้งฉบับ (ตอนที่ 1). *วารสารกระบวนกรยุติธรรม*, 3 (1). สืบค้นจาก http://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2016/03/y3n1_02.pdf
- ไพโรจน์ วงศ์วิภานนท์ และคณะ. (2545). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง *บทบาทของกฎหมายล้มละลายและศาลล้มละลายต่อระบบเศรษฐกิจไทย* (รายการวิจัย). ศาลล้มละลายกลาง, กรุงเทพมหานคร.
- ภัทรกร นิชโรจน์. (2556). *บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพมหานคร.
- ภูมิ ไชกเหมาะ. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายล้มละลายเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- มานิตย์ สุชาพร. (2540). *บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการฟื้นฟูกิจการธุรกิจตามกฎหมายล้มละลาย* (รายการวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร.
- วิชา มหาคุณ. (2557). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้*. (พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- วิทยา จิฎกานูจน์. (2537). *การประกันด้วยทรัพย์สินแบบ FLOATING CHARGE* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันยานยนต์. (2552, สิงหาคม). *กฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา* (เฉพาะ Chapter 11 และ Chapter 7) ภายใต้โครงการสารสนเทศยานยนต์ ปีงบประมาณ 2552. น. 2. สืบค้นจาก <http://data.thaiauto.or.th/iu3/images/stories/PDF/204.pdf>
- สุกฤตา สงวนพันธุ์. (2558). *Bankers' Talk : Household Debt. วารสารธนาคารแห่งประเทศไทย*, 3 (1). สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEANCommunity/BankersTalk/Vol3Issue1.pdf>
- สุกัญญา ประดิษฐ์วิทยา. (2549). *ข้อจำกัดในการดำรงตำแหน่งหรือประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบอาชีพรับราชการ* (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุธีร์ สุกนิษฐ์. (2547). *ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย* (รายการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, กรุงเทพมหานคร.
- สุธีร์ สุกนิษฐ์. (2556). *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สุธีรา ศรีละจักร. (2556). *ปัญหาการล้มละลายของบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- สุรพันธ์ ต้นธนาสุวัฒน์. (2550). *มาตรการในการช่วยเหลือลูกหนี้ไม่ให้เป็นบุคคลล้มละลาย* (งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคล). วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร.
- เสนีย์ ปราโมช. (2525). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยคำประกันจำนอง จำนำ* แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2516. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.

โสภณ รัตนากกร. (2553). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหนี้.

กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.

อมรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์ และคณะ. (2555). ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจาก
ล้มละลายโดยผลของกฎหมาย. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,
5 (2). สืบค้นจาก [http:// libdoc.dpu.ac.th/mtext/article/487033.pdf](http://libdoc.dpu.ac.th/mtext/article/487033.pdf)

เอื้อน ขุนแก้ว. (2559). คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 13) กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กรุงสยาม.

United States Courts. (2016). Chapter 13 - Bankruptcy Basics, (pp. 1-10). Retrieved from
<http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-13-bankruptcy-basics>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวณูดา ศรีนพพงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	6 มกราคม 2532
สถานที่เกิด	แขวงคลองสาน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2553
สถานที่ทำงาน	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสมุทรสาคร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยพนักงานได้สวนปฏิบัติการ สายงานปราบปรามการทุจริต

